

קונטרס מנחת יהודה

מודעה

א. מאחר ויש בידי מספר ספרים בענין מאכלות אסורות המוכנים להדפסה, ובגלל מחסור בכסף אי אפשר להדפיסם, לכן אנו פונים ומבקשים מכל מי שמוכן לשלם מכספו את הספרים לזכוי הרבים, לעלוי נשמת קרובי המשפחה, ושם הספר ישא את שמו של הנפטר בספר, שיפנה לטלפון: 8086-436 (718), הטלפון היום: 054-8436784.

ב. אנו גם מכינים להוריד לדפוס את הספר החשוב "מדריך לצניעות" שחיב שיהיה בכל בית יהודי. שני פרקים מן הספר הדפסו בשבוע האחרון בירחון "די תורה וועלט" – היוצא לאור על ידי הרב הגאון ר' אשר אנשיל קרויז [שליט"א] זצ"ל – הממלאים ארבעה עמודים מאד חשובים וחיוניים הנוגעים לכל יהודי, למדור קוראים "מדור הצניעות" בעמוד מספר 24 והלאה. כמו כן יש בעמוד מס' 5 מכתב מאד חשוב המעורר לתשובה, שנדפס לעלוי נשמת האשה הקדושה מרת פייגא רחל בת ר' צבי ברעקער עליה השלום, וגם בחדש אדר הדפסנו חלק מן הספר "מדריך לצניעות", שיש שם לעורר בענינים חשובים, ולמי שיש להוסיף ולעורר את הצבור בענינים הנחוצים יואיל בטובו וישלח לנו ואנו נזכיר את הענין בשם אומרו.

ג. זה זמן שאנו מתארגנים להוציא לאור ירחון, שמטרתו לעסוק בעניני חנוף - פשרות - וצניעות, וכמו כן בנושאים חשובים אחרים, לכן אנו פונים ומבקשים מכל מי שמענין להנציח שמו של קרוב, יודיע לטלפון הנ"ל.

פֶּתַח הַשַּׁעַר

אוֹדָה אֶת ה' בְּכָל לֵב בְּתוֹךְ רַבִּים אֶהְלֵלֵנוּ, שְׁזַכְּנוּ עַד הַלּוֹם לְבֹא וּלְהַדְפִּיס סִפְרֵי "מִנְחַת יְהוּדָה" חֵלֶק שְׁשֵׁי מִסְפָּר נֶפֶשׁ יִשְׁעִיָּה - עַל מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וּבְרוּךְ ה' שֶׁהִסְפִּיר הָרֵאשׁוֹנִים נִתְפָּשְׁטוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְהִשְׁרִישׁוּ שְׂרָשִׁים וּפָעְלוּ הִתְעוֹרוּרוֹת רַבָּה בְּעֵינֵי כְּשָׁרוֹת בְּכָל תְּפֻצּוֹת יִשְׂרָאֵל. הַסְפָּרִים נִתְקַבְּלוּ בְּרוּךְ ה' בְּהִעָרְצָה, וְחוּלְקוֹ בְּחֵן וְנִמְכְּרוּ לְאַלְפִים מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִשְׁוּעָה בְּרַב יוֹעֵץ, וְהִתְיַעֲצָתִי עִם כָּמָה מְגִדּוֹלֵי הָרַבָּנִים שְׁלִיט"א לְהַדְפִּיס קוֹנְטָרַס מִיַּחַד אוֹדוֹת נְתִינַת חֵלֶב עֲפוּ"ם וּשְׁאָר דְּבָרִים אֲסוּרִים לִילְדִים קְטָנִים. וְהַדְפַּסְתִּי הַקוֹנְטָרַס בְּלִשׁוֹן אִיִּדִישׁ הַמְדַּבֵּר בִּיְנוֹנוּ דוֹקָא, [כָּעֵת מִתְּרַגֵּם לְלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ] כְּדִי לְאַפְשֵׁר גַּם לְנָשִׁים לַעֲיֹן בָּהּ, בְּקוּוֹי לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַדְּבָרִים יַעֲשׂוּ רֶשֶׁם בְּלִבּוֹתָם, וּבִזְכוּתָם נִזְכָּה לְהַגָּאֵל כִּימֵי צִאֲתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם שֶׁנִּגְאָלוּ בִּזְכוּתָם, כִּי עָקַר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל הוּא קִדְשֵׁת הַמַּאֲכָלִים וְהוּא יִסוֹד הַתּוֹרָה וְקִיּוֹם הָאֱמוּנָה אֶהְבֵּת הַבּוֹרָא וְדִבְקוּת הָאֱלוּקִית, יְדִיעַת הָאֵב וְהַמְשִׁכַת הַבּוֹ, כִּמּוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַשִׁי ז"ל עַל הַפֶּסוּק וְאִנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי וְכו' אִם אַתֶּם פְּרוּשִׁים מְשֻׁקְצִי נִבְלוֹת וּטְרָפוֹת הֲרִי אַתֶּם שְׁלִי וְאִם לֹא אֵינְכֶם שְׁלִי עכ"ל.

וְכִי שֶׁפִּגְמָם נִפְשׁוּ בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אִזְּ אֵינוֹ נִקְרָא בְּנוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה וְכוּפֵר בְּהַקֶּבֶ"ה, כְּמִבְאָר בַּזֵּהר הַקְּדוֹשׁ שְׁמִינִי (דף מ"ב ע"א) ר' יִצְחָק אָמַר: כָּל מֵאֵן דְּאִסְתָּאב בְּהוּ כְּאִילוֹ פֶּלַח לְעִבּוּדָה זָרָה דְּאִיהוּ תוֹעֵבַת ה' וְכו', נִפְקֵי מִסְטָרָא דְחַיִּי וְנִפְקֵי מִרְשֻׁתָּא קַדִּישָׁא וְעִיִּיל בְּרִשְׁוִתָּא אַחְרָא, וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְאִסְתָּאב בְּהֵאִי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי עכ"ל.

כְּשֶׁהוֹצֵאתִי לְאוֹר אֶת סִפְרֵי הָרֵאשׁוֹן, הָיִיתִי אֵצֶל רַבִּינוּ מְאוֹר עֵינֵינוּ מֶרֶן כ"ק אֲדָמוֹ"ר מְסֻאֲטָמֶר [שְׁלִיט"א] זִיע"א, וּבִרְכֵנִי בְּהַצְלַחְתּוֹ לְהַפִּיץ הַסֵּפֶר, וּמִכַּח בְּרַכְתּוֹ וּקְדָשְׁתּוֹ פֶּעַל הָרַבָּה וְעָשָׂה הִתְעוֹרוּרוֹת גְּדוֹל אֵצֶל כָּל אֶחָד מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְבַקְשִׁים הָאֱמֶת בְּעֵינֵי כְּשָׁרוֹת.

עַל כֵּן אֲנִי מִבְקֵשׁ מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁתְּקַבְּלוּ סֵפֶר זֶה, וְגַם לְלַמֵּד בְּזֶה. וְאִם תֹּאמְרוּ מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא שְׁאֵלָמֹד בְּסִפְרוֹ, אֲךָ דַּעוּ נָא רַבּוֹתִי שֶׁסֵּפֶר זֶה אֵינוֹ כִּמּוֹ שְׁאָר הַסְפָּרִים שֶׁהַמְחַבֵּר מְחַדֵּשׁ דְּבַר מִשְׁלוֹ, רַק סֵפֶר זֶה מְלַקֵּט מִן הַשֵּׁ"ס זֵהָר וּסְפָרִים שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּל דְּבָרֵיהֶם קְדוּשִׁים וּמְמִילָא לֹא

עלי תלונותיכם. ואני מבקש מכל אחד מישראל שתקבלו ברכה זו לתוך בתיכם ותהיון לי לעזר ולהועיל.

ואס״ם: רבונו של עולם יהי רצון מלפניך שתתן לי כח וחזק ואון ועוז ותעצומות ואמן להתחיל ולגמור לכתב מה שעוררתני לחבר חבור כולל עניני מאכלות אסורות, שהוא יסוד האמונה ועמוד העבודה, ולא יקרה לי שום מכשול ונזק ופחד וצער ודאגה ויגון ומניעה ועכוב ובלבול ועצלות ומחשבה זרה בעולם, ותשפיע עלי שפע השכל וחכמה בינה ודעת ותבונה וזכרון והדריכני באמתך, ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, ואזכה ללמד וללמוד לזרעי ולזרע זרעי לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ולא גבוש ולא נפלם ולא נפשל לעולם ועד.

ובזכות השמירה מפאכלות אסורות נזכה להיות שמחים בבגן עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שישלח לנו אליהו הנביא בבשורת הגאולה השלמה - לשמחנו בבגן ירושלים עיר הקדש, ונודה לה' שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו במהרה בימינו אמן.

ה"ק שלום יהודה גראס
אבדק"ק האלמין

❦ הקדמה והתנצלות ❦

בשכתבתי את השורות הללו צלצל אלי רב מפרסם ואמר לי את הכתוב בספר המפרסם אמרי שי: חז"ל שואלים **המן מן התורה מנין?** היכן מרמז בכל התורה הענין של המן? ועל כך השיבו שהוא מרמז בפסוק "**המן העץ אשר צויתיו לבלתי אכל ממנו אכלת**". ואם כן מה השיכות של הפסוק בפרשת בראשית לענין של המן?

ומתוך, רואים לפעמים איך שיהודי מאבד את צלם האלוקות שלו, הוא נהיה משחת עד כדי כך שהוא מוכן להכחיד את אחיו, ומהיכן נובעת השחתה כזו אצל יהודי? זה קורה מכך שאין אוכלים פשר, שהוא מטמטם את הלב, כפי שהרמב"ם כותב **שהאכל נהיה דם, והדם זורם ללב ומטמטם אותו עד שהוא הופך אותו ל"המן" יהודי, כי הוא אכל דבר ש"צויתיו לבלתי אכל ממנו"**, ע"כ.

רואים מכך, שלאכל אכל שאינו פשר גורם לרעה הגדולה ביותר.

ועל כן אומרים ארור המן אשר בקש לאבדי כי הוא האכיל את בני ישראל במאכלות אסורות, ועל ידי כך היה לו את הפח לגזר על היהודים גזרות קשות (מגילה י"ב).

וכן כתוב בב"ח (או"ח סי' תר"ע) וזל"ק, בפורים היתה עקר הגזרה לפי שנהנו מסעודתו, על כן נגזר עליהם להרג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתייה של אסור ושמחה ומשתה של אסור, וכשעשו תשובה ענו נפשותם כמו שאמרה אסתר: "לך כנוס את כל היהודים ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים". לפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכר את עקר הנס.

לזה אומרים ברוך מרדכי היהודי, כי בזכותו היהודים נצלו מגזרתו של המן, והוא נזהר שיהודים לא יכשלו במאכלות אסורות, וישב בשער המלך כדי לשמר שאסתר לא תאכל אכל שאינו פשר.

ובזכות זה ששמרו ממאכלות אסורות - נצלו היהודים, ולכן קראו להם "יהודי", כי אף אכל שאינו פשר לא נכנס לפיהם.

ובזכות זה של אכילת פשר נזכה להנצל מכל צרה חס ושלום, ובמהרה נזכה לגאולה שלמה אמן.

קיצור ספר מנחת יהודה

פרק א

א. הקב"ה אמר לנביא ישעיה, שתדע שהיהודים אינם רוצים להקשיב לך, אז אם אתה מקבל על עצמך ללכת ולהעניש את בני ישראל, וזאת אפלו אם הם ילעיגו עליך, אז אשלח אותך, ועל כך השיב ישעיהו, אני מוכן ללכת אפלו אם ילעיגו עלי ויכנו אותי (מדרש רבה פ' צו).

ב. אחי, האמן לי, שלכן פשעני מקים את ה"הוכח תוכיח את עמיתך" - שיהודי אחד חייב להוכיח את חברו, כשהוא רואה שהחבר שלו עושה דבר שאינו טוב לעשות, אני תמיד מהדר לקים את המצוה ואף מוכן לריב עמו על כך, ויש לי בשל כך באתם שונאים רבים, לועגים לי ואף מכים אותי, אף זה כלל לא אכפת לי, רק דבר אחד אכפת לי.

ג. השל"ה הקדוש מצטט את הספר חסידים שספר: צדיק גדול נפטר, וכשבא לעולם האמת הודיעו לו כי הוא זכה לגן עדן בשל מצוותיו, ואז החלו למנות את כל המצוות שעשה, והוא שומע על מצוות שהוא כלל לא עשה אותן, ואז הוא קם ואמר שהוא כלל אינו זוכר שהוא עשה מצוות כאלו, ואז השיבו לו ואמרו שהרבה אנשים דברו עליו לשון הרע, והסדר הוא שמורידים את כל המצוות מאותם אלו, ומעבירים זאת אליו (דברים דומים כתובים גם בספר חובת הלבבות). ועל כך אומר השל"ה הקדוש ז"ל, שעל כך מקונן דוד המלך: "ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר", אשמח מאד אם ידברו עלי יהודים שיש להם מצוות רבות, כי אז אצפה למצוותיהם, אבל אם ידברו עלי רק יושבי שער ונגינות שותי שכר - שהנם רשעים וחסרי מצוות - אז המצב שלי לא טוב.

ד. גם ידועים דבריו של רבה של צאנז זי"ע שהוא אמר פעם שהיכן שישנו יהודי דתי אז הוא ידידו, והיכן שיש אדם שהוא רשע הוא שונא אותו, אותם הדברים מובאים גם בספר ויואל משה (מאמר שלוש שבועות פרק קעח ד"ה ומרו) מספר הקדוש זרע קדש עין שם.

ה. לכן אנו מרגישים חוב להדפיס את הדבורים הבאים, הגם שזה יגרם לי קצת בזיונות, אבל כבוד השם וכבוד התורה הוא הרבה יותר חשוב ויקר לי, ואסור לנו להסתפל על כך.

ו. היעב"ץ הקדוש כותב (בספר מגדל עוז, עליית היראה) מובא בסוף ספר הקדוש על הגאולה ועל התמורה, כדלהלן:

בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפלו לא מן המלאך, ולא מפני מלה, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלוועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו פשטן מדבר באנשים כאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתפל עליהם כלל, כי בתוך תוכם הנם אנשים משחתיים, ואפלו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרבה, השכר שלך יהיה פי מאה.

ז. כך כותב גם הגאון הצדיק הרב ר' איסר זלמן מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) שזה שמסתפל על הפרנסה ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו אותו מן השמים, וכך כתב לי רבי הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפלו על החיים אסור להסתפל בזמן כזה, אפלו אם נהיה יחידים בעולם ע"כ.

ח. בתורה הקדושה כתוב: "ואנשי קדש תהיו לי" (שמות כ"ב). על המלים "ואנשי קדש תהיו לי" אומר רש"י: "אם אתם קדושים ופרושים מנבלות וטרפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי", הפשט הוא כך: הקב"ה אומר: כשהיהודים יהיו קדושים, והם לא יאכלו נבלות וטרפות, אז הם יהיו שלי, וכשהם יאכלו נבלות וטרפות הם לא יהיו שלי, ועל המלים "לכלב תשליכוני אותו" אומר רש"י: "שהכלב נכבד ממנו". הפננה שפמישהו אוכל טרפות הוא יותר גרוע מכלב.

ט. אנו צריכים להבין: למה אצל אף לא תעשה, אצל שום עברה, הקב"ה אינו אומר שאם תעשה את העברה לא תהיה שלי, ולמה בטרפות אומר הקב"ה שאם אתם אוכלים טרפות אינכם שלי? הפננה היא שאם אוכלים טרפות אין נחשבים עוד ליהודי.

י. התוס' שואל (חולין ה.) איך הגמרא אומרת שהקב"ה שומר את הצדיקים שחלילה לא יכשלו בדבר עברה כשאננם יודעים על כך? הלא אנו מוצאים בגמרא

(מכות ה.) אִיף שְׁשָׁנִי תִנָּאִים צְדִיקִים עָשׂוּ עֲבֵרָה כְּשֶׁלֹּא יָדְעוּ, וְתוֹסְפוֹת אוֹמְרִים שָׂאֵם הֵם לֹא יֵאָכְלוּ מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֲזִי בְּנֻדָּאֵי שְׁלֹא יִכְשְׁלוּ בְּעוּוֹן מִסּוּג כְּזֶה שְׂאִין יוֹדְעִים עֲלֵיהֶם כָּלֵל, אֲבָל לֹא מַעֲבֵרוֹת מִסּוּג אַחֵר, וְעוֹד צָרִיף לְהִבִּין מִדּוּעַ הָעוֹן שֶׁל הָאֲכָל שְׂאִינוּ כְּשֶׁר חֲמוּר בְּהִרְבֵּה מִכָּל ה"לֹא תַעֲשֶׂה'ס" הָאַחֲרִים.

יא. עֵתָה נִתֵּן לְהִבִּין מִדּוּעַ אֲצֵל הָעֲבֵרוֹת הָאַחֲרוֹת אֵין הֶקֶב"ה אוֹמֵר שָׂאֵם תַּעֲשׂוּ אֶת הָעֲבֵרָה הַהִיא לֹא תִהְיֶה שְׁלִי, וְאֵלּוּ רַק בְּטִרְפוֹת אוֹמְרֵת הַתּוֹרָה שָׂאֵם תַּעֲשׂוּ אֶת הָעֲבֵרָה לֹא תִהְיֶה שְׁלִי, כִּי כְּשִׂאוֹכֵלִים טִרְפוֹת הֵלֵב מִטְמֵטֵם, וְאִזִּי הַגּוֹי וְכָל הָאֵיבָרִים הוֹפְכִים לִהְיוֹת טִרְפָּה, וְאִזִּי הוּא כֶּבֶר אֵינוֹ מְסַגֵּל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר טוֹב, שׁוּם מַצָּוָה, וּמוֹשָׁף אוֹתוֹ רַק לְכוּוֹן הָעֲבֵרוֹת.

יב. הַגִּמְרָא (שבת קה) אוֹמְרֵת: "כֶּף הִיא דִּרְכוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע וְכוּ", הַיֵּצֵר הָרַע מְשִׂיא אֶת הָאָדָם מִיָּד שֶׁחֲלִילָה יַעֲזֹב אֶת הַיְהוּדוּת וַיִּשְׁתַּמֵּד, כִּי אִם הוּא יִתְחִיל מִיָּד בְּכֶף, הוּא בְּנֻדָּאֵי לֹא יֵאָזִין לוֹ, רַק הוּא מִתְחִיל בְּעֲבֵרוֹת קְטָנוֹת, וּמִשָּׁם הוּא פּוֹנֶה לַעֲבֵרוֹת רְצִינִיּוֹת יוֹתֵר, עַד שֶׁהוּא מוֹרִיד אוֹתוֹ לְפִי שַׁחַת, וְזֶה שִׂאוֹכֵל טִרְפָּה, וְלָבוֹ מִטְמֵטֵם וְהוֹפֵף לִהְיוֹת טִרְפָּה, וְכֹךְ הָדָם וְכָל הָאֵיבָרִים הוֹפְכִים לִהְיוֹת מְרַעֲלִים, וּמוֹשָׁף אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת עֲבֵרוֹת, וּמִמֵּילָא קַל מְאֹד לַיֵּצֵר הָרַע לְהַצִּיעַ לוֹ לְלַכֵּת לַעֲבֹד עֲבֹדָה זָרָה רַחֲמָנָא לִיַּצֵּל, וְלָכוֹן - "אִם אַתֶּם אוֹכְלִים טִרְפוֹת אִזִּי אַתֶּם אֵינְכֶם שְׁלִי". כִּי אֲכִילַת טִרְפוֹת גּוֹרֶמֶת לָכֶף שֶׁהוּא בְּמַהֲרָה יִהְפֹּךְ לֹלֵא יְהוּדֵי רַח"ל.

יג. וְכֹךְ אוֹמֵר לָנוּ עֲדוּת רַבָּה שֶׁל צֶאֱנֹז זצ"ל, שֶׁמְדִינוֹת שְׁלֵמוֹת הַשְׁתַּמְדוֹ בְּגִלָּל אֲכָל.

יד. עוֹד נוֹדַע לִי עַל מְכַשּׁוּלוֹת אַחֲרִים בְּעִנְיָן זֶה שֶׁל כְּשֵׁרוֹת בַּצְבוֹר הַחֲרָדִי, וְלָכוֹן הַכְּנַסְתִּי אֶת עֲצָמֵי לַחֲקוֹר וְלִדְרֹשׁ אֶת הַסִּבָּה הַפְּרוּף בְּעִנְיָנִי כְּשֵׁרוֹת, בְּמִיחָד בְּכָל הַקְּשׁוֹר לַיִצוֹר הַמְּסֻבָּף שֶׁל עִנְיָן הַכְּשֵׁרוֹת, שֶׁלְאַחַר כָּל הָעֵמֶל וְהַיְגִיעָה הַרְבֵּה בְּשִׁטָּח זֶה, הַצִּלְחָתִי לְהוֹצִיא לָאוֹר אֶת הַסֵּפֶר נֶפֶשׁ יִשְׁעָיָה, שֶׁנֶּשֶׂא חוֹן בְּעִנְיָי הַצְבוֹר וְהַחֲדִיר הַתְּעוּרוֹת בְּקֶרֶב הַצְבוֹר, שֶׁמְרַבֵּית הַנוֹשָׂאִים שְׂאֵנוּ עוֹסְקִים בְּסֵפֶר כָּלֵל לֹא הִיוּ יוֹדְעִים לַצְבוֹר, וְזֶה הֵצִיל אֶת הַרְבֵּים מִמְכַשּׁוּלוֹת שֶׁל אֲלָפֵי יְהוּדִים, ה' יִשְׁמְרֵנוּ.

עַל כֵּן אֲנוּ רוֹצִים לְהַזְכִּיר מִזְמָן לְזְמָן עַל כְּשֵׁרוֹת הַמֵּאֲכָלִים וְאִם אֵין נִזְהָרִים אֲנוּ גּוֹרְמִים לָכֶף, כְּשִׂאֲנוּ אוֹכְלִים אוֹתָם אֲנוּ מְפַטְמִים אֶת הַמֶּח שֶׁלָּהֶם וְאֶת שֶׁל יְלָדֵיהֶם עַל יְדֵי אֲכִילָתָם.

טו. רָאָה גַם בְּסֵפֶר נֶפֶשׁ יִשְׁעָיָה (עמוד ע' - פ' ועמוד תכ"ג), הַתְּשׁוּבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבֵּינוּ שְׁלִיט"א שֶׁהוּא כּוֹתֵב - שְׁחִיבִים מְאֹד לְהַזְהֵר בְּעִנְיָנֵי הַכְּשֵׁרוֹת, כִּי אֲפֹלוּ כְּשֶׁמְדַבֵּר בְּאֲכָל שֵׁישׁ לוֹ הַכֶּשֶׁר טוֹב וּמֵצֵן שֶׁל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה, גַּם אִזִּי יִתְכּוֹן שֶׁזֶה מִתֵּר רַק בְּדִיעַבַּד וּבְהַפְסֵד מְרַבָּה וְזֶהוּ אֵינוֹ לְמַהֲדִיר, עֵין שָׁם.

טז. וחסר זהירות בדבר הפשרות, כבר גרם לאסונות רבים אצל יהודים מחוגים חרדיים כפי שכתב ידוע, תנסו לשאל את העסקנים של "הצלה" (שבזכות הגדולה של עבודתם במשך 24 שעות היממה, הן באמצע עבודת הפרנסה והן באמצע שנתם והן באמצע תפלתם - הנם רצים במלא מסירות הנפש כשמדבר בענין של הצלת נפש מישראל, כמוהם ירבו בישראל, ואשרי חלקם בזה ובבא, ה' יתברך ישמרנו שלא נאלץ להגיע לעזרה זו) - אדרבא, רק תשאלו אותם והשערות יעמדו לכם על הראש, כשתודעו אילו אסונות קורים יום יום, במיוחד אצל ילדים קטנים שכל זה נגרם אף ורק בשל העבדה שהם אוכלים מאכלות אסורות (שבת ל"א ע"ב).

שאלות ותשובות בענין פשרות אצל ילדים קטנים

מהיכן יודעים שגם אצל ילדים קטנים חייבים להחמיר על הפשרות - בדיוק כמו אצל מבגרים?

בדיוק הפוך, אצל ילדים קטנים חייבים להיות הרבה יותר זהירים בענין אכילתם, יותר מאשר אצל מבגרים, כך למד אותנו הגאון והצדיק רבה של שאפראן זי"ע, קשה הוא הסביר לנו עד כמה חשוב ונחוץ הענין כשבונים את היסוד של עצמות וגוף הילד, שהוא חייב להיות בפשרות, כי כשחלילה מאכילים באסור, הרי הוא נבנה באסור וכל היסוד שלו אסור (ראה פ"ב אות ג').

בידוע מסר רבה של שאפראן נפשו בענין זה, וממילא מובן מדוע כל תלמידיו חייבים לנהוג על פי הוראותיו, כמו כל כלל ישראל, כי הוא היה נמנה על טובי מורי ההוראה ומורי הדרך עוד בדור הקודם, בדיוק כפי שהדבר נראה בספריו הקדושים, וכפי שידיוע, הצדיקים מן הדור הקודם אמרו עליו דברים גדולים.

היכן הם המקורות בשלחן ערוך שהנזק לגוף ולנשמה של הילד הוא במאכלות אסורות?

אנו רוצים להעתיק כאן את הלשון של הרבנים והפוסקים המפרסמים.

א. מובא בשלחן ערוך (אורח חיים סי' שמ"ג ס"א) כשרואים ילד קטן אוכל נבלה או אסורים אחרים, למרות שבית דין אינו מחייב להפריע לו, האבא בן מחייב (בגלל מצות

חנוך) לנזף בו ולמנע ממנו אסור דאורייתא, [ואם האבא עושה את עצמו כאלו אינו רואה ואינו יודע, ואינו אומר לילד דבר, אז ה"בית דין" חייב למחות להזמין את האבא ולהזהירו על כך, ואם מדבר באסור דרבנן, שגם אז מחייב האבא לנזף בילד, בכל זאת בענין זה אם האבא אינו נזף בילד, אין בית הדין מחייב להזמין את האב ולהתרות בו (מפרשי השולחן ערוך)].

כל זאת מדבר כשהילד הקטן לקח את אכל האסור בעצמו, אבל כשהאבא בעצמו נותן לילד לאכל מאכלות אסורות, אז אפילו כשמדבר רק באסור דרבנן (החכמים לומדים זאת מן הפסוק: "לא תאכלום" הפתוב מדבר בשרצים ויבדם, והם דורשים לא תאכלום שלא תקשילו את הילדים במאכלות אסורות. כמו כן כתוב גם אצל טמאת כהנים "אמר ואמרת" "להזהיר גדולים על הקטנים", שילדים קטנים גם אסור להם להטמאות) (ע' בזה באריכות בספר שמ"ג באחרונים ובדעת תורה וכף החיים שם).

ב. הרמ"א כותב (ביורה דעה סימן פ"א סעי' ז') חלב של מצרית על פי ההלכה פשר (לתת "חלב אם" לילד) בדיוק כמו לתת חלב מאם יהודיה, אבל בכל זאת שלא יתנו לילדים לשותות מ"חלב אם" של גויה, כי חלב של גויה מטמטם את חלב, ומחזיר בילד טבעים רעים.

הרשב"א והריטב"א ז"ל (יבמות קי"ד) כותבים שהדבר גורם טבע רע ואכזריות אצל הילד, והם מאבדים את המדות היהודיות של בישנים ורחמנים.

ד. עוד כותב שם הרמ"א, שגם אשה יהודיה הנותנת "חלב אם" אסור לה לאכל מאכלות אסורות. אומרים המפרשים (ש"ך וט"ז) פשוט - שאפילו כשהאשה בסכנה חס ושלום, שהיא חייבת לאכל אסור - בגלל פקוח נפש, בכל זאת אסור לה אז להניק את הילד, כי אפילו כשהאשה אוכלת מאכלות אסורות זה מזיק לילד.

ה. עוד כותב שם הרמ"א, שלמרות שאנו פוסקים (באורח חיים סימן שמ"ג, ראה לעיל בסעיף א') כשהילד אוכל מעצמו אסור שהוא רק אסור דרבנן, והאבא עושה את עצמו שאינו רואה, אין הבית דין חייב לנזף באב, זה רק "להלכה", אף באסורים אחרים כמו בענין חלול שבת ומאכלות אסורות חייב הבית דין למחות באב, ובית הדין חייב בכח למנע מהילד לאכל את המאכלות האסורות, וזאת למרות שמדבר באסור דרבנן בלבד, כי מאכלות אסורות יזיקו לילד בעתיד - כך כותב הפרי חדש שם - כי מאכלות אסורות גורמים שהוא יהיה עם טבע רע, והסוף יהיה שהוא יצא לתרבות רעה.

ו. עוד כותב שם הפרי חדש: "שלדאבוננו מאחר ואיננו יכולים להיות נזהרים בענינים אלו, זו הסבה מדוע רב הילדים יורדים מן הדורף ועוזבים את הדת, ורב

הילדים הופכים להיות בעלי עזות פנים של הדור, ואין להם יראת שמים בלבם, ואפלו קשאומרים להם מוסר, הם אינם יכולים לקבל זאת וכו', ומי לנו גדול יותר מ"אחר" (אחד מן התנאים, הרבי של התנא האלוקי רבי מאיר, שבסוף ימיו יצא לתרבות רעה) שהסבה לירידתו מדרגו הישר היתה - קשאמו היתה מעבדת היא עברה פעם אחת ליד בית עבודה זרה, והיא התאהבה בטעם וריח של העבודה זרה, והריח הזה התפשט בכל גופה, וזה אשר גרם שירד מדרגו הישר, לכן חביבים להיות זהירים מה שנותנים לילדים הקטנים לאכל". עד כאן לשון הפרי חדש (ועין גם כן במחזיק ברכה מהחיד"א שם אות י"ד ואות נ"ג).

ז. הגאון והצדיק הקדוש בעל המחבר של הספר "בני יששכר" כותב בספרו "אגרא דפרקא" (אות קכ"ו) בשמו של הצדיק ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע תרוץ על הקשיה הגדולה, שאנו רואים הרבה ילדים קשהם קטנים עדן הם הולכים ליחדר ולומדים שם בהתלהבות רבה, מתפללים בכונה, ועונים אמן יהא שמיה רבא, ומתנהגים כאלו היו הילדים הטובים ביותר, וכשהם גדלים הם הופכים להיות בעלי מדות רעות, ומפסיקים ללמוד ולהתפלל, מהיכן זה קורה? מדוע הם מחליפים את עורם? הרי זה צריך היה להיות ההפך, שבזכות למוד התורה והמצוות שקימו קשהיו ילדים קטנים, נעמד להם קשהיו גדולים יותר, כפי הכלל שמצוה אחת גוררת את המצוה השנייה, ובינתים מה שקורה הוא בדיוק ההפך.

משיב על כך הרבי רבי מענדעלע - שהסבה היא שקשהיו הילדים קטנים, הוריהם פטמו אותם באכל של גזל, אכל שקנו בכסף שאינו כשר, ואצל אחרים שהפסד היה לכאורה כשר, אף קנו אכל שאינו כשר והאכילו בו את הילדים, כך שהגוף ובשרם גדל ממאכלים שאינם כשרים, ועל ידי זה נבראו מדות רעות עם תאוות לכל הדברים הרעים (השם ישמרנו) עכ"ד.

ח. כך כותב גם האור החיים הקדוש (בסוף פרשת שמיני) שכל אלו שאוכלים מאכלות אסורים, שקצים ורמשים, הם הופכים בעצמם לחתיכת שרץ, וזו פונת הגמרא שעמי הארצים הנם שרצים וילדיהם שקצים, כי בכך שהם אוכלים שרצים הם הופכים בעצמם לשרצים והילדים הם ילדי השרצים.

ועל כך מסיים האור החיים הקדוש, שכל זה כשאוכלים שרצים במזיד, אבל כשאוכלים בשוגג, לא הופך את הנפש ממש בעצמו לשרץ, רק שהוא הופך להיות טמא ואטום, וזאת אפלו כשהוא אינו יודע כלל שהוא אכל אסור, במיוחד היום, קשהאזיר דחוס כך שבכל הארצות כלם ביחד, כמעט ואין דבר אחד שיהיה נקי מתולעים, ולכן כל מי שרוצה לשמר את נפשו שבאמת יזהר וישמר.

ט. בזהר הקדוש (שמות דף קכ"ח) כתוב שמי שאוכל בשר בחלב (חלב עם בשר ביחד) הוא אינו פוגם רק את עצמו - אלא גם את ילדיו, וכי לפגם זה תהיה השפעה לדורות.

בזה אומר פשוט בעל "ויגד יעקב" (עה"ת פ' ויקרא) "אל תשקצו את נפשותיכם" בכל מקום שכתוב "את" הפונה לרבות דבר נוסף שכתוב בפסוק - והפונה היא שגם את הנפשות של הילדים לא יפגמו.

י. על הפסוק (בפרשת שמיני) "שקץ הוא לא יאכל", דורש הספרא ורש"י מביא ומסביר שהפונה היא לזה הגורם שגם השני יאכל מאכלות אסורות, וזאת למרות שהוא בעצמו כלל לא אכל זאת, זה נחשב לו בדיוק כאלו שהוא בעצמו אכל, וגם הוא עובר על הלאו.

יא. היסוד ושרש העבודה כותב (שער הבכורות פרק ד' ד"ה הגידה לי) "האם אינו ראוי לאדם לזרק את עצמו על האדמה, להכניס אדמה לפיו, ושדמעות כמו מים יזלו מעיניו ביום ובלילה לא לנוח, וזאת אם הוא יכול לשער בנפשו שאולי חלילה בחייו הוא לא היה נזהר מספיק במאכלות אסורות, שחמר העוון והענש על עברה זו יותר חמורה מכל העברות שבעולם על פי הזהר הקדוש, כי על כל העברות שבתורה, אפלו על אלו שחייבים עליהן מיתת בית דין, בכל זאת לאחר שהוא קבל את הענש בגיהנם על עברה זו ועל עברות אחרות, הוא מגיע בסופו של דבר לגן עדן, ולכל הפחות יש לו בסופו של דבר חלק לעולם הבא, אבל מי שטמא את עצמו במאכלות אסורות, אין לו חלק באלוהי ישראל ואין לו חלק לעולם הבא, והוא נשפט לדורי דורות.

ועוד מה אני יכול לכתב ולדבר על לבות בני ישראל, האם זה לא מספיק הזהר הקדוש שצינו לעיל, שצריך לעורר את לב האדם פשהוא נזכר בכל אלו שילך ויכה על המזל הרע שלו אם הוא לא יתאר לעצמו את כל שהזכרנו כו'.

ועל פן אחים וידידים יקרים, כל אדם שיש לו את הראש להבין ולדעת את חמר האסור רחמנא ליצלו, ולא יקח ללב לשמר ולהזהר בכדי ללמד לעתיד, ולהיות זהיר בכל מיני זהירות מהעון הנורא הזה, שאפלו אצל ספק ספיקא שיש באכל או במשקה הזה "עכ"ל.

יב. עוד הוא כותב שם להלן (ד"ה ויזהר) שהאדם לא יזרק אימה יתרה על בני ביתו, כי אז אם חלילה תכשל במשהו, היא תפחד לספר את האמת, ואז עדיף שאם חלילה מתעוררת איזו שאלה, אם לא תפחד ממילא תשאל, וכן יש להסביר זאת בדברים רבים וטובים, וכסדר להזהיר שלא להסתיר אלא לספר ולשאל עין שם, וכל

שכן היום, כשיש כמעט על כל מאכל כמעט ספקות, פשיטא שהיא לא צריכה להיות הפוסקת האחרונה בכל השאלות הללו ולהחליט מה טוב ומה אסור.

יג. בספר הקדוש שלחן הטור (מאמר פתח עיניים סוף פרק ה') כתוב כדלהלן! כתוב בשמו של האר"י הקדוש שזה מה שיוחנן כהן גדול הפך להיות צדוקי לאחר שהיה בן 80 שנה, קרה הדבר בגלל שאכל מאכל אסור. ישנם אנשים שכל מעשיהם טובים, ופתיאום הם הופכים את עורם והופכים להיות מינים ואפיקורסים, ואז הם מבבלגל בשכלם כמו יוחנן כהן גדול, כי בן אדם שאינו צדיק והוא אוכל מאכל שמגלגל בו רשע גמור, אז לא רק שהוא אינו מתקן כלל את המאכל, רק המאכל הופך אותו להיות רשע בדיוק כפי שהוא כן, מכאן אנו רואים עד כמה צריך להיות זהירים בענין זה.

יד. בזהר הקדוש כתוב (ויקרא מא:) זה שאוכל מאכלות אסורות דנים אותו ל-120 שנה כאדם מכער, כי הקב"ה מגעיל אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

טו. עוד כתוב שם (מב.) כל זה שאדם סובל בעולם הבא, כל זה בגלל שהוא לא היה זהיר במאכלות אסורות עכ"ל, כי זה נורא בכדי להעלות על הדעת את חמור האסורים של המאכלות האסורות.

טז. עוד כתוב שם (מא:) שעל ידי אכילת המאכלות האסורות צלו נמשך לסטרא אחרא רחמנא ליצלן והוא הופך להיות מגעיל, ושורה עליו רוח טמאה, והוא יודע שאין לו יותר חלק באלוקי ישראל, ואוי להם כי אף פעם לא יצליחו להגיע לחלקו של הקב"ה, חס ושלום.

יז. עוד כתוב שם (מב.) כשהוא אוכל מאכלות אסורות הוא יוצא מרשות הקדשה ונכנס רחמנא ליצלן לרשות הטמאה עכ"ל, והפנה לכך היא שכל התורה והמצוות שלו מפקדים לסטרא אחרא, כפי שכתוב על כך באריכות בספרים הקדושים.

יח. הגאון הקדוש ר"ה קאלאמייער מביא בספרו עת לעשות (ח"א שאלה צב מערכת מאכלות אסורות): העברה של המאכלות אסורות חמור מאד, חוץ מזה שעוברים על לא תעשה בכל פזית, וחיבים במלקות, והוא נקרא רשע, הוא גם גורם לעצמו רעה גדולה ואסון גדול, כי גופו מפתם באסור, כי האכל שאינו נקי נותן לו את הכח, ובדרך זו נשמתו מסתאבת.

ועברה גוררת עברה, וממילא אחר כך קשה לו לקיים את מצוות היהדות, וזה מונע ממנו את הדרך האמתית ליראה ולאהב את השם יתברך ולעבדו באמת ובתמים, ובכל זאת הם מזלזלים במאכלות אסורות.

יִשְׁנֻם חֲלָקִים שְׂכָל בֵּיתָם אֵינוֹ מִתְנַהֵל כָּלָל עַל פִּי כָלְלֵי הַפְּשָׁרוֹת, וְיִשְׁנֻם אַחֲרֵיהֶם שְׂאֲצֵלָם הַבֵּית מְנַהֵל עַל פִּי כָל כָּלְלֵי הַפְּשָׁרוֹת, אַף הַעֲבֵרָה הִיא קֹלָה מֵאֵד בְּעֵינֵיהֶם, וְכֻשֵּׁהֶם נוֹסְעִים בְּאַנְיָה אוֹ בְּרִכְבָּתָהֶם מְקַלִּים לְעַצְמָם וְאוֹכְלִים מִכָּל הַבָּא לַיָּד, וּמִמִּילָא לְבָם מִטְמָטִם.

כְּשֶׁהֵם יִגְיְעוּ לַעֲת צָרָה וְהֵם יִצְעֲקוּ לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע לָהֶם? וְאוֹתָם אֵלֹהֵי הַמִּטְמָטִים וּמִשְׁקָצִים אֶת נַפְשָׁם, כְּשֶׁהֵם מִפְּטָמִים אֶת נַפְשָׁם בְּאַכִּילַת נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת עֲלֵיהֶם אוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ - לֹא עִמִּי אַתָּם, אַתָּם אֵינְכֶם שְׂיָכִים לִי עכ"ל.

יט. הַדְּבָרֵי חַיִּים הַקְּדוֹשׁ כּוֹתֵב (י"ד ח"א סי' ז'): **אֵין עוֹד עֲבָרָה כָּל כֹּף חֲמוּרָה כְּמוֹ אֲכָל שְׂאֵינוֹ כָּשֶׁר, שְׂזָה גוֹרֵם לְטְמָטוֹם הַלֵּב, וְזֶה מֵה שֶׁגָּרַם שְׁקָהּלוֹת גְּדוֹלוֹת יִרְדּוּ מִדֶּרֶךְ הָאֱמֻת וְהַשְׁתַּמְדּוֹ רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, כָּל זֹאת כִּי אָכְלוּ מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה עָלוּ לָהֶם רַעֲיוֹנוֹת לֹא טוֹבִים לְרָאשׁ, וְתוֹף תְּקוּפָה קָצְרָה עָזְבוּ אֶת דֶּרֶךְ ה' (ע"ש מובא בדרכי תשובה סי' א').**

כ. הַרְמֵפ"ם כּוֹתֵב (כפי שזוה מובא בספר הקדוש דגל מחנה אפרים עקב ד"ה ומלתם ובצפנת פענח פ' יתרו ס"ד ד"ה שמעתי בשם הרב שלהם) **שְׂזָה שְׂאֵינוֹ נִזְהָר מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, הַשְׂכָּל שְׁלוֹ נִמְשָׁף לְטְמָאָה וְהוּא מְגִיעַ עַל יְדֵי כֹף חֲלִילָה לְכַפִּירָה רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מְקַבֵּל מוֹסֵר מִחֲכָמֵי הַדּוֹר, וְהוּא מְבִיא עַל עַצְמוֹ אֲסוּנוֹת עַכ"ל"ק.**

כא. הַחוּבוֹת הַלְּבָבוֹת כּוֹתֵב (שער התשובה פרק ה'), **שִׁיתְרַחֲקוּ מִשְׁבָּעִים דְּבָרִים שֶׁהֵם מִתָּרִים, הַמְסַגְּלִים לְהִבִּיא אֶת הָאָדָם לְאִסוּר חֲלִילָה, לְמַשָּׁל דְּבָרִים שֶׁהֵם רַק סֶפֶק אִסוּר, לִפְנֵי שֶׁחֵס וְשָׁלוֹם יִפְשְׁלוּ חֲלִילָה בְּדָבָר שֶׁהוּא אִסוּר.**

כב. הַשָּׁל"ה הַקְּדוֹשׁ כּוֹתֵב (שער האותיות אות ק) **בְּשֵׁם רַבּוֹ הַמַּהֲר"ש ז"ל, לְהִתְרַחֵק אֲלֵפֵי אֲמוֹת מִחֲשֵׁשׁ מֵאֲכָל שֶׁל אִסוּר, כִּי זֶה מִשְׁאִיר רֶשֶׁם עַל הַגּוֹף וְזֶה נִשְׁאָר לְנֶצַח.**

כג. כְּתוּב בְּדֶרֶךְ חֲסִידִים (מערכת אכילה אות כ"ב בשם אור הגנוז פ' תולדות), **כְּשֶׁנִּזְהָרִים לְאָכַל בְּקִדְשָׁה הַכֹּחַ שֶׁל הָאָדָם מִתְחַזֵּק מִהַמֵּאֲכָלִים לְלַמֵּד וּלְהַתְפַּלֵּל בְּלִי מִחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, אֲבָל כְּשֶׁהוּא אוֹכֵל מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת - חֵס וְשָׁלוֹם מִתְגַּבֵּר כֹּחַ הַיִּצָּר הָרַע, וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַתְפַּלֵּל כְּמוֹ שְׁצָרִיף בְּלִי מִחֲשָׁבָה זָרָה.**

כד. הַחֶתֶם סוֹפֵר הַקְּדוֹשׁ כּוֹתֵב (תורת משה פ' קדושים ד"ה המתקדשים), **שֶׁרַב הָאֶפִיקוֹרְסוֹת רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ שְׂבָא עַל הָאָדָם - בָּא הַדְּבָר מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת.**

כה. עוֹד כּוֹתֵב הַחֶתֶם סוֹפֵר (חתם סופר על התורה שמיני ד"ה ולא תטמאו) **שְׂזָה הָאָדָם מִטְמָטִם מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֲבָל לֹא הִנְשָׁמָה, כִּי מֵאַחַר וְהָאָדָם אוֹכֵל מֵאֲכָל אִסוּר, הִנְשָׁמָה מִיָּד מִסְתַּלְקֶת מִמֶּנּוּ וְהוּא נִשְׁאָר בְּדִיוֹק כְּמוֹ אָדָם מֵת, כְּמוֹ רִשְׁעִי בַּעַת חַיָּיו רַח"ל, ע"ש.**

כו. הבעל ישמח משה כותב (תפילה למשה על תהלים סח): כְּשִׁמְיָשָׁהוּ אוֹכַל מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת הוּא קָשׁוּר לְטִמְאָה וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַלּוֹת אֶל הַקִּדְשָׁה, הַטִּמְאָה אֵינָה יְכוּלָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, רַק עַל יְדֵי חֲבוּט הַקֶּבֶר אוֹ עַל יְדֵי תַעֲנִית וּתְשׁוּבָה.

כז. באור צדיקים (פרק י"ט) כתוב, שְׁכַל מִי שֶׁאֵינוֹ מְדַקְדֵּק בְּמָה שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לוֹ עֲנָשִׁים קָשִׁים בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם הַבָּא, וְכִפִּי שֶׁהוּא מוֹנֶה שֵׁם אֶת הָעֲנָשִׁים.

כח. בספר הקדוש שִׁפְת אֱמֶת פְּרִשֶׁת שְׁמִינִי (ד"ה בפסוק) כתוב שְׁעַל יְדֵי אֲכִילַת מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת הַנֶּפֶשׁ שְׁלוֹ הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת מְשַׁעֲבָדֵת לַגּוֹף וְהִיא הוֹפֵכֶת לְהִיּוֹת גִּשְׁמִית לַגִּמְרִי עכ"ל, הַפְּרוּשׁ הוּא שֶׁהוּא מַחֲיֵב לְהִתְמַסֵּר לְכָל תַּאֲוֹתָיו, וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁלֵּט עַל עַצְמוֹ, כִּי הַגּוֹף שׁוֹלֵט עָלָיו.

כט. הראשית חכמה כותב (שער הקדושה פט"ז), שֶׁהַקֶּבֶר"ה כְּבִיכּוֹל הוּא מִתְקַנָּא (נוקם) בְּעֶקֶר עַל מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּכָל הָעֲבֵרוֹת הָאֲחֵרוֹת, כִּי הָעֲבֵרָה הַזֹּאת מְטַמְּאֶת אֶת כָּל הָאָדָם, הַגּוֹף הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת חֲתִיכַת טִמְאָה רַחֲמָנָא לִיְצָלוֹ. (כך גם מביא השל"ה בשער האותיות אות ק').

ל. בספר מאור וְשִׁמְשׁ (פ' שמיני ד"ה אל תשקצו) הוא כותב שֶׁמֵּאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת מְטַמְּטִים אֶת הַלֵּב וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טִמְאָה, וְאֶפְלוּ כִּשְׁהוּא מִקַּל רַק בְּחִמְרָא הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁיֵג הַשְׁגוֹת בַּתּוֹרָה הַקִּדְשָׁה, וְאֶפְלוּ כִּשְׁהוּא נוֹהֵג בַּחֲסִידוֹת וְלוֹמֵד בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

לא. החפץ חיים כותב בְּסִפְרוֹ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל (פרק כ"ח כ"ט), שֶׁמִּכָּל עֲבֵרָה נִבְרָא מִלֶּאָף רַע, תִּצְרֹךְ לְעַצְמָכֶם כְּמָה מִלֶּאָכִים רָעִים בּוֹרָא לְעַצְמוֹ הָאָדָם עַל יְדֵי אֲכִילַת מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת, כִּשְׁבִּכָל נְגִיסָה הוּא בּוֹרָא לְעַצְמוֹ מִלֶּאָף נוֹסֵף, וְאוֹתָם הַמִּלֶּאָכִים הָרָעִים מְמַתִּינִים לוֹ לָרַגַע שֶׁהוּא יָמוּת, כְּשֶׁאֵז יַעֲשֶׂה לוֹ צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְלֹא יִתְּנוּ דָקָה אַחַת מְנוּחָה.

הַרִי אֲזִי יִמְרְטוּ אֶת שַׁעֲרוֹת הָרֹאשׁ, עַל כֵּךְ שֶׁבְּעוֹלָם הַשָּׁקֶר נִתְּנוּ לִיָּצֵר הָרַע אֶת כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ, וְלֹא דִי בְּכֵךְ שֶׁחֲטָא בְּעַצְמֹם, אֶלָּא שֶׁעוֹד לִגְלֹגוֹ עַל הֵיחָדִים הַדְּתִיִּים אֲשֶׁר הוֹכִיחוּ עַל כֵּךְ וְקִרְאוּ לָהֶם "שׁוֹטִים", כִּשְׁחֲשִׁבוּ אֶת עַצְמָם לְחֻכָּמִים וּמְבִינִים. מֵה יֵצֵא לִי מִכָּל הַחֲכָמָה וְהַשְׁכָּלָה שְׁלִי? יִשְׁאַלוּ אוֹתִי, הַרִי חִפְרִתִּי לְעַצְמִי בּוֹר!

מִיָּד יִתְחַרְטוּ עַל כֵּךְ, כָּל אֶחָד יִצְדִּיק עַל עַצְמוֹ אֶת הַדִּין, אֵף זֶה כָּבֵר יִהְיֶה מֵאַחֵר, לֹא נִתָּן יִהְיֶה עוֹד לַעֲשׂוֹת דָּבָר, תְּשׁוּבָה נִתָּן לַעֲשׂוֹת רַק בַּחֲסִים, כִּפִּי שִׁיְדוּעַ, וְכִפִּי שֶׁכָּבֵר צִיָּנוּ לַעֲלִיל, שְׁחוּץ מִן הָעֲבֵרָה שֶׁל הַמֵּאֲכָל הָאֲסוּר הַרִי שְׁגָם מְטַמְּטִים אֶת הַנֶּפֶשׁ עַל יְדֵי מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת.

"כל מה שהאדם סובל" בעולם הבא הוא רק בגלל הפה, בגלל העברות שהוא עשה בפה (כשהוא אכל בהם טרפות) וכו'.

האדם האוכל טרפות, כל גופו מתפטר עם כל מיני גורמים לא טובים, ובגוף שהוא כל כך מלכלך, לא יעזרו הזכיות הגדולות בעת תחית המתים, כשאין צורך כלל לדבר על היסורים הגדולים שיהיו להם בגיהנום, וכשהמצוות יעברו את העברות, ויזכו לקיום מן הקבר יחד עם כל היהודים - נתן לתאר אילו יסורים גדולים יהיו להם אז.

יקחו כל איבר ויפרידו את כל אחד מחברו, יפרידו את הבשר ואת העצמות שהתפתחו ממאכלי טרפות ומאסורים אחרים, אילו יסורים גדולים יסבלו אז כלל לא נתן להעלות על הדעת, את זה יכול להרגיש רק אדם שדמו נקרט ונאצו לנתח אותו לחלקים ללא הרדמה, רק אותו אדם יכול לחוש חלק מן היסורים שיהיו לאותם האנשים האוכלים מאכלות אסורים - אותם היסורים כלל לא יוכלו לסבבלם.

אצל אוכלי הטרפות, הנתוח יהיה חייב להעשות על כל איבר, כל חתיכת בשר או עור בנפרד (ברי האכל מתפשט על פני כל הגוף כפי שידיע), עד שהגוף יהיה נקי וראוי לקיום בתחית המתים, האם יש שעור ועורף לאותם היסורים) שיהיו להם בגלל זה? בגלל אכילת הטרפות, שבגלל אכילת אותן הטרפות הוא מאבד גם את צלם האלקים וכו'.

לכן צריך כל אדם להיות מאד זהיר שלא יכשל באסורים המטמאים את הנפש ומוזידיים את צלם האלקים!

לכן צריך כל אדם להתגבר בענין זה ולא יטמא את עצמו במאכלים אסורים. חייבים להתחזק בכך, גם כשיש חברים שהם קלים ואינם נזהרים כראוי, ובמיוחד כשהללו מלגלגים עליו, ואוחזים אותו לטפס בשל כך שאינו אוכל טרפות.

הרי ידוע מה שהגמרא אומרת, שטוב לאדם שבכל חייו יחשבוהו לשוטה לפני שיהיה רשע לרגע. חייבים לדעת שכל שיש יותר חרפה על כך שקימו את המצוה, השקר גדול יותר ויותר "עכ"ל.

לב ואחרון אחרון חביב נעתיק כאן דברים נעימים וקדושים המאירים כספירים מרבינו הקדוש שליט"א, הכותב בספר הקדוש דברי יואל ויקרא עמוד רנ"ה (ד"ה ופוק), וזה לשונו הקדוש:

בא וראה עד להיכן הדברים מגיעים, עד כמה חמור הענין של מאכלות אסורות, היכן שאנו מוצאים שאפלו מי שרק טעם כשהיה ילד, נולד בו טבע רע כשהוא גדול, כפי שמבאר בתשובת הרשב"א המובא ביו"ד דעה סי' פ"א בענין גויה המינקת ילד יהודי כו'.

כך גם אנו מוצאים אצל משה רבינו בכך שהוא לא רצה לינק מגויה, כי פה שעתיד לדבר עם השכינה שיינק דבר טמא? (סוטה י"א ע"ב הובא ברש"י ז"ל פרשת שמות).

מכך נראה כי מדבר באב הטמאה שלא לשמור את הפה מלאכל עמם, וזהו הגרמא בנזקין, ומכך הוא נמשך לעבירות חמורות.

על ידי כך שהוא אינו נזהר ממאכלות אסורות הוא עלול להכשל בענייני העמים, וראה כמה שחייבים להיות זהירים עכ"ל.

לג. בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א) פתבו שאתר יצא לתרבות רעה, פי אמו, בעת שהיא היתה מעברת, הריחה טרפות כשעברה ליד בית עבודה זרה (ראה או י).

לד. בהגהות אשר"י (מס' ע"ז פ"ב) הוא מזהיר שנשים המיניקות שיהיו מאד זהירות במאכלות אסורות ע"ש.

לה. עוד מובן שזה שגורם שהחבר יאכל דבר אסור, הוא עובר על לאו מפרכש של "ולפגי עור לא תתן מכשול" (פמבאר בהרבה מקומות).

בפרט הילדים הקטנים שהם בכלל לא אשמים, הם רק מחכים שאמהותיהם יביאו להם אכל ויאכילו אותם, הם רעבים, ובסופו של דבר הן מאכילות אותם באכל טמא רחמנא ליצלו, האם אין זו אכזריות? הרי זהו בדיק הענין של "ולפגי עור לא תתן מכשול".

לו. על כל פנים, מכל זה מספיק בכדי להבין עד כמה חמור האסור לתת לילד "סימילאק" או "דזשארס" וכמו כן כל יתר המאכלים שבחלקם יש ממש אסורי גבלות וטרפות וכדומה, שהם ממש אסורי דאורייתא, בחלקם ישנם רק האסור של בשול עכו"ם, חלב עכו"ם, שהם רק דרבנן, אבל אסור דרבנן אסור גם כן לתת לילדים כפי שכתוב לעיל.

ואפלו כשהרופאים זועקים שזה חשוב לילד, אסור לתת לו זאת, רק אם שואלים שאלה אצל רב מכר ומסמך המכיר ויודע את הדברים, ומבין את חששות האסורים שבתוצרת זו.

לז. באמת לו רצינו להעתיק בענין זה מהספרים הקדושים, הרי שהניר לא יספיק בכדי להכיל את כל זאת, אף בכל זאת אנו מכרחים לצין לפחות את דבריו הבוערים כאש של הספר "מסלת ישירים" (פי"א), הוא כותב שם כך: "לכל מי שיש עוד חתיכת מח בראשו, שהוא חושב, שמאכל אסור הוא בדיק כאלו היה דבר מרעל שהוא סכנה לאכילה, האם במצב כזה היה האדם לוקח על עצמו את הסכון ואוכל? כשיש לאדם ספק כזה והיה אוכל הוא היה נחשב לשוטה, כי לאכל את המאכל המרעל הוא בכל זאת יכול להרעיל את נפשו ולהסתלק מן העולם.

אותו דבר הוא גם אצל מאכלות אסורות, שם הרי זה סם של הנפש, אז איך יתכן שייכלו לאחז זאת בקלות, ולהכניס זאת לפה, אפילו כשמדבר רק בספק אסור, בדיוק כפי שהוא לא היה מכניס לפיו אכל שהיה ספק אם הוא מרעל.

לח. רבינו יונה כותב (ריש ברכות), שספק אסור הוא חמור בהרבה מאסור ודאי, כי על זה אין חרטה, כי מרגיעים את עצמם שזה בודאי כן כשר.

לט. עתה אחים ואחיות יקרים, חשבו לעצמכם מי הוא זה אשר יעז בנפשו לשחק עם ילדיו הקטנים? כמה פח ועמל נותנים לענגן זה, ולענגן החנוף של זה, כמה דמעות יהודים שופכים הורים בכדי שיזכו בסופו של דבר לנחת יהודית, ושיזכו להקים דורות ישרים, ולבסוף ההורים בעצמם המפטמים את הילדים בסם ורחמנא ליצלו.

כמה צריכות הידים לרעד על כך שהכניסו לפה של הילדים שלהם אפלו ספק אסור, חס ושלום, האם יתכן שיהודים שיש להם הרגשה יהודית, שיעשו בדבר הזה, לעשות מבלי לשאל מורה הוראה צדיק שאפשר לסמוך עליו, שהוא כמו רופא בענייני נשמה, האם זה באמת אינו סם לילדים, חס ושלום? בואו כבר כלנו נזרק מיד מן הבית את כל סם הנפש, בין למבגרים ובין לילדים קטנים.

1

**האם באמת האבא-הבעל מחיב לבד להסתכל על האכל ולודא טיב האכל
בטרם הוא נכנס לבית, או שהוא יכול לסמוך על בני ביתו?**

הוא חיב בעצמו לבדק, כך פוסק האור החיים הקדוש (פ' בראשית), כשהוא מוסיף ומציין שזו היתה העברה של אדם הראשון, כשהוא סמוך על חנה והוא כלל לא ידע שהיא נותנת לו מעץ הדעת, הוא רק סמוך על אשתו על צדקותה (וע' רמב"ן פ' בראשית).

נו!!! בואו ותארו לעצמכם, חנה שנבראה נקיה בלי שום עוון, ולמעשה הגיעה למדרגה הנעלה ביותר שרק יכלו להשיג באותם הימים, בודאי שאדם הראשון יכל לסמוך עליה שהיא תתן לו לאכל רק ממה שמותר לאכל, ובכל זאת היא הכשילה אותו, והתרוץ שלו היה שהוא סמוך עליה, ולא עזר לו דבר, וזה רק גרם לו מיתה לכל הדורות.

ואם כן, מה נאמר אנחנו כשאנו נעמד בפני בית הדין של מעלה, ונרצה להגיד תרופים, מדוע האכלנו את הילדים במאכלות אסורות, וגרמנו אבוד נשמות ישראל לכל הדורות, בודאי לא יקבלו את התרוץ שסמכו על בני הבית!!!

איזו עצה אתם נותנים לי כְּאִשֶּׁר אֲנִי כְּבֵר מִסְכִּים, אִם בְּבֵית לֹא מֵאֲפָשִׁים לִי זֹאת?

דְּבַר חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים. אַתֶּם חִיבִים לְהִבָּהֵר בְּפָנַי בַּעֲלַת הַבֵּית אֶת הָאֲסוּנוֹת הַחֲמוּרִים שֶׁיִּכּוּלִים לִקְרוֹת כְּשֶׁמֵּאֲכִילִים בְּמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֶת הַיְלָדִים הַקְּטָנִים, בֵּין לַגּוֹף וּבֵין לַנֶּשְׁמָה. וּבְכַדִּי לְהַקְלֵ עֲלֵיכֶם כְּתַבְנוּ לְמַעַל בְּקִצּוֹר כָּל הַדְּבָרִים, וְלָכֵן הָעֲצָה הַיְעוּצָה, שֶׁתִּקְרְאוּ בְּפָנַי בְּנֵי הַבֵּית אֶת כָּל הַקְּטָנִים לְאֵט וּבִסְבָּלוֹת, אִין לָנוּ שׁוּם סִפֵּק שֶׁאִשָּׁה יְהוּדִיָּה שֶׁהִיא נִכְדַּת הָאֲמָהוּת שְׂרָה, רַבָּקָה, רַחֵל וְלֵאָה, הִיא בְּנוֹדַי תִּהְיֶה זֶהִירָה וְהַנִּיּוֹץ הַיְהוּדִי שֶׁבָּהּ לֹא יֵאָפֵשֶׁר לָהּ לְהֵאָכִיל אֶכָּל שְׂאִינוֹ רָאוּי, וְתִדָּאָג לְהֵאָכִיל אֶת הַיְלָדִים הַקְּטָנִים בְּחֵלֶב אֵם, כְּמוֹ בְּכָל יְתֵר הַמֵּאֲכָלִים הָעֲשׂוּיִים רַק בְּבֵית.

מִהִי הָעֲצָה אִם בַּעֲלַת הַבֵּית, לֹא עָלִינוּ, חֲלָשָׁה, וְאִין לָהּ כַּח לְאָפוֹת לְבַד חֲלוֹת לְכַבּוֹד ש"ק, עוֹגוֹת, וְכֵן אֶכָּל לַיְלָדִים וְכִדּוּמָה?

הָעֲצָה הִיא שֶׁהַבַּעַל יוֹרִיד רַק דְּקוֹת מְזַמְּנוֹ בְּכָל יוֹם, וְאִזּוֹ הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל זֹאת בְּעֶצְמוֹ, כִּי הַיּוֹם כְּאִשֶּׁר נִתֵּן לְהַשִּׁיג כָּלִים חֲשֵׁמְלִיִּים, כְּמוֹ בְּלַעֲנֵדְעָרֶס וְכִדּוּמָה, כְּשֶׁמִּכְנִיסִים הַכֹּל לַמִּכּוֹנָה וְהִיא עוֹשָׂה אֶת הַכֹּל בְּעֶצְמָהּ, הַמּוֹצֵר יוֹצֵא מוֹכֵן מִבְּלִי שֶׁיֵּשׁ צָרָה הֶרְבֵּה לַעֲבוֹד.

אֶכָּל מֶה עוֹשִׂים כְּשֶׁאִין בְּכָל זֹאת זָמָן?

בְּדִיּוֹק כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ זָמָן כְּשֶׁבַעֲלַת הַבֵּית מְבַקֶּשֶׁת שְׂיוּצִיא אֶת הַזָּבֵל הַחוּצָה, אוֹ לְשֹׁטֶף אֶת הַכָּלִים, אוֹ לְחַתֵּל אֶת הַיֶּלֶד, אוֹ לְהֵאָכִיל אֶת הַיֶּלֶד, אוֹ לְתַת לוֹ בְּקִבּוּק, אוֹ לְשַׁמֵּר עַל הַיְלָדִים, אוֹ לְלַקֵּחַ לְקִנּוּת מִשֶּׁהוּ בַּמַּכְלָת, אוֹ לְקַחֵת אֶת הַכְּבִיסָה לְנִקּוּת, אוֹ לְהִיּוֹת עֲרִים בְּלִילוֹת עִם הַיְלָדִים, אוֹ לְשַׁאֵת אֶת הַיֶּלֶד לְרוֹפֵא, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ לוֹקְחִים שְׁעוֹת, בְּכָל זֹאת אִין מִסְתַּכְלִים עַל שְׁעוֹת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהִיא כָּל כּוֹף עֲיִפָּה וְאִין לָהּ אֶת הַכֹּחַ, וְכָל זֹאת בְּכַדִּי לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְבָשָׂר וָדָם.

כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּדְּבַר לַעֲשׂוֹת לְהַקְבִּ"ה, שֶׁזֶּה בְּאֶמֶת טוֹבָה שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה לְעֶצְמוֹ, לְמַעַן רַעֲיָתוֹ וְיִלְדָיו, בְּכַדִּי שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיִתְפַּתְּחוּ בְּרִיאִים וְשְׁלֵמִים, וְכֵן שֶׁיְהִי יְהוּדִים דְּתִיִּים וְשֶׁהוֹרִים יִרְאוּ מֵהֶם הֶרְבֵּה נַחַת, וְאִזּוֹ בְּנוֹדַי אֲסוּר לְחַסֵּף אֶת הַדְּקוֹת שֶׁזֶה לֹקֵחַ.

חוּץ מִזֶּה, הַטַּעֲנָה אֵינָה רְלוּנָטִית, כִּי הַשְׁמִירָה מְבִיאָה עִמָּה אֲרִיכוּת יָמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִשְׁלֵי "וְרִאֵת ה' תוֹסִיף יָמִים", כֹּף שֶׁלְמַעֲשֶׂה יוֹצֵאִים בְּרוּחַ.

פרק ח

השגחות והכשרים

א. מה נאמר ומה נדבר, ענין הכשרות וההכשרים הוא מן המצוות שהצבור דורף ברגליו, כל אחד עושה לעצמו פשטים, מה מתיר ומה אסור, מה להחמיר הגם שהחמרא בכלל מיתרת, ומקלים בדברים שחייבים להחמיר שם, וכל זאת בגלל חסר ידע, ורב היהודים המדקדקים בכשרות הרוצים לדעת, ורוצים להשמר מפני חשש של אסור, סומכים על כל מיני השגחות שכתוב עליהם באותיות של קדוש לבנה קשר למהדרין מן המהדרין ובהקשר של רב מסים, הגם שהוא מכיר את אותו רב בעל המכשיר, שבעניני כספים הוא בודאי לא היה סומך עליו.

ב. אבל אח יקר, עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיחד במדינתנו, ובבתי החרשת הגדולים שתהליך יצור המאכל הוא מאד מסבך, כל זה הוא חוץ מכף שהרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיחד, כשאנשי אונשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אף חוץ מכך זה, בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסבך כנ"ל, שעל פי רב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחלה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרשת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שקונים מבתי החרשת האחרים גם הם מוצרים בתהליך של יצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוץ לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באלף עינים וקבכת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסגל לעשות, ובדאי רב שהוא תמים אין לו את היכולת לכך כי השקרים כל כך חזקים, כפי שיוכלים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנוצדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעיה חלק א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עבדות פאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

ה. בגלל הטכניקה הקימת כיום, החששות התרבו יותר ויותר, וחיבים שיהיה לנו 100 זוגות עינים בכדי שנוכל לטפל בכל הענינים, (רב ממחה גדול בעניני פשרות אמר לפני שנים שהקשר יכול לתת רק תם או קל, ולדאבוננו כיום המצב שרב המאכלים יש להם כיום פאלו השגחות), ועם כל זה חייב הרב שיהיה לו סיעתא דשמיא, שלא יצא על ידו חליה מכשול ותקלה, אבל בודאי שרק על בטחון אסור לסמוך, רק בעל המכשיר חייב בכל הכחות והחושים והידיעות לדאג לכך שזה יהיה בתכלית הכשרות.

ו. גם ברור שֶלרֵב המְכַשִּׁיר אֵין אֶת הַכֶּחַ, זְמַן, וְאַפְשָׁרוּת, לַעֲמֹד כָּל הַזְמַן וְלִשְׁמֹר אֵיךְ שְׁעוֹשִׁים אֶת הַמַּאֲכָל מִתְחַלְתּוֹ וְעַד סוֹפוֹ, וּבְרֵב הַמְקָרִים מְגִיעִים הַרְבֵּנִים מִזְמַן לְזְמַן לְמָקוֹם וּבּוֹדְקִים בְּרַפְרוּף, וְלַעֲתִים מְגִיעִים הַרְבֵּנִים רַק אַחַת לְשִׁלְשָׁה חֲדָשִׁים, וּבְמִקְרִים רַבִּים אַחֲרִים אַחַת לַחֲצֵי שָׁנָה, וּבְמִפְעָלִים הַמְרַחֲקִים עוֹד יוֹתֵר הֵם מְגִיעִים אַחַת לְשָׁנָה, הֵם נוֹסְעִים דֶּרֶךְ אֶרֶצָה מְגִיעִים לְמָקוֹם מְסֻתְפָּלִים כְּמָה דְּקוֹת, וְחוֹזְרִים לְבֵיתָם, וּמִמִּילָא אֵין לָהֶם כָּל שְׁלִיטָה עַל הַנַּעֲשֶׂה בְּמָקוֹם, אֵינָם יוֹדְעִים אֶת הַתְּהַלִּיף כְּרָאוּי, וְהַבְעֵל הַבֵּית עוֹשֶׂה בְּמָקוֹם כְּבִתּוֹךְ שָׁלוֹ.

ז. רַב הַהֲשָׁנּוֹת תּוֹבְעוֹת מִשְׁגִּיחַ תְּמִידִי בְּמִיחָד בַּתּוֹצֵרֶת שֶׁיִּכּוֹל לִהְיוֹת שָׁם חֲשֵׁשׁ שְׁאִפְשָׁר שָׁם לַעֲרֹב מִשְׁהוּ כְּשֶׁרוֹצִים לְהוֹסִיף לָזֶה טַעַם אוֹ שְׁחוּשְׁבִּים שְׁמִסְיַע בְּכַף לְבָרִיאוֹת, כְּשֶׁהַחֲמֹר מְסַגֵּל לְשִׁמּוֹר עַל הַתּוֹצֵרֶת זְמַן אֶרֶץ יוֹתֵר, אוֹ שְׁמִבְקָשִׁים לְחִסּוֹף כֶּסֶף, שָׂאֵז לֹא יַעֲזֹר אֲפֹלוֹ אִם הוּא יִגִּיעַ לְמָקוֹם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם, כָּל עוֹד אֵין בְּמָקוֹם מִשְׁגִּיחַ תְּמִידִי, שְׂאֵין הַבְעֵל הַבֵּית מְשַׁלֵּם לוֹ אֶלָּא הָרֵב הַמְכַשִּׁיר, וְגַם אֵז חֵיב הָרֵב לְהִגִּיעַ מִפְּעַם לְפַעַם וּלְכַחַן הָאֵם לֹא שֶׁנּוּ אֶת תְּהַלִּיף הַיִּצוֹר, וְהָאֵם לֹא הַתְּעוֹרְרוּ בְּמִשְׁוֹ הַזְמַן חֲשׁוֹת חֲדָשִׁים, בְּמִיחָד הֵיכָן שְׁצָרִיף לְהַכְשִׁיר, וְכֵן הֵיכָן שְׁקִימוֹת שְׁאֵלוֹת, חֵיב הָרֵב בְּעֶצְמוֹ לָלֶכֶת וְלֹא לְסַמֵּךְ עַל הַמִּשְׁגִּיחַ.

ח. מִי מְדַבֵּר עוֹד מִהַמְקוֹמוֹת הֵיכָן שֶׁהָרֵב בְּכָלֹל לֹא מְסֻתְפָּל שָׁם, וְהוּא סוֹמֵךְ לְגִמְרִי עַל יִשְׁרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית, שְׁזָהוּ בְּכִירוֹשׁ נֶגֶד הַהֲלָכָה (שׁוֹלחַן עָרוֹךְ יוֹרֵה דָעָה ס"י "ח, וְשֶׁאֵר אַחֲרוֹנִים).

ט. יְדוּעִים דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁל כ"ק מֶרֶן אֲדָמוֹר מְסַטְמָאֵר שְׁלִיט"א שְׁאִמֵּר פֶּעַם בְּאַסְפָּה שֶׁל רַבָּנִים, לְאַחַר שְׁאִחָד מְגִדּוּלֵי הַרְבֵּנִים צִין עַל אֶחָד מִבְּעָלֵי בֵּיתִי הַחֲרֻשֶׁת שֶׁהוּא יְהוּדִי יֵרֵא שְׁמִים, וּמִמִּילָא הוּא אֵינוֹ זָקוֹק כָּלֹל לְהַשְׁגָּחָה, וְכִאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת הָאֲדָמוֹר מְסַטְמָאֵר הוּא רִתַּח מִזַּעַם וְאָמַר, שְׁאֲפֹלוֹ אִם הוּא בְּעֶצְמוֹ הָיָה בַּעַל בֵּית הַחֲרֻשֶׁת הוּא לֹא הָיָה נֶאֱמָן, וְרַק אִם הָיָה בְּמָקוֹם מִשְׁגִּיחַ, רַק אֵז נִתֵּן לְהַכְשִׁיר.

י. הַמְקוֹמוֹת הַיְחִידִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מִשְׁגִּיחַ תְּמִידִי, גַּם שָׁם חֵיבִים לְהִמָּנַע מִלְּאָכֹל אֶת הַתּוֹצֵרֶת שְׁלָהֶם, רִאשִׁית כִּי הַמִּשְׁגִּיחַ מְקַבֵּל תְּשֻׁלוֹם מִבְּעַל הַבֵּית, וְלָכֵן הוּא מִפְּחַד לְדַבֵּר יוֹתֵר מְדִי כִי הוּא חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִפְסִיד אֶת פְּרִנְסָתוֹ. שְׁנִית, הַמִּשְׁגִּיחַ חֵיב לִהְיוֹת מִבֵּין עַל כָּל מִינֵי שְׁחִיתוֹת שֶׁבַּעַל בֵּית הַחֲרֻשֶׁת יְכוֹל הַכֹּל לַעֲשׂוֹת וְהוּא חֵיב לְהִבִּין טוֹב בְּכָל תְּהַלִּיף הַיִּצוֹר וְגַם בְּתְהַלִּיף הַמְכַוֵּנוֹת, וְכָל זֶה חוּץ מִמָּה שֶׁהַזְכָּרְנוּ לְמַעֲלָה, הוּא חֵיב לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכוֹת רַבּוֹת.

יא. הַלְבוּשֵׁי מְרָדְכִי הַקְדוּשׁ (מֵהַד"ת יו"ד ס"ז) מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֶת דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה, אֵיזָה תְּפָקִיד מִנָּח עַל הַמִּשְׁגִּיחַ, וּמָה חֵיבִים לִהְיוֹת תְּפָקִידִיו, בְּכָדִי שֶׁהוּא יוֹכֵל לִהְיוֹת בְּטוֹחַ שֶׁלֹּא יֵצֵא עַל יְדוֹ שׁוֹם מְכֻשׁוֹל, וְשִׁילְדִים יְהוּדִיִּים יֵאָכְלוּ רַק אֲכָל כָּשֶׁר, וְכָךְ הוּא כּוֹתֵב:

יב. המשגיח אסור לו לעזב את בית החרשת אפלו לא לרגע אחד, הוא חייב להסתכל על כל פנה הכל מה נעשה, ואם מרחיבים קצת את בית החרשת, ושבגלל ההרחבה המשגיח אינו מסוגל לפקח על כל המפעל, ולכן הוא חייב להסתובב הלוך ושוב, אז חייבים להעמיד משגיחים נוספים (הינו שהמשגיח חייב לעמד במקום אחד, ושמה להביט על כל הנעשה, ואם הוא אינו יכול חייבים להעמיד לצדו משגיחים בכדי לאפשר זאת).

יג. היום לדאבוננו כלל לא שיף דבר כזה, במקום הגדול ביותר אין יותר מאשר משגיח אחד, וגם זאת מחשיבים זאת לבעל הבית למסירות נפש גדולה, כי כפי שדבר הזכרנו למעלה הבעל הבית מסתכל על הכיס, והוא אינו מסתכל על הפשרות, ממילא זה נחשב אצלו אפלו שהוא מן אדם שמתגבב אצלו ואינו עושה דבר, אכל אין לו ברירה, הוא נאלץ לשלם לו, כי הרב המכשיר תובע זאת. ואכן, במקומות מסוימים בעל הבית אינו יכול לשאת זאת, והוא נותן למשגיח תפקיד לעבד, וממילא אילו פנים יש להשגחה כזו?

יד. כותב הלבושי מרדכי, שכל המשגיחים חייבים להיות יראי שמים, ועל כך גם אין מדקדקים. ראשית, כי ירא שמים אינו מאפשר לעצמו, במיוחד לא בזמנו, לקחת על עצמו אחריות כל כך גדולה, שכלל ישראל יאכל על השגחתו.

טו. רב המשגיחים נבחרים לא על פי רמת היראת שמים שלהם או למוד תורה, אלא על ידי פרוטקציה אצל הרב המכשיר, כאשר קרוב או ידיד פונה אליו, והוא מסידר לו עבודה של השגחה, וממילא אז כלל אין מסתכלים על היראת שמים.

טז. עוד מציין שם הלבושי מרדכי, שהמשגיח חייב שיהיו בידי כל המפתחות של המקרה, המקפא [הפריזער] וכן הלאה, וכן את מפתחות בית החרשת, בכדי שיוכל להכנס מתי שהוא חפץ ביום ובלילה, והוא אכן חייב להכנס לשם מדי פעם בשעות הלילה לבחון האם לא עושים משהו בשעות הלילה. [כיום כלל אין דבר כזה שלמשגיח יהיה מפתח וכי הוא יוכל לבוא למקום בשעות כאלו] (וכן חלק של המוצרים המגיעים לבית החרשת מוצרים במפעלים אחרים (כפי שהדבר קים במרבית המאכלים), לכן גם שם חייבים לשמור על כך בדיוק).

יז. ועל כך מסיים הלבושי מרדכי, שמשגיח שהולך ובא (יוצא ונכנס), אין למשגיח קצה כל ערך [יוצא לפי דבריו שהיום אין כל אפשרות לאכל שום אכל אלא רק אכל הנעשה בבית].

יח. אבל האמת היא שאין לנו כל צורך לרוץ עד ללבושי מרדכי, כי רבה של צאנז הקדוש זי"ע כותב כבר בזמנו (שו"ת דברי חיים חלק ב השמטות סי' מ') פדלהלן: **לסמך פיוס על הכשר כלל אינו ראוי אפלו על הרבנים הפשרים ביותר, כי יוצאים מכף מכשולים רבים.**

יט. המורה הנרצה העולמי המפרסם הגאון ר' פנחס הורביץ, כותב בספרו (פרק ז' י"א או י"ב) ז' שרצה לשמר את נשמתו, שירחיק את עצמו מכל סוג אכל ושתיה שלא נעשה בבית.

כ. אותו דבר כותב גם ר' הלל קאלאמייער זצ"ל (מקרי דרדקי פ' בא) אם המוכר הוא בעל בית חרשת [לא אחד שעושה לעצמו בבית בלבד], אפלו כשיש לו הכשר אסור להאמין לו.

כא. בעוונותינו הרבים המצב הוא כזה שרוב האנשים סומכים על הרבנים המכשירים, שכל מאנזים הוא כסף, מה שהם מרויחים על זה שהם נותנים השגחה. הם מבקרים שם רק מפעם לפעם, הוא מסתכל לצדדים בכדי לצאת ידי חובה, ולעתים הוא חושש מבעל הבית, ולכן הוא אינו חוקר ודורש מספיק כפי שצריך לעשות בכדי לדעת כל מה שמכניסים לתוך המאכל, שלעיתים רבות יש בהם חשש של אסורי דאורייתא, נבלה וטרפה ממש רחמנא ליצלו, הוא לוקח רק בחשבון שהדבר יכול לגרום לו הפסד ממון וכדומה.

לעתים רבות, על אף שידוע לו על הרבה חששות, הוא מנסה להעמיד התרים רבים ככל שנתן, בכדי להכשיר את המאכל, על אף שלעתים שולו יש יסודות מאד רעועים.

כב. כל זה נובע מכך שהוא חושש לבקר יותר מדי את בעל הבית כשהוא יכול לעתים להדיחו מתפקידו, במיוחד כשברור לו שהוא יוכל למצוא מכשיר שני בקלות, ומכל זה יוצא שאילפי יהודים נכשלים במאכלות אסורות בלי שהם יודעים על כך, כפי שהעבדות הוכחו אפלו אצל רבנים גדולים, ד' ישמרנו.

כג. חלק גדול מן המכשירים מקבל את כספו לא בשל ההשגחה החזקה שלו, אלא ההפך, בשל העלמת עין מפעילות שונות, וזאת כשאנשים נותנים את הדעת למה שהם רואים באמת, וכל ההשגחה נוטל רק בעל הבית בכדי להסוות את עיני ההמונים, בכדי שיחשבו שהמוצר כשר כשיסמכו על בעל המכשיר והשגחתו, כשהוא ידוע ומפרסם כרב גדול בתורה וכדומה.

כד. יותר ויותר בעלי מכשירים סומכים למעשה על בעלי מכשירים אחרים, מאחר ובמוצרים שמניצרים מכניסים מוצרים מוכנים שעליהם נותנים הכשרים רבנים אחרים והוא נאלץ לסמוך על אותם בעלי המכשירים, פרושו של דבר שהמאכל יכול להיות מערב במוצרים של בעלי מכשירים שונים, כשייתכן שהיהודי הקונה את המוצר בעצם רק מסתמך על אותו רב הנותן את ההשגחה, ולא על הרב שנתן את ההשגחה על המוצר שהכניס לתוך אותה תוצרת.

וזאת כבר בעבדה הטובה ביותר, כי רוב רבם של המוצרים הכשרים אין לתוצרת שמכניסים לתוף אותה תוצרת כלל הכשר, והרב סומך על התרים שונים, כי ברור שהרב בעל המכשיר אינו מסגל - גם כשירצה בכך - ללכת לבדק ולשמור על כל מאות המפעלים המוצרים את התוצרת בכל רחבי אמריקה, ולעתים אף במדינות מרחקות, בגלל מוצר אחד שיהיה תהליך פשר.

כה. אנשים אומרים: אותי כלל לא מעניין, להפנות יפו את הרב בעולם הבא. הטענה כלה שקרית, כי הגם שהרב יקבל את עניו בעולם הבא על שהחטיא את ההמונים, אבל זה לא יפטר את מי שאכל מן התוצרת, שסמך בעיניו עורות על בעל המכשיר מבלי שפדק היטב בחקירות ודרישות שאכן נתן לסמך על הרב הנותן השגחות טובות.

כו. שלא יטעו שפכך שידעים בבטחה שהרב הוא גדול בתורה יר"ש באמת אז זה כבר מספיק, כי כפי שכבר הזכרתי קדם, שלרב המכשיר חייב שיהיו מעלות שלרב בעלי הכשרים אין. (ראה לעיל).

כז. עוד חייבים לדעת כל אלו המחפשים דוקא מן המבחר, ולא רוצים להשתמש במה שמתר רק בשעת הדחק, עליכם לדעת כי הנכם חיים בטעות גדולה, כי אין כמעט (חוץ מיחידים ממש) שום מאכל שהוא באמת פשר למנהדרין מן המנהדרין, ושעל זה הרב בעל המכשיר אינו בעל אחריות, כי האחריות רק על הפשרות ולא על ההדור.

לכך אנו נציטט כאן את דברי אלקים חיים, שאותם כתב כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בתשובתו (נדפס בנפש ישעי' ח"א עמוד תכ"ג ע"ש דה"ק באריכות), שאנו רק נעתיק כמה שורות הנוגעים לענינו.

וזה לשונו (ד"ה הנה מה): האם על ההכשר רשום אפן ההשגחה, הוא הלא כותב רק שהמוצר פשר, וכך אכן האמת על פי ההלכה, והלא כל הענינים העומדים תחת השגחת בית דין אז באפן כזה, כשמביאים בפני הבית דין פשר שיש עליהן שאלה ובית דין מתיר, או ריאות שיש עליהם שאלות ובית דין מתיר בשל הפסד מרבה, על אף שההתר הזה הוא רק בשעת הדחק ובהפסד מרבה, וגם זה המדקדק במעשיו אינו יודע כלל שהפשר שהוא אוכל היה עליהן שאלות, שעל אף שפוסק שהן פשרות הוא לא היה אוכל אותן, הקונה רואה שפסד פשר ואינו יודע כלל איזו מדת פשרות על המוצר כו', אותו דבר במצות שנשים אופות כו' ואותו דבר אצל יין וכו'.

כלם יודעים שבית דין פוסק רק מה שהוא מעקר ההלכה, וכל מי שמדקדק מתעניין בפרטיות ואינו סומך על ההכשרים.

ואם יִשְׁנֶם אֲנָשִׁים שְׂאִינָם מְבִינִים אֶת לְשׁוֹן הַחֲכָמִים, הִלְלוּ לְבַד טוֹעִים וְגִרְמוּ לְעֶצְמָם הֶפְסֵד, אֲבָל הַחֲכָמִים (הַרְבֵּנִים) אֵינָם רוֹצִים לְשַׁקֵּר חֵס וְשָׁלוֹם.

עוד כותב שם הרבי זצ"ל, שֶׁהַתְּהִלָּה הַזֶּה חַיֵּב לִהְיוֹת, כִּי אַחֲרֵת אִף רַב לֹא יוּכַל לְתֵת הַקָּשֶׁר, וְהַצְבֹּר יָבֹא לִיְדֵי אֲכִילַת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, אֲבָל בְּאַמְתָּ עַל הַצְבֹּר לְדַעַת כִּי הַקָּשָׁרִים אֵינָם בְּשִׁבִּיל הַמְדַקְדָּקִים, כִּי הִלְלוּ אֲסוּר לָהֶם לְסַמּוֹ עַל הַקָּשָׁרִים כָּלֹל שֶׁנַּעֲשׂוּ רַק בְּשִׁבִּיל פְּשׁוּטֵי הַמּוֹן הָעָם.

כח. עוד כותב שם הרבי זצ"ל, שֶׁמֵּאַחַר וְהַקָּשֶׁר אֵינוֹ מֵיעֵד לַמְדַקְדָּקִים, לָכֵן שֶׁהַרְבֵּנִים יִמְנְעוּ מִלְכַּתְבָּ עַל הַמוֹצָרִים כָּשֶׁר לַמְהַדְרִין מִן הַמְהַדְרִין, כִּי סֵתָם אֲנָשִׁים יִקְנוּ אֶת הַמוֹצָר אֲפֹלוֹ אִם יִהְיֶה כְּתוּב רַק הַמִּלָּה "כָּשֶׁר", וְלָכֵן כְּשִׁכּוֹתֵבִים מְהַדְרִין מִן הַמְהַדְרִין מְטַעִים בְּזֹאת אֶת הַמְדַקְדָּקִים הַסְּבוּרִים שֶׁהַמוֹצָר טוֹב.

כט. יוצא מִכָּל הַנ"ל שֶׁכָּל הַמוֹצָרִים שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם אֶת הַנֶּסֶח לַמְהַדְרִין אוֹ תַעֲמוּלָה דוּמָה, הֵרִי שֶׁהוּא שָׁקֵר גָּמוּר וְשָׁלֹא יֵאֱמִינוּ לָהֶם.

בְּפֶרֶט הַיּוֹם, כָּפִי שֶׁפָּכַר כְּתַבְנוּ קֵדָם, הִלּוּאֵי שָׁזָה יִהְיֶה כָּשֶׁר בְּשַׁעַת הַדָּחַק, כִּי לְדַאֲבוֹנָנוּ הַמְכַשּׁוּלוֹת כָּל כָּף גְּדוֹלִים, שֶׁחֶלֶק גְּדוֹל מִן הַמַּאֲכָלִים עִם הַקָּשָׁרִים הַטּוֹבִים בְּיֹתֵר יֵשׁ לָהֶם בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים חֲשָׁשׁוֹת גְּדוֹלִים, בְּפֶרֶט כָּפִי שֶׁהַרְבִּי מִסֵּאֲטֵמָאֵר זצ"ל כותב בְּהַמְשָׁךְ, שֶׁמֵּצֵב זֶה חֲמוּר בְּמִיחָד בְּתַקּוּפֵתָנוּ שֶׁשְׂכִיחַ פְּרָצוֹת (הַסּוֹחֲרִים עוֹשִׂים כָּל מִינֵי תַעֲלוּלִים כו'), אֵי אֶפְשָׁר כָּלֹל לְסַמּוֹ סֵתָם עַל חֲזָקַת כְּשָׁרוֹת, וְשֶׁהַיּוֹם הַמֵּצֵב הַשְׁתַּנָּה בְּתַכְלִית וְהוּא גְרוּעַ בְּהַרְבֵּה בְּגִלְל הָעֲרֻמוּמִיּוֹת הַגְּדוֹלָה, וְהַקּוֹנִים נִכְשָׁלִים כְּשֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מִי וּמָה.

ל. עַל כֵּן אֲנִי מוֹדִיעַ וּמִזְהִיר אֶת הַצְבֹּר, שֶׁלֹּא יִרְמוּ אֶת עֶצְמָם, שֶׁהֵגֵם שְׂאוּכָלִים מִכָּל הַקָּשָׁרִים הַטּוֹבִים אֲזִי נִחְשָׁבִים לַמְדַקְדָּק וְיִהְיֶה יָפֵה, בְּפֶרֶט שֶׁאֵת הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת כותב רַבְּנוּ לִפְנֵי הַמַּלְחָמָה שֶׁמֵּאֵז הַמֵּצֵב הַכָּף לִהְיוֹת גְרוּעַ בְּהַרְבֵּה, בְּפֶרֶט בְּאַמְעָרִיקָא שֶׁם מֵיִצְרִים הַכָּל בְּטָכְנִיקָה הַחֲדִישָׁה בְּיֹתֵר כְּיָדוּעַ.

לא. כָּל מֶה שֶׁמֵּיִצְרִים וְעוֹשִׂים בְּבֵית הוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב וּבְטוֹחַ מִמָּה שֶׁקּוֹנִים עִם הַקָּשֶׁר הַטּוֹב בְּיֹתֵר (חוּץ מִמָּה שֶׁמְכַנְּסִים דְּבָרִים מוֹכִנִים לַתּוֹצֵרֶת, שֶׁאֵז שׁוֹב נוֹפְלִים לַחֲשָׁשׁוֹת אֲפֹלוֹ כְּשֶׁעוֹשִׂים זֹאת לְבַד).

לב. עוד רָאִיתִי בְּהַרְבֵּה בְּתִים יְהוּדִיִּים שֶׁשָּׂם אֲפֹלוֹ כְּשֶׁבִּדְרָךְ כָּלֹל מְדַקְדָּקִים בְּכַשְׁרוֹת (עַל פִּי הַבְּנֵת), אֲבָל לִילְדִים נוֹתְנִים מִכָּל סוּגֵי הַמַּמְתָּקִים, כְּמוֹ סֶפְרִיּוֹת, שׁוֹקוּלָדוֹת, עוּגִיּוֹת, עוּגוֹת וְכוּ', וְכֵן גַּם בְּבֵית הַסֵּפֶר אוֹ בַּחֲדָר בְּכַתּוֹת הַנְּמוּכּוֹת, שֶׁהַמְלַמְּדִים וְהַמּוֹרוֹת נוֹתְנִים לִילְדִים הַכָּל מִכָּל הַבָּא לַיָּד (וְזֹאת גַּם לִילְדִים שֶׁבְּבֵית כָּלֹל אֵין מְשִׁתְּמָשִׁים בְּכָל אוֹתָהּ הַתּוֹצֵרֶת). הַפְּנֻנָה הִיא לְמִשְׁךְ אֶת הַיִּלְדִּים לְלַמּוּד, אֲבָל לְמַעֲשֶׂה

קיצור ספר מנחת יהודה _____ כה

יוצא מכף ההפך, במאכלים הללו רק גורמים שמקלקלים יותר בעוונותינו הרבים, שפיוס יש מתוכם מאות סוגי מינים, זה מגיע בחבילות מוכנות קשעליהן מתנוססת המלה כשר, ולעתים רבות קשאין כלל עליהן הכשר, ואפלו קשיש כן הכשר, ברב הפעמים אי אפשר כלל לסמוך עליהם.

הרבה פעמים אפלו קשהרב כבר אינו חי עוד, או קשאותו רב הוריד את ההכשר מן המוצר, עדן משתמשים בשמו, ולעתים אף מדפיסים שם של רב שקלל אינו קים, אף הסוחרים יודעים כי בשביל לרמות את הצבור זה מספיק, ואין בעוונותינו הרבים כלל מי שימחה על אותה הפקרות.

לג. וגם אלו שהם באמת כן מדקדקים הם מורים לעצמם התר לילדים קטנים בגי 2-3 ומבגרים יותר לתת להם כל מיני ממתקים שהפטרות שלהם רופפת, וכן גם נותנים להם ויטאמינים וסירייעלס שרפנים מבהקים העידו על אותן המוצרים שיש עליהם חששות גדולים.

לד. כן סומכים על החק המחייב את בעל התוצרת לכתב מה מכיל המוצר, שפיוס כבר יודע כל אחד שלא נתן כלל לסמוך על כך כי:

1. המאכלים מבשלים, אפויים, וצליים באותם הכלים שיש בהם חשש טרפה.

2. לכל מאכל יש על פי החק אחוז מסים כמה שמתר להכנים בתוכו תוצרת אחרת, ואת זאת יש רק לדח לממשלה, אף על המוצר מתר לכתב נקי ב100- אחוז, ובכל מאכל ישנו אחוז שונה כמה מתר לערב, ולכן אי אפשר כלל להביא ראיה ממאכל אחד על משנהו. וכפי שנודע בזמננו בארץ ישראל שעל שוקולד שנקרא פרווה עם הכשר הבד"ץ, כי אנשים שיש להם אלרגיה לחלב נתקפו באלרגיה, ואחרי שבדקו במעבדה מצאו שארית חלב על שוקולד הנקרא **פרווה**.

3. ממחים גדולים העידו, שעם כל ההחמרה והשמירה של הממשלה, בכל זאת ישנם רמאיות גדולות, וזאת לאו דוקא מצד הפטרות אלא בשל סבות אחרות, בעלי בתי החרשת מכניסים דברים אחרים שהם יותר זולים בשבילם, או שהוא עושה את המאכל יותר טוב אבל הממשלה אינה מאפשרת להם לעשות זאת, ולכן הם נאלצים לרמות, ולא נתן כלל לסמוך על מכוני הבדיקה הבודקים את התוצרת, כי נתן לעשות מן עסקה בכך שיאשרו שהכל בסדר.

לה. זוהי טעות עולמית לחשוב שהפטרות כאן באמריקא טובה יותר מפטרות באירופה כפי שהיה בעבר, טעות זו נובעת מכך שבאירופה היו הרבה שאלות קשמצאו דברים רבים ורצו לרפנים לשאל שאלות, ואז היו מקימים קול צעקה, אף כאן עושים הסוחרים כרצונם, הם אינם מספרים לצבור על הפעיות המתעוררות,

הם רוצים כסף וכבוד, לעתים שהם מרמים ולעתים הם מפעילים טרור, ובכך הם מרמים את דעת הקהל, ובכך הם סותמים את פה הצבור ודעת הקהל המוחים על חסרונות ועולות הקורים בשטח הפשרות.

המצב שונה בהרבה כאן, וזאת בשל הטעם שהזכרנו קדם, שכאן הכל מיצר בתהליך מסבך, בבית היו כל האחריות וההשגחה של הרב על הבשר, חלב, יין וכו', אבל בקבוצים וחבילות עם אלפי מוצרים מוכנים לא היה כמעט שכיח להשיג, ולכל קהלה קטנה היה בית מטבחים משלה עם שוחטים ובודקים, וכן דברים אחרים הכל משלה, ולכן הרב בעזרת המטבחים התמידים לא היה קשה לשלט על כל מהלך התוצרת, ובמיחד כשהוא כלל לא היה תלוי בבצעלי בתיים ולא היה מקבל כסף כלשהו בשביל השגחות שכאן הן בכלל לא קיימות ולכן יצאו במשך הזמן הרבה מכשולות.

במיחד כשהכל נעשה בבתי חרשת רחוקים, שפשוטי המון עם כלל לא יעלה על דעתם לפנות לשם ולבדוק האם הכל על הצד הטוב ביותר, כפי שהיו רגילים בבית, ואפילו כשהוא כבר פה היה נוסע לשם, לא היו מכניסים אותו כלל, ובנדאי שלא היו מראים לו את כל הסודות, וחוזי מזה הוא במילא לא יבין את כל הטכניקה של התוצרת איך היא מיוצרת ובאיזה תהליך, ולכן חבים לסמוך על הסוחר או הרב המכשיר המקבל מהסוחר את כספו בעוונותינו הרבים.

לו. עוד חלוק קים כאן, שכאן נעשה הכל בכמיות בשביל עשרות אלפי אנשים, שגם זה גורם לרב שיהיה חייב לסמוך על התרים שונים כמו הפסד מרבה, שפבית בעת שהיתה קיימת שאלה יכלו יותר להחמיר, ואם לא יכלו הרי שבעלי המהדרין ידעו על כך ונזהרו שלא להשתמש באותה תוצרת וד"ל.

לז. ומי מדבר כלל על אותם אלו הקובעים את סעידיהם בכל מקום, אוכלים אצל כלם, ואינם מדקדקים אצל מי הם אוכלים, במסעדות, בשמחות, ואין ספק שבאיטשהו מקום הם נכשלים בלא יודעים, שבכל אותן מקומות ישנם מכשולות גדולים שאיננו רוצים להאריך בכך בענין זה, אבל בבית היו כל המאכלים האלו בלאו הכי, ולכן יכלו לאכל בשקט וכדומה.

לט. ישנן עוד חלוקים פאלה, אבל הן אינם חשובים, כי בשביל אלו שאינם מעניינים בדבורי אמת לא יעזר דבר, וכל זמן שלא יורידו להם את הגיהנם בפני העינים. אז בשביל אלו הרוצים לנהל את ביתם על טהרת הקדש כמו שנקבלו על עצמם בכל הדורות, מספיק שנזכיר מה שזכרנו לעיל.

לט. כשרבה של שאפראנע זצ"ל הגיע בעת המלחמה לפעסט, לא יכלו להשיג אז מצות יד, ולכן על פרחו הוא נאלץ באותה שנה לקנות מצות שאפו במכונה, ואז

הוא עבר לבית אפית מצות המכונה ומצא שם כל מיני קלקולים, הוא מיד פנה לראב"ד של פּעסט הגה"צ ר"י שטייף זצ"ל שנתן את ההקשר על המצות ועוררו על כך.

הראב"ד פנה עמו יחד לבית אפית המצות, והזהיר את בעל המאפיה לעשות הכל כפי שיונה לו הרב של שאפראנע, והראב"ד חזר לביתו, אך פשרנה של שאפראנע בקר אותו על תהליך מסים של האפיה, הטיח בו בעל המאפיה: "ללמד אתה יודע יותר טוב ממני, אבל באפית מצות אני מבין טוב ממך", ולא הסכים לעשות כפי שהורה לו רבה של שאפראנע.

מכאן אנו רואים, שאפלו היכן שיש הקשר של גאון וצדיק יכול גם לקרות שהוא כלל לא בקי בתהליכי היצור, אבל כל זאת אין פונתו לפגוע בכבודו של הרב, מאחר והרב בודאי מתפנן לטובה.

מ. בספר הכנה דרבה (אות כ"ב) - לאחר שהוא מאריך שם שלא לסמוך על הקשרים, הוא מסים "שהתאספו הרבה גדולים וצדיקים והדפיסו מודעה רבה שלא לסמוך על שום הקשר כל עוד שהבעל הבית אינו ירא שמים מרבים" (המודעות הדפסו בגלל מכשולות (הרבה יותר קטנות ממכשולות של היום), שארעו אז).

מא. אותו דבר פוסק הערוגת הבשם בשו"ת או"ח (סו"ס שכ"ה).

מב. הזכרון יהודא כותב (אות קכג): מהראוי שמי שהוא ירא שמים שלא יסמוך על השגחות הנעשים תחת השגחות הרבנים, אלא הוא בעצמו ישמר ויחפש מה ראוי לעשות. ובודאי שבזמננו חייבים כך לנהג בכל המצוות ומכל שכן וכו' שכל מעיניהם הוא לגרף פספים ורוחים והם ממהרים וכו' כפידוע" עכלה"ק.

מג. בשלחן הטור (ע' קצ"ח): כתוב: גם מזהרים יראי השם שלא לאכל שום דבר שזקוקים לו להקשר של רבנים, מאותם הדברים העשויים בבתי החרשת, עין שם.

כל אִמָּא מִבְקֻשָּׁת: "וְזָכִינוּ לְגִדּוֹל בָּנִים וּבָנִי עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, חֲכָמִים וְנְבוֹנִים, אוֹהֲבֵי ה', יְרֵאֵי אֱלֹהִים, אֲנָשֵׁי אֱמֶת, זֶרַע קוֹדֶשׁ, בָּה' דְּבָקִים, וּמְאִירִים אֶת הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשָׂיִם טוֹבִים וְכו'".
וְאֵכֵן זֶה הַשְּׂאִיפָה שֶׁל כָּל אִם בְּיִשְׂרָאֵל. וּבָכֵן, נִבְיָא כָּאֵן סִפּוֹר
הַמְלֻמְדָּנוּ עַד כְּמָה מֵאֲכֻלוֹת אֲסוּרוֹת מְטַמְּטִים אֶת הַיְלָדִים,
שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְהִיּוֹת כּוֹן.

הַקְבֵּלַת פָּנִים

הַסִּפּוֹר אַרְעָ בְּעִיר לֹא־מִזְ'ה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיּוֹן בְּשָׁנַת תַּקצ"ו. כָּל הָעִיר הִיָּתָה בְּעֵת
הַהִכָּנוּת לַקְרֹאת הַחֵג, הַרְגִּישׁוּ אֶת אֲוִירַת הַחֵג, הַבְּתִים הָיוּ עֲרוּכִים וּמוֹכְנִים, מִפּוֹת
לְבָנוֹת הַמִּשְׁמָשׁוֹת בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בְּעֵת הַסֵּדֶר, כִּיסּוּ אֶת הַשְּׁלַחָנוֹת, וְצִפִּיּוֹת חֲגִיגִיּוֹת כִּיסּוּ
אֶת הַמִּטּוֹת.

אָבֵל כָּל מִי שֶׁהִתְבּוֹנֵן בְּתוֹךְ הַבְּתִים רָאָה שֶׁהֵם רַקִּים מְאֹד, כָּאֵלוּ הַתּוֹשָׁבִים
בְּרַחוּ מִן הַמָּקוֹם בְּשֶׁל אַרְוֶעַ זֶה אוֹ אַחֵר.

מה קרה?

הָעִיר כָּלָה אֲנָשִׁים נָשִׁים וְטָף יָצְאוּ לַקְבֵּל אֶת פָּנָיו שֶׁל גָּאוֹן הַדּוֹר רַבִּי עַקִּיבָא
אֵיגֶעֶר, שֶׁהִגִּיעַ לַמָּקוֹם לְבִקּוֹר קֶצֶר.

אֶחָד הַפִּתְתִּים הַיְדוּעִים שֶׁנִּכַּח בַּמָּקוֹם, הָעֵלָה אֶת הָאֲרֻעַ מֵעַל גְּבִי הַפֶּתַח וְכָךְ
כָּתַב:

"מֵאוֹת מֵאוֹת שֶׁל תּוֹשָׁבִים יָצְאוּ לְדֶרֶךְ בִּכְנִיסָה אֶל הָעִיר שֶׁם הִמְתִּינוּ, צִפּוּ וְחִכּוּ
לְקַבֵּל אֶת פָּנָיו שֶׁל הַגָּאוֹן, מִרְחוֹק מִתְקַרְבֶּת עֲגָלָה הַמוֹבֵלֶת עַל יְדֵי אַרְבָּעָה סוֹסִים,
בְּעֲגָלָה יוֹשֵׁב אָדָם רָזָה שֶׁהָיָה לְבוּשׁ בְּבִגְד מָשִׁי וְחִבּוּשׁ בְּכוֹבֵעַ מִיָּחָד עַל רֹאשׁוֹ, עַל
פָּנָיו נִתֵּן הָיָה לְרֹאוֹת אֶת עֲדִינוּתוֹ וְאֶת צוּרָתוֹ הַמִּיְחָדֶת שֶׁבָּאָה לְהַשְׁרֹת אֲוִירַת
הַנְּהֻגָה כְּזוֹ לָהּ זֹכִים כָּאֵלוּ שֶׁקָּמוּ עַל מְנַת לְהִיּוֹת מְנַהֲיֵי הַדּוֹר, תַּחוּשָׁה זֶה הִיָּתָה
שֶׁל מֵאוֹת הָאֲנָשִׁים שֶׁהִתְקַרְבוּ לַמָּקוֹם, כָּלֵם הַתְּכוּפָפוּ לְרֹאוֹתוֹ, וּבְאֲמָצֵעַ קָם אָדָם
וְהִכְרִיז בְּקוֹל "בְּרוּךְ הַבָּא!" וְכָלֵם הִשִּׁיבוּ אַחֲרָיו".

כְּאִמּוֹר, כָּלֵם הִגִּיעוּ, כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר, הָעַסְקָנִים וְרֹאשֵׁי הַצְּבּוּר, כָּלֵם הִתְאַסְּפוּ
בְּכִפֶּר הַגָּדוֹל שֶׁל הָעִיר. בְּנֵי הַתּוֹרָה סָגְרוּ אֶת גְּמֻרוֹתֵיהֶם, הַסּוֹחָרִים סָגְרוּ אֶת בְּתֵי
הָעֵסֶק, הַנָּשִׁים הִשְׁאִירוּ אֶת עֲבוֹדָתָם בְּמִטְבַּח וּבָאוּ בִּיחָד עִם יַלְדֵיהֶן בִּיְדֵיהֶן, כָּלֵם
בָּאוּ לְחִלְק כְּבוֹד לְרֹבֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

גלי דמעות של שמחה וחדוה נשפכו בעת הופעתו של הגאון והושטת ידיו לקטן ולגדול, שורות ארכות של הנשים שעברו בפניו עם ילדיהן ובקשו שהגאון יניח ידיו על ראש ילדיהן ויברכם, ונתן להן לראות איך הגאון אומר בשפתיו "יסף ה' עליכם, עליכם ועל בניכם".

תושבי העיר רבו בינם לבין עצמם, בידי מי תפול הזכיה שהגאון יתאכסן בביתו, לכן החלט להפיל גורל בענין, אך עוד בטרם הספיקו לעשות זאת נודע כי הגאון בעצמו כבר קבע את משכנו אצל אחד מבני משפחתו המתגורר בעיר.

מיהו אותו קרוב שזכה לכך שהגאון יתאכסן בביתו - ואז נסו ראשי הקהל להשיג מפיו של הרב פרטים בענין, תחלה נסה האורח להתחמק מלהשיב, אך כשהללו לא הרפו הוא אמר להם את שמו של אותו יהודי שהיה ידוע כעני וישב בצד המערבי של בית הכנסת.

כשראשי הקהל שמעו את השם הם עקמו את האף ואמרו, מה הפרוש? רב גדול כזה המגיע לבקור הסטורי בעיר לאמזע יתאכסן אצל יהודי פשוט שכזה, מה אמרו על כך טובי העיר, ואנו, איך נשמר על כבוד התורה?

אבל הגאון רבי עקיבא איגר עמד על דעתו, ובקש ממלויו שיובילו אותו הישר לביתו של הקרוב. ראשי הקהל נסו שוב להניאו, הם נסו להסביר לו שבית קרובו קטן ביותר שכל מעט מתמוטט, ובזיון גדול יהיה לעיר לאמזע ממעשה כזה, הם הבטיחו לו שיושיבו את הקרוב לו בראש השלחן וכבדו אותו בכבוד הכי גדול.

הלמדנים ושבועה טובי העיר מנסים אף הם את כחם, ומנסים לשכנע את הגאון בדרך הפלפול כשהם טוענים בפניו, שאפילו במצות השבת אבדה שהוא מצוה דאורייתא תלמיד חכם פטור מכך ואין זה לפי כבודו, אם כן איך יכול הקרוב לבזות את עצמו ואת כל העיר?

כששמע ר' עקיבא איגר את ההערה התלמודית נהיו פניו רציניות כאלו הוא יושב וכתב חידושי תורה, אך הוא השיב מיד במקום, שדוקא באותו אזור ידידי, ישנה ראייה הפוכה. בהשבת אבדה כתוב "והתעלמתי" (דברים כ"ב) דורשים חז"ל מכך שלעתים מתר להתעלם כאשר מדבר בזקן ואין זה לפי כבודו, אך בכל הקשור לקרוב קרובים כתבו "ומבשרך לא תתעלם" (ישעיהו נ"ח) - מהקרוב שלך לא תתעלם, ומכך אין כל התר אפילו לא לזקן ואין לפי כבודו, וחייבים לכבד קרוב בכל מה שאפשר..."

הערה זו של הגאון השתיק את כלם ור' עקיבא איגר הלך מיד לביתו של קרובו שם הוא התאכסן בכל הזמן ששהה בלאמזע.

מאותו היום בו הגיע רבי עקיבא איגער ללאמזע לא הפסיקו לזרם אנשים לבית הקטן שברחובות האפלים של העיר, שם התגורר קרובו של הרב, הרבה מאד יהודים גם מהמקומות הסמוכים ללאמזע הגיעו לראות את האורח, הבית שעמד כמעט לפול היה מלא באנשים מכל גוני הקשת המקומית, ביניהם למדנים שהגיעו עם קשיות והויות של אב"י ורבא להקשות על רבי עקיבא איגער, אחרים באו ובקשו לראות את תפלתו של רבי עקיבא איגער, אחרים באו לשמוע מלה טובה ממנו, אחרים רצו לראות איך אוכל את הסעודה, הלא כל צעד שלו היה מלא בתורה, הגיעו כל סוגי האנשים המבקשים ברכות או סתם לשוחח עם הרב, הרבה שטחו את מר לבם בעניני פרנסה, שלום בית, נחת מהילדים וכדומה.

הבקשה של עטל הגבאית

בין האנשים הרבים שהגיעו לאותו בית קטן הגיעה גם הגבאית עטל, לאחר שעות ארוכות שהמתנה בתור, היא נכנסה לגאון ופרצה בבכי, עטל הגבאית שתמיד מלאה חיים ושמחה ושכלל נשמתה היא רודפת אחר כל מצוה המזדמנת לה - מה קרה לה?

תשעה בנים יש לעטל הלומדים בישיבות, כלם ידועים כעלויים בעלי ראשים חריפים, חוץ מאחד בשם משה נח, - שלדאבון הוריו - יש לו ראש סתום ואינו יכול להבין אפילו שורה אחת מהגמרא. בגלל ענין זה כבר היתה עטל אצל הרבה גדולים וצדיקים, היא נסתה הרבה סוגי סגולות אך שום דבר לא עזר, בזמן שר' עקיבא איגער הגיע לעיר היה כבר משה נח בן חמש עשרה, אך בלהבין חתיכת גמרא הוא היה כמו ילד בן שלש.

הדבר היה מאוד תמוה, מאחר ובעניני העולם, ובמיוחד בכל הקשור לחשבונות ולמונים אחרים הוא היה טוב בהרבה מאחיו, הוא תפס במהירות וללא כל מאמץ, אך כשהגיעו הדברים לגמרא הכל היה אצלו הפוך.

הגאון רבי עקיבא איגער הבין ללבה של האמא השבורה שמאד חשוב לה ענין למוד התורה של בנה, ואמר לה: "גדולי הפוסקים כותבים (ש"ך יו"ד) שחייבים להיות זהירים שאפילו ילד לא יטעם ממאכלות אסורות, כי זה נוגע לנשמה, וכשהוא גדל הוא מקבל על ידי כך טבעים לא טובים בראשו, וראשו סתום בכל הקשור לתורה..."

מה, מה? - שאלה עטל בהיסטריה - האם בני כשהיה ילד אכל מאכל אסור?! חס ושלום, רבי דבר כזה לא קרה מעולם, וזה לא יתכן!"

"מהספור שלך - השיב הגאון ברגיעה - נראה לי שבפעת שהיה ילד הוא אכל מאכל אסור, ורק זו יכולה להיות הסבה מדוע אינו מבין גמרא..."

עטל שְׁהִיָּה חֲדוּר בַּה אַמוּנַת חֲכָמִים נִרְגָּעָה וְשֹׁאֵלָה:

אם כֵּן מֵהִי הַעֲצָה לְכָךְ רַבִּי?

"לְהִתְיַגֵּעַ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּדַחְקוֹת, וְלַעֲמֹל הַרְבֵּה" - הַגָּאוֹן חֲזַר עַל כָּךְ כַּמָּה פְּעָמִים וּבְכָךְ הִסְתַּיְמָה הַשִּׁיחָה. וּמִיָּד נִכְנָס אַחֲרֶיהָ הַבָּא בַּתּוֹר.

עטל הַגִּיעָה לְבֵיתָהּ וְסִפְּרָה לְבַעֲלָהּ ר' הִירֶשׁ לִיב מֵה שֶׁאָמַר לָהּ רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגָעַר בְּעֵינָיו מִשֶּׁה נָחַן.

"אֵיךְ זֶה מֵתָאִים לָךְ אִשָּׁה צְדָקָנִית - שׁוֹאֵל ר' הִירֶשׁ לִיב כְּשֶׁכָּלוּ עוֹקֵץ וּמִרִירוֹת - שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת זֹהִירָה בְּדַבָּר כִּזֶּה וּבִגְנוּ יֹאכֵל וְיִכְנִס לָפָה אֲכָל אֶסוּר?"

"הָאֵם כָּךְ אֲנִי נִרְאִית בְּעֵינֶיהָ? שֶׁאֲנִי כָל כָּךְ מוֹשְׁחָתָת? - מִתְרַעֶמֶת עֲטַל בְּטוֹן גְּבוּהָ - מִי עוֹד יוֹדֵעַ כְּמוֹךְ כַּמָּה מְסִירוֹת נֶפֶשׁ יֵשׁ לִי בְּעֵנִינִים אֱלֹהִים? עוֹד אֵף פֶּעַם לֹא נִכְנָס לְבֵיתִנוּ חֶלֶב שֶׁאֲנִי בְּעֶצְמִי לֹא עֲמַדְתִּי בַּעַת הַחֲלִיבָה; הַיִּלְדִּים עוֹד אֵף פֶּעַם לֹא טַעְמוּ לֶחֶם מִן הָרְחוּב רַק מֵה שֶׁאֲנִי בְּעֶצְמִי אֶפִּיתִי, פְּרוֹת אוֹ יִרְקוֹת שֵׁישׁ עֲלֵיהֶם תּוֹלְעִים עוֹד אֵף פֶּעַם לֹא נִכְנָסוּ לָפָה, וּבִשְׁוֹר הֲלֹא אֲתָה בְּעֶצְמְךָ יוֹדֵעַ שֶׁאֲתָה כְּמוֹרָה הוֹרָאָה אֵף פֶּעַם לֹא הִכְנַסְתְּ הַבֵּיתָה רַק מִמָּה שֶׁאֲתָה עֲצָמְךָ הֵייתְּ בַּעַת הַשְּׁחִיטָה וּבַעַת הַבְּדִיקָה, אִם כֵּן אֵיךְ אֲתָה יָכוֹל לִזְרֹק עָלֶי אִשְׁמָה כִּזֶּה כְּאִלּוּ לֹא הֵייתִי זֹהִירָה כְּשֶׁאֲתָה בְּעֶצְמְךָ יָכוֹל לְהַעֲדִיד עַל כָּךְ אֶת הַהִפְךָ?"

לְאַחַר כַּמָּה דְּקוֹת שֶׁל רִגְעָה נִרְגָּעָה עֲטַל וּלְאַחַר הִרְהוּר נוֹסֵף בְּדַבְּרֵיו שֶׁל הַגָּאוֹן הִיא אֲמָרָה לְבַעֲלָהּ: "אוּלֵּי הִבֵּן שִׁלְנוּ מִשֶּׁה נָח אֲכָל בַּעַת הַיּוֹתוֹ יָלַד אֵיזָה מֵאֲכָל אֶסוּר אֲצֵל שָׁכֵן אוֹ חֵבֵר אוֹ בְּאִיזוֹ שְׁמֻחָה?"

"זֶה נִשְׁמַע לְכַאוּרָה - מִשִּׁיב ר' הִירֶשׁ לִיב - צְרִיכִים פְּשׁוּט מֵאֵד לְחֻקּוֹר". וּשְׁנֵיהֶם הִחְלִיטוּ לְחֻקּוֹר הֵיטֵב אֶת מִשֶּׁה נָח הֵיכֵן הוּא אֲכָל מִבְּלִי שֶׁהֵם רָאוּ וַיִּדְּעוּ עַל כָּךְ.

כְּשֶׁמִּשֶּׁה נָח חֲזַר בְּעָרֵב לְבֵיתוֹ מִהַיְשִׁיבָה חִיכּוֹ אֵלָיו הַהוֹרִים לֹלֵא סְבֻלָּנוֹת. ר' הִירֶשׁ לִיב קָרָא לוֹ וּקְרָבוֹ וְהִחַל לְהִתְעַנֵּן בְּלִמּוּדָיו בִּישִׁיבָה, מֵה הוּא לִמֵּד וְתוֹךְ כְּדִי דְבוּר הוּא שֶׁאֵל אוֹתוֹ הָאֵם הוּא אֲכָל אִי פֶּעַם אֲצֵל אֲנָשִׁים מְחוּץ לְבֵית, אֲבָל מִשֶּׁה נָח טוֹעֵן כִּי הוּא תָּמִיד נִשְׁמַע לְצוּי הָאֵם וְלֹא אֲכָל מִשׁוּם אוֹכֵל לֹלֵא רְשׁוּת אִמּוֹ וּכְפִי שְׁזוּכָר מַעֲוֹלָם לֹא אֲכָל אֲצֵל זָרִים חוּץ מִמָּה שֶׁהָאָמָא בְּעֶצְמָה הִכִּינָה לוֹ.

אֲבָל ר' הִירֶשׁ לִיב אֵינוֹ מִרְפָּה, הוּא בְּטוֹחַ בְּדַבְּרֵיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגָעַר, וְלוֹחֵץ עַל מִשֶּׁה נָח שֶׁיִּפְעִיל אֶת הַזְכָּרוֹן שֶׁלוֹ וַיִּזְכֹּר אוּלֵּי בְּכָל זֹאת הַכְּנִס לְפִיו אֲכָל מְחוּץ לְבֵית, אֲפִילוֹ אִם זֶה קָרָא לְפָנֶי הַרְבֵּה שָׁנִים.

"אֲבָא נִזְכַּרְתִּי בְּמִשְׁהוֹ - אוֹמֵר מִשֶּׁה נָח לְאַחַר שֶׁעָשָׂה מֵאֲמָץ בְּזִכְרוֹנוֹ - הִיָּה זֶה בַּעַת שֶׁהֵייתִי בֶּן חֲמִשׁ בְּאֶחָד מִימֵי הַחֲנוּכָה כְּשֶׁחֲזַרְתִּי בִּיחִד עִם חֵבֵר מִהַחֲדָר, עֲבַרְנוּ

לִיד בֵּית הַמִּלּוֹן שֶׁל הָעִיר שֶׁם נַעֲרָכָה חֲתָנָה, יֵצֵא אֵלֵינוּ אֶחָד מֵהַמַּחֲתָנִים וְהַכֵּנִים אוֹתָנוּ פְּנִימָה וְכַבֵּד אוֹתָנוּ בַּצִּלָּחַת מֶרֶק וְחֲתִיכַת עוֹף הָיִיתִי אֶז כָּל כֶּךָ רָעַב שֶׁשְּׂכַחְתִּי כָּל מִצְוֵי הָאֵם..."

ר' הִירֶשׁ לִיב כִּבֵּר יוֹדֵעַ עֵתָה כִּי בָנוּ אָכַל בַּעַת צַעֲיִירוֹתוֹ סְעוּדָה אֶצֶל זָרִים, אָבֵל בְּיַחַד עִם זֹאת הַתְּמִיּהָ שֶׁלּוֹ הִלְכָה וְגִבְרָה מֵאַחֵר וְהָלֵא יוֹדֵעַ כִּי בֵּית הַמִּלּוֹן שִׁינָּה לִיהוּדֵי יִרָא שְׂמִים וְתִלְמִיד חֶכֶם שֶׁשָּׁמוֹ ר' אֱלִיעֶזֶר טְרוֹנֶק, שׁוֹחַט הָעוֹפּוֹת מִהָעִיר, גַּם יוֹדֵעַ כַּחֲסִיד וְבַעַל מַעֲשִׂים טוֹבִים, אִם כֵּן אֵיךְ זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת שְׂדוּקָא בַּעַת אוֹתָהּ סְעוּדָה שֶׁהִילֵךְ הָיָה שֶׁם אָכְלוּ אָכַל טָרֵף רַחֲמָנָא לִיצְלָן?

ר' הִירֶשׁ לִיב מַחֲלִיט לַפְּנוֹת קֵדָם כָּל לְבַעַל בֵּית הַמִּלּוֹן ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹלֵי הוּא עוֹד זוֹכֵר אֶת אוֹתָם הַמַּאֲכָלִים שֶׁהִגִּישׁוּ אֶז בַּחֲתָנָה.

לַמַּחֲרַת מִיד אַחֲרֵי תְּפִילַת שַׁחֲרִית הָיָה כִּבֵּר ר' הִירֶשׁ לִיב אֶצֶל ר' אֱלִיעֶזֶר בְּבֵית הַמִּלּוֹן.

"אוֹלֵי אַתָּה זוֹכֵר, ר' אֱלִיעֶזֶר - שׁוֹאֵל ר' הִירֶשׁ לִיב - אֶת אַרוּחַת הַחֲתָנָה שֶׁנַּעֲרָכָה אֶצְלָךְ בַּתְּקוּפַת חֲנֻכָּה לַפָּנִי עֶשֶׂר שָׁנִים?"

"מָה אַתָּה מְדַבֵּר, ר' הִירֶשׁ לִיב? - פּוֹתַח עָלָיו ר' אֱלִיעֶזֶר זוג עֵינָיִם כְּבָדוֹת - כְּמַעַט פְּעַמִּים בְּשָׁבוֹעַ שֶׁנַּעֲרָכּוֹת כָּאֵן חֲתָנוֹת גְּדוּלוֹת אֵיךְ אֵנִי יָכוֹל לְזַכֵּר בְּדִיוֹק אֶת אוֹתָהּ חֲתָנָה שֶׁנַּעֲרָכָה לַפָּנִי עֶשֶׂר שָׁנִים?

אָבֵל ר' הִירֶשׁ לִיב מַתְחַנֵּן אֵלָיו מִמֶּשׁ בַּתְּחַנוּנִים שֶׁהוּא בָּכַל זֹאת יְנִסָּה לְהַזְכֵּר - וְהוֹסִיף - הַדְּבָר נֹגֵעַ לִי מִמֶּשׁ לַחֲיִי, אֶז תִּפְסֵר ר' אֱלִיעֶזֶר אֶת ר' הִירֶשׁ לִיב וְיֵרֵד עִמּוֹ לַמַּרְתֵּף שֶׁם לִיד מְנוֹרַת לִילָה הוּא מְנַסָּה לַחֲפֹשׁ בְּסִפְרֵי הַחֲשִׁבוֹנוֹת, עַד שֶׁמִּצָּא כְּתוּב בָּאוֹתוֹ פְּנֶקֶס כְּדִלְהֵלֹן:

"בְּיוֹם הַשָּׁנִי שֶׁל חֲנֻכָּה כ"ו כִּסְלֹו בַּשָּׁנָה תִּקְפ"ו נַעֲרָכָה חֲתָנָת ר' יְקוֹתִיאֵל הַלְפֶּעֶרֶט (בְּזוּג שָׁנִי) הוּא שָׁלֵם מֵרֹאשׁ אֶת כָּל הַהוֹצָאוֹת."

ר' הִירֶשׁ לִיב רָאָה שֶׁעֲקֻשָּׁנוֹת מִשְׁתַּלְמָת, הוּא כִּבֵּר יוֹדֵעַ שֶׁל מִי הִיְתָה הַחֲתָנָה הוּא רַק צְרִיךְ לַעֲבוֹר אֶל יְקוֹתִיאֵל הַמַּתְגוֹרֵר בְּרָחוּב הַסְּמוּךְ וְלִבְדֹּק אֶצְלוֹ מָה קָרָה אֶז עִם הָעוֹפּוֹת שֶׁשָּׁחַטוּ בָּאוֹתָהּ חֲתָנָה עַל יְדֵי הַשׁוֹחֵט.

אוֹתוֹ יְקוֹתִיאֵל הָיָה מִן הַיְּהוּדִים הַמָּאֵד פְּשׁוּטִים שֶׁל לֹאמָזַע, הוּא הָיָה מָאֵד מְגֻשָּׁם, עֲבוֹדָתוֹ הָיָה לַחֲקוֹן אַרְווֹת סוּסִים, וְכִשְׂרָאָה אֶת ר' הִירֶשׁ לִיב הַמּוֹרָה הוֹרָאָה נִכְנָס לְבֵיתוֹ, קָבֵל אוֹתוֹ בְּחִינָה רַחֵב שֶׁנִּרְאָה הֵיטֵב עַל פָּנָיו הַחִיּוּרִים.

מָה עוֹשֶׂה הַמּוֹרָה צֶדֶק בְּמִקוּמִי? - שׁוֹאֵל הוּא אֶת הָאוֹרַח מִבְּלִי לֹאמַר שְׁלוֹם, קוֹלוֹ נִשְׁמַע בְּדִיוֹק כְּמוֹ קוֹלוֹת אַרְווֹת הַסּוּסִים.

ר' הירש ליב בקש ממנו שיספר לו בענין חתונתו בזוג שני שנערכה לפני עשר שנים.

את יקותיאל כלל לא מענין מדוע אותו "חצי רב" - כפי שפנה את ר' הירש ליב - מענין לדעת מה קרה בחתונתו לפני עשר שנים, הוא אינו נמנה על אותם האנשים שדברים מן הסוג הזה מענין אותם ונמצא עדין בזכרונם, עבורו מספיקה העבדה היבשה שאחד מ"בני העיר" עומד ומדבר אתו ומתענין במהלך חייו, האם עוד יש משהו שחשוב וגדול יותר? לכן מוכן היה למסר לר' הירש ליב את כל מה שנוגע. הוא מספר לר' הירש ליב שלפני שלשים שנה הוא התגרש מאשתו הראשונה רחל שהיתה מהעיר ראוונע ולאחר שישב לבד במשך עשרים שנה החליט להתחתן עם אשתו השנייה חוה.

מבלי שתבע ממנו ומבלי שנאלץ היה לדחף אותו לכך ממשיך יקותיאל לספר נקודות מענינות מאותה חתנה שהוא ארגן, מי היה הרב מסדר הקדושין ומי היה השוחט של העופות לאותה חתנה. לר' הירש ליב זה היה כבר מספיק, הוא נפרד ממנו כשהוא מאחל לו אריכות ימים ושלום בית ומשם הוא פנה מיד לביתו של השוחט.

מיד כשנכנס ר' הירש ליב לביתו של השוחט נתן לו שלום ושאל אותו: האם אתה עדין זוכר איך הלכה אז השחיטה בעת ששחטת את העופות לחתונתו של יקותיאל הלפערט לפני עשר שנים?"

אותו שוחט זקן שכבר יצא לפנסיה מעסק השחיטה בשל גילו המתקדם, מיד נהיה חור והחל לגמגם:

אותה חתנה של יקותיאל שם נכשלתי בשחיטת העופות, כמה תעניות כבר התעניתי ועתה אתה בא שוב להזכיר לי את עוונתי...

האם השחיטה לא היתה כשרה חס ושלום? - שואל ורועד ר' הירש לייב.

"לא, לא", מרגיע אותו השוחט - השחיטה היתה בתכלית הפשרות, אך צרה אחרת היתה כאן. והוא השתתק.

"מה עוד יכול להיות?" ממשיך ר' הירש לייב, מה יכול לענין אותך מה שארע לפני עשר שנים - מנסה השוחט הזקן להתחמק ממנו.

כאן שפך ר' הירש ליב את כל לבו בפני השוחט הוא מספר לו את כל אשר ארע לבנו משה נח ומה אמר על כך רבי עקיבא איגער, הוא אינו יכול למצוא מנוח עד שימצא מה היה הגורם לכך בכדי שיוכל להזהיר אחרים על כך.

השוחט התרשם מאד מדבריו של ר' הירש לייב והיה מלא התפעלות מראיתו הרחוקה והעמקה של הגאון רבי עקיבא איגער.

"זה קרה לפני שלוש שנים - החל השוחט לספר בקול נמוך - יקותיאל הלפערט גרש את אשתו מהעיר ראוונע, מי סדר את הגט בבית דין המקומי איני יודע, אך לאחר כמה שבועות היו שמועות כי הגט אינו כשר לכן אשתו הראשונה של יקותיאל היא עדין אשת איש, כמה שנים לאחר מכן עוד הכל דברו כי היא עדין אשת איש ובסופו של דבר הענין נשכח.

לפני עשר שנים ושלשה חדשים התחתן שוב יקותיאל, הרב מסדר הקדושין לא ידע ולא היתה לו כל משג מענין אותו הגט הפסול שנערך עשרים שנה קודם לכן וגם אני כלל לא ידעתי מכל זה. וכאן הוא סטה מהנושא ושוב חזר לענין העופות ואמר אוי לאותם הידים שישרפו בגיהנם ששחטו את העופות לאותה חתנה!...

בערך שבועיים לאחר אותה חתנה - ממשיך הזקן בספורו - פגשתי ברחוב ידיד מזקני חסידי חב"ד שנתן לי מוסר וטען "הלמאי?" האם כל כך ירדת מן הדרך, האם בשביל כסף הכל מתר? האם אינך יודע שרבנו הקדוש והטהור רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא והשלחן ערוך עומדים בראש אלו שאסרו אז את הגט של יקותיאל לאשתו הראשונה? אם כן איך הלכת ושחת עופות לאותה חתנה של אדם העושה עברה? המתחתן עם אשה שניה בזמן שעדין הוא נשוי לאשתו הראשונה?!

כששמעתי זאת מיד במקום נפילתי מתעלה, ידידי החיה אותי ולאחר שהוכחתי לו שאני כלל לא ידעתי מכל זאת הוא הוציא מכיסו את מכתבו של "בעל התניא" זי"ע שבו הוא כותב בצער רב נגד אותו גט של יקותיאל, והראה לי זאת.

אוי לי - מסים אותו זקן את דבריו - שנכשלתי ללא ידעתי בדבר כל כך חמור! אוי לאותם הידים ששחטו את אותם העופות לחתנה שכזו...

מכתבו של בעל התניא

במציאות כבר ידע ר' הירש לייב את כל אשר היה צריך לדעת, אבל הוא רצה גם לראות את מכתבו של בעל התניא, לכן בקש זאת מהשוחט, אבל השוחט לא רצה, רק בהזכרת המכתב עבר עליו צמרמורת בכל הגוף, אבל ר' הירש לייב טען והסביר כמה זה נחוץ עד שהשוחט אמר לו היכן גר אותו חסיד חב"ד ביער סמוך במרחק של עשרים מיל מלאמז'ה.

ר' הירש לייב שראה עד כמה התקיימו דבריו של רבי עקיבא איגער, לא חשש יותר מכל מכשול ויצא לרחוב ומיד חזר עם סוס ועגלה שעצר ליד ביתו של השוחט, ור' הירש לייב והשוחט נכנסו לעגלה ובעל העגלה החל להריץ את הסוסים.

חמש שעות ערכה הנסיעה ובכל הזמן ירד מבול של גשם ללא הפסקה.

בשעה מאחרת בלילה הם הגיעו לביתו של אותו חסיד חב"ד, ולאחר נקישה קלה על הדלת קדמה את פניהם הדרת פנים של יהודי הקם מן הגמרא לפתח את הדלת, היהודי שעוד זכה בימי צעירותו לשמש את הקדושים וצדיקים רבי מנחם מענדל מוויטעבסק ו"בעל התניא" קבל את האורחים בשמחה, נתן להם שלום וכבד אותם בשתייה חמה ועוגות.

האורחים קצת התחממו בביתו מן הקר העז ששרר בחוץ, השוחט מלאמז'ה דרש בשלומם של ידידיו ושאל מה עושים הוא ובני משפחתו, ואז ספר לו מדוע הם הגיעו אליו בשעה כל כך מאחרת בערב, הוא הציג בפניו את מלווהו וספר לו שזה ענין של חיי נפש לראות את מכתבו של הרב בעל התניא בענין הגט של יקותיאל אלפערט לאשתו הראשונה רחל, וביחד עם זאת ספר לו את מה שארע עם הגאון רבי עקיבא איגער ומה שאמר בענין בנו.

הבעל הבית הוציא ביראת הכבוד את המגרה והוציא את המכתב ושלשטם קראו את הכתוב בו כדלהלן:

הזדעזעתי לשמוע מהמעשה האסור שקרה אצל יהודים, שבמקום קרוב אליכם ארע, על גט שהוא פסול מן התורה (מה שכתבו בגט את שמה של האשה רחל), וזאת למרות ששמה מהעיר וויגל הוא רחל אבל כולם קראו לה בשם ראשע א.ו. לכן מטלת עליה החובה למנוע מהמגרש לה להתחתן עם אשה אחרת, ושתגזרו גזרה גדולה על השוחטים שהם חס ושלום לא ישחטו בהמה או עופות לחתונה, ואם ח"ו יעשו זאת תהיה שחיטתם נבלה" (שו"ת בעל התניא יו"ד).

שניהם, ר' הירש לייב והשוחט הזקן פרצו בבכי והדמעות זרמו והרטיבו את הנזיר שהצהיב, עליו היה כתוב מכתבו של הגאון והצדיק שהיה דומה למלאך ה' צבאות בעל התניא ו השולחן ערוך.

עוד באותו לילה חזר ר' הירש לייב ללאמז'ה, והשוחט הזקן נשאר ללון בבית ידידו ביער, ר' הירש לייב בקשי הספיק להתפלל במנין הותיקין עם נצי החמה במקום שהתפלל מדי יום ביומו, ובתפלת שמונה עשרה הוא שפך את לבו לפני השי"ת שהוא יחן אותו בעצה הנכונה היכן לשלח את בנו משה נח ללמד תורה בדחקות למלאות את הוראותיו של רבי עקיבא איגער כפי שהציע לרעיתו הצדקנית עטל: "שמשוה נח שלכם ילמד תורה בדחקות, השי"ת יפתח לו את לבו בתורה".

כשר' הירש לייב הגיע בתפלתו לברכה של "ולירושלים עירך", הלשון נתפסה לו "ולירושלים..." "עירך..." הוא נשאר רגע לעמוד באותן המלים, ונפל לו באותו

רגע רעיון, אולי רצו להראות לו מן השמים שבקשתו התקבלה? - הוא עמד וחשב - הלא הרבה מאד הצטערתי בענין התורה בדחקות שהיהודים לומדים וחיים בעיר הקדש, הלא שם ליד שער השמים הוא המקום המתאים ביותר לבנו משה נח שתהיה לו הרפואה, ואנו עוד בעזרת ה' נזכה לראות נחת גם ממנו, האם באמת התקבלה תפילתי במקום?, אי הכי הלואי, רבוננו של עולם!"

הנה גולה למקום תורה - תלך לגלות למקום תורה

עוד באותו בקר דבר ר' הירש לייב עם בנו משה נח בארבע עינים: "אני יודע בני שאתה עוסק קצת בתורה, אבל לדאבוני לא ראית עד כה ברכה בלמודך, אמר הצדקנית שאלה עצה אצל אחד מגדולי ישראל והוא אמר לה, שאתה יכול להציל את עצמך רק אם תסע למקום שתאלץ ללמוד תורה בדחקות."

ר' הירש לייב נשאר לשבת בשקט, האב והבן מביטים אחד לעיניו של השני בעינים חודרות, ושוב ממשיך רבי הירש לייב בקול חנוק מדמעות: "אמנם ילדי היקר קשה מאד לעזוב את בית ההורים בגיל רך, ולנדד לארץ ישראל אשר הועידו לך מן השמים, וקשה הדבר שבעתים להוריך האוהבים אותך בכל לב, אך דע לך בני כי רק שם תגיע לתכלית האמת אשר למענה נוצר האדם, רק שם תמצא רפואה למפתך ובעזר ה' תגדל בתורה לאחד מגדולי ישראל".

משה נח פרץ בבכי מר, בסוף הכל הוא בן חמש עשרה בלבד, וכבר הוא מכרך להפרד מהוריו היקרים, מאחיו הנפלאים ומאחיותיו המסורות, אך הוא יודע כי להשאיר עם הארץ מן התורה עוד גרוע יותר מכל אלה, ובאהבה הוא מקבל עליו את הגלות למקום תורה.

בימים ההם נתארגנה בליטה, קבוצה של תלמידי חכמים ובעלי בתים חשובים לעליה לארץ ישראל, רבי הירש לייב נזדרז והתיידד עם אחד הנוסעים, ספר לפניו את כל ענינו, מסר בידו את בנו ובקש ממנו לשים עין עליו עד שימצא לו חבר מתאים כדי ללמד תורה.

עברו ימים אחדים, זמן הנסיעה הגיע, רבי הירש לייב ואשתו עטל, האחים והאחיות, כולם, יצאו אל החוף כדי ללוות את משה נח, שעה ארוכה ארכה הפרידה המרגשת, האב נשך בשפתיו, האם העתירה נשיקות וברכות, האחים והאחיות נופפו בשלום, עד שהספינה עם שלושים היהודים העולים יצאה לדרך.

אחרי שלשה חדשים של נענועים על פני גלי הים התיכון הגיעה הספינה בשלום ליפו, ואחרי שלשת ימים של מנוחה באכסניא נדמנה להם שירא העולה לירושלים, העולים ארזו את סליהם וארגזיהם, וביניהם גם משה נח צעיר העולים

אֲשֶׁר נֹסֵף עַל אֲרָגֻזוֹ שֶׁעָלָה עַל מַדְתּוֹ, גַּם הַחֲזִיק בְּיָדוֹ אֲגָרַת אֲשֶׁר אָבִיו צִוּוּהוּ לְשִׁמְרָהּ מִכָּל מַשְׁמֵר וּלְבִלְתִּי לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוֹ, עַד שֶׁיִּמְסְרֶנָּה בִּירוּשָׁלַיִם לְכַתְּבַת הַמְצוּיִינֹת עַל גִּבָּהּ.

אֲגָרַת זֶה מִרְבֵּי הִירֵשׁ לִיִּיב, הִיתָה מוֹפְנִית לְאַחַד מִמַּפְיָרֵיו הַגָּאוֹן הַחֲסִיד רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל שְׁפִירָא (אָבִיו שֶׁל הַצַּדִּיק הִירוּשְׁלָמִי הַיְדוּעַ רַבִּי צְבִי מִיכָל) וּבָהּ הָיָה כְּתוּב בְּשׁוּרוֹת מְשֻׁרְטָטוֹת וְיִשְׁרוֹת:

לְמַעַלְתָּ כְּבוֹד הַרֵב הִיָּקֵר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל שְׁלִיט"א.

אַחֲרֵי קֵדָה לְכָבוֹד הַתּוֹרָה וּבִרְפַת שְׁלוֹם לוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ הַנִּכְבָּדָה יְחִי, אוֹדִיעַ לוֹ בָּזָה בְּהַמְשָׁךְ לְמַכְתְּבֵי הַקּוֹדֶם כִּי בִּסְ"ד עָלָה בְּיָדִי לְהוֹצִיא אֶת הַדְּבָר לְפִנְעַל, וּבְגִי מִשָּׁה נַח נ"י הַמוֹכ"ז עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם בְּכַנְגָּה טְהוֹרָה, וּבְמִשְׁטָרָה לְמִסֵּר עֲצָמוֹ כְּדִי לְלַמֵּד תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק, הַנִּי מִבְּקֵשׁ מִמֶּךָ יְדִידִי יִקְרִי בְּפַעַם נֹסֶפֶת וּבְמִשְׁנָה בְּקִשָּׁה שְׁמֹר עָלָיו כְּבִבַּת עֵין שְׁלֵא יִבְטַל ח"ו מִן הַתּוֹרָה אֲפִילוֹ שְׁעָה קְלָה, וּבָזָה הַנִּי מוֹסֵר בְּיָדוֹ אֶת נִשְׁמַת יְלָדִי לְפִקְדוֹן שְׁמִירָה מְעָלָה בְּכָל הָעֲנִינִים, מִפְתָּךְ בְּלִבְךָ יֵאָכַל, וּמִשְׁקָה בִּיתְךָ בְּלִבְךָ יִשְׁתָּה, וְעַל שְׁלִחָנְךָ יִסֵּב. חֲנֻכָּהוּ לְלַמֵּד וְלִיגַע בְּתוֹרָה מִתּוֹךְ הַתְּמָדָה, וְהִרְחִיקָהּ מִכָּל מוֹתָרוֹת וְתַעֲנָנִים.

כְּפִי אֲשֶׁר פָּתַבְתִּי לָךְ, מִצָּאֵתִי גַם בְּגוֹלָה הַמּוֹן יִגִּיעַת הַתּוֹרָה, אֲךָ תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק לֹא מִצָּאֵתִי אֲלֹא בִירוּשָׁלַיִם ת"ו, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ הַנִּי שׁוֹלְחֵנוּ לְשֵׁם, עֲשֵׂה עִמּוֹ כְּפִי הַבְּטָחָתְךָ בְּמַכְתְּבְּךָ הָאַחֲרוֹן שֶׁתִּשְׁפִּיל לְשֵׁם אֶת חֻלְקוֹ בֵּין הַיּוֹשְׁבִים סְמוּךְ לְשַׁעַר הַשְּׁמַיִם, וְהַקִּב"ה בְּרַב רַחֲמָיו יִשְׁלַח עֲזָרוֹ מְקַדֵּשׁ וְיִפְתַּח לָבוֹ בְּתוֹרָתוֹ כִּי זֶה חֻלְקִי מִכָּל עַמְלִי.

מוֹקֵרוֹ וּמַכְבֵּדוֹ, יִצְחָק אֲבִי הַדַּהֲרָא רַבִּי מוֹחֵלֵל מִיִּיטָלִין צ"ל
ה'רס"א פאראער

בין לאמז'ה וירושלים

עִם מְרָאָה שֶׁל עוֹלָם חֲדָשׁ, עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי נִקְלַע מִשָּׁה נַח בְּבוֹאוֹ לִירוּשָׁלַיִם, רַק יָמִים אַחֲדִים בְּלִבְדֵּי הוּא נִמְצָא בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל, וְרֹאשׁוֹ כְּבֵר הַסְפִּיק לְקַלֵּט רְשׁוּמִים שׁוֹנִים שֶׁשִּׁינּוּ אֶת כָּל מַהוּתוֹ, גַּם בֵּית אָבִיו בְּלֶאמְזָה הָיָה רְחוֹק מִמוֹתָרוֹת, וְהַהוֹצָאוֹת הַיּוֹמִיּוֹת הַתְּנַהֲלוֹ בְּצִמְצוּם, כָּל פְּרוּטָה הִיתָה מַחֲשַׁבֶּת וּלְפִי הַצּוֹרֵךְ הַחִינִי בְּלִבְדֵּי, וּבְכָל זֹאת אַחֲרֵת הִיתָה הַתְּנַהֲגוּת בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל, וְכִרְחוֹק מְזֹרַח מִמַּעַרְבֵי הִיתָה הַשְּׁגָת חַיִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מֵהֶכָּא לְהֵתָם.

אַצֵּל הוֹרֵיו בְּלֶאמְזָה הָיוּ שְׁלֹשָׁה חֲדָרִים גְּדוֹלִים, כּוֹתְלֵי הַבַּיִת מְסוּיִידִים וּמְכוּיִירִים בְּגוֹנִים, אֲרוֹנוֹת עֵץ עִם דְּלֹתוֹת מְגוֹלְפוֹת, בְּחֹדֶר הָאוֹכֵל שֶׁלְחָן גָּדוֹל וְלוֹ כִּסְאוֹת מְצַבֵּעַ אַחַד, כָּלִי הַבַּיִת מִחֲרָסִינָה מוֹכַחֶלֶת אוֹ בְּרָזֶל מְלֻטָּשׁ, לְבוּשֵׁם שֶׁל בְּנֵי הַבַּיִת הָיָה אֲמָנָם צָנוּעַ אֲךָ גַּם נָאָה וּבּוֹדָאֵי שֶׁכָּל טְלָאֵי לֹא נִרְאָה עֲלֵיהֶם, טְלָאִים עַל גִּבֵּי

הַמְנַעֲלִים לֹא יָדְעוּ שֶׁם בְּכָל־מָה הֵן, וְהָאוֹכֵל גַּם הוּא בִּשְׁפָע כְּדֵי שְׂבִיעָה, וּבְכָל זֹאת לֹא נִמְנָה רַבִּי הִירֵשׁ לִיב אֶף פַּעַם בֵּין עֲשִׁירֵי לְאַמְזָה, אֲדַרְבָּא אֲלִמְלָא מַעֲמָדוֹ הַצְּבוּרֵי אוֹלֵי וְגַם הָיוּ מוֹנִין אוֹתוֹ בֵּין הָעֲנִיִּים. אֲלָא שֶׁכֶּךָ וּבִאוֹתוֹ מַעֲמָד חָיו אֹז אֶת חַיֵּיהֶם גַּם יְהוּדֵי לְאַמְזָע מִן הַמַּעֲמָד הַבִּינוּנִי שֶׁנִּהְלָו אֶת בֵּיתָם רַק בִּ"הַצְטָרְכוֹת הַמְּכַרְחֹת".

וְאִילוּ מַעֲוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קֶאֱפִיל בִּירוּשָׁלַיִם מְכִיל חֹדֶר וְחֹצֵי בִלְבָד, חֲלוֹנוֹת הַבֵּית גּוֹבְלִים בְּקוֹמָתָם עִם הָרָחוֹב הַסָּמוּךְ, הַכְּתָלִים קְלוּפִים מִן הַסִּיד שֶׁנַּעֲשָׂה עִם בְּנֵין הַדִּירָה. וְרַהֲיֵטִי הַבֵּית גַּם לָהֶם צוּרָה שׁוֹנָה, הַשְּׁלָחוֹן הָאָרֶךְ הַיְחִידִי בְּבֵית נַעֲשָׂה מְצִירוּפֵי קוֹרוֹת וּקְרָשִׁים מִתּוֹצֵרֶת עֲצָמִית, וְלוֹ כַּמָּה שְׂרִידֵי כִסְאוֹת שְׁעוֹד הוֹעֲנִקוּ לַחֲתָנָה לִפְנֵי שְׁלוּשִׁים שָׁנָה, בְּגָדֵי בְנֵי הַבֵּית לֹא הָיָה לָהֶם מְקוֹם קְבוּעַ בְּאֶרֶן מִיָּחָד, אֲלָא נִתְּלוּ עַל מִסְמָרִים שֶׁנִּקְבְּעוּ בְּקִיר הַצִּפּוֹנִי. וּמַעֲלִיָּהֶם אֲצֻטָּבָא כְּבֹדָה שְׁמִדֵי עָרֵב נִדְּלָקָת עָלָיו מְנוֹרֹת נֶפֶט שֶׁמְפִיצָה אֹר חִיוּר עַל פְּנֵי הַחֹדֶר וּמִבִּיָּאָה עִמָּה תֵּאָבֹן לְשִׁקִּידַת הַתּוֹרָה.

בְּנוּשָׂא הַלְבוּשׁ, בְּטוֹיִים אֲחֵרִים לְגִמְרֵי נִשְׁמָעִים כָּאֵן: כַּמָּה חֲדָשִׁים לִפְנֵי הַבֶּרַ מַצּוֹה שֶׁל אֶחָד הַיְלָדִים בְּבֵית, וּכְבֹר מְדַבְּרִים בְּכָבֵד רֹאשׁ אוֹלֵי יוֹלֵד אִיזָה אֶפְשָׁרוֹת לְקִנּוּת לְנַעַר נַעֲלִים חֲדָשׁוֹת לְיוֹם חֲגוֹ, כִּי עַל כֵּן בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה קִשָּׁה הָיָה לְסִפּוֹר אֶת מִנִּין הַטְּלָאִים שֶׁעַל בְּגָדֵיהֶם וּמַנְעִלֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי הַבֵּית.

עַנְיָן הַמְּזוּן וְתַפְרִיטֵי הַמַּאֲכָלִים אֵינָם מְשַׁחֲקִים כָּאֵן תַּפְקִיד בְּכָל־ל, וּבְכָל זֹאת שׁוֹחֲחוּ לִפְעָמִים רֹאשֵׁי הַמִּשְׁפָּחָה רַבִּי יַעֲקֹב קֶאֱפִיל וְזוּגָתוֹ גַּם עַל דֶּבֶר גַּם זֶה, הִנֵּה לְמִשְׁל שׁוּמַע פַּעַם מִשָּׂה שֶׁלָּנוּ אֶת הָאִשָּׁה מְכַרְזֹת בְּיוֹם רֹאשׁוֹן: "יְלָדֵי הַיְקָרִים הַשְּׁבוּעַ הֵבָא עָלֵינוּ לְטוֹבָה אֵין לָנוּ בְּאַפְשָׁרוֹת לְקִנּוּת חֲלָב, הַסִּתְפָּקוּ נָא בְּמִים וּמַעֲט יֵין מִמַּעֲשֵׂי יָדָיו שֶׁל אָבָא, וְהַקֵּב"ה יֹאמֵץ אֶת גּוֹפְכֶם בַּתּוֹרָה". בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בִּשְׁבַת הוּא שׁוּמַע שׁוֹב אֶת עֶקְרַת הַבֵּית כְּשֶׁהִיא מְבַקֶּשֶׁת בְּמַעֲנָה רַךְ לְאַחַד מִיְלָדֶיהָ: "יְקִירִי אֲתָמוֹל אֲכַלְתָּ אֶתָּה אֶת מַחְצִית הַבִּיצָה, הַיּוֹם תֵּן אוֹתָהּ לְאַחִיקָ" ... וְאִילוּ רַבִּי יַעֲקֹב קֶאֱפִיל עֲצָמוֹ שׁוֹקֵל בְּכָל יוֹם מִנֵּת לֶחֶם - כְּזִית בְּדִיוֹק כְּדֵי שִׁיכֹל לְבָרֵךְ בְּרַפְת הַמְּזוּן אַחֵר סְעוּדָתוֹ הַיּוֹמִית וְהַיְחִידָה.

בַּתְּחִלָּה נִדְּהָם מִשָּׂה נַח מִדֶּרֶךְ חַיִּים זֶה, רֹאשׁוֹ הָיָה עָלָיו סִחְרָחַר מִמַּרְאֵה עֵינָיו, בְּטוֹיָח הָיָה בְּעֲצָמוֹ כִּי יִתְמוּטֵט וְיִכְרַח לְחֹזֶר לְבֵית אָבִיו, אֶךְ עַד מְהֵרָה נֹכַח כִּי יְלָדֵי הַבֵּית בְּרִיאִים וְשְׁלָמִים בְּגוֹפָם, עוֹד יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וּמֵאֲחִיו שֶׁלֹּא עָבַר עָלֵיהֶם יוֹם לֹלָא מִנֵּת בָּשָׂר וְתַבְשִׁיל, הַנֶּעַר הַשְּׁכִיל לְדַעַת שֶׁגַם הַחַיִּים הָרוֹחֲנִיִּים, מְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ וְהַרְצוֹן, קוֹבְעִים לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף.

"הֲלֹא פָּנִיָּהֶם שֶׁל יְלָדֵי הַבֵּית מֵאִירִים בְּכַמָּה וְכַמָּה יוֹתֵר מִיְלָדֵי לְאַמְזָע הַשְּׁבָעִים" - הָיָה מִשָּׂה נַח סֵחַ לְעֲצָמוֹ, מֵהִיכֵן עֵינֵיהֶם שֶׁל יְהוּדֵי יְרוּשָׁלַיִם כֹּה קוֹרְנוֹת, מֵהִיכֵן

לוקחים ילדיהם את הכחות להתמדת התורה כל היום ובחלק מן הלילה - היתה המחשבה מנקרת במוחו של הנער, האם מתוך הסעודות המצמצמות של פרוסות לחם כבר טבולות בשמן ומרוחות במיץ שום או שאר ירקות, מהיכן פניהם האצילים והרגועים בשבת ויום טוב האם מתוך מלבושיהם המטלאים, ומאין בכלל ומתוך מה נובע חיוכם המאשר של ילדי ירושלים בשעה שחוזרים לפני אביהם בנגנון החדר על קשיותיו של המהרש"א או פרושיו של הפני יהושע ששמעו מרבה.

קמצא קמצא נדלקה גם נשמתו של משה נח בשלהבת הקדש הירושלמי, וכל פליאותיו ותמיהותיו נעלמו מעצמם.

ירושלים עיר הנביאים, מושב המלכים, מדור התנאים, אותן הפיר מן התנ"ך ומן הגמרא, אשר אוריה נשמה, ומהותה קדושה, כבשה את לבו בסערה.

ברבי יעקב קאפיל, אותו הועיד לו אביו לרב ומחנך, הוא רואה את מצילו, חמש עשרה שעות ביום הוא שוקד בעמלה של תורה, והוא מרגיש בעצמו שגם לו מספיקות אותן פרוסות טבולות בשמן, כח ועצמה רבה, גופו ונפשו בריאים כאולם, וכל כלו מאשר, והנה גם הוא מוצא את עצמו עולה בהר התורה קולט ומבין כל דבר חדש, זכרונו אינו מאבד טפה, תפיסתו חדה, ועולה על כל בני גילו.

שלוש שנים הוא כבר לומד שעור עיון עם רבו ומטיבו רבי יעקב קאפיל, שלש שעות ומחצה בכל יום הוא יושב סמוך לו בבית המדרש "מנחם ציון" ועוסק בתורה עד שהבדל הגיל בינו לבין רבי יעקב קאפיל כמעט ופורח מתוך פלפולים סברות וחדושים. משה נח נעשה לבריה חדשה, כל מאויו הוא להמשיך בדרך זו, אך באחד הימים מרמז לו רבי יעקב קאפיל שהגיע פרקו, חז"ל קבעו "בן שמונה עשרה לחפה", ובירושלים של הימים ההם לא היו זרים מקביעה זו.

אבן יקרה בעיר הקדש

משה נח מבין את הרמז, אך האם מוטל עליו דבר מה בנוגע לכהן, האם הוא מסגל לעשותו בעצמו, רבי יעקב קאפיל קורא את מחשבותיו של הבחור, והוא מיעצו לילך ולהבחן אצל רב העיר הגאון רבי שמואל סאלאנט.

שבוע לאחר מכן משעמד נח לבחינה, כבר ירדה מן הפרק הדאגה לשדוך הגון. רבה של ירושלים רבי שמואל סאלאנט שנדהם לנוכח בקיאותו וחרifoותו של הבחור מלאמזע, היה שדכן עבירו, וימים אחדים בלבד לאחר בחינה זו נעשה משה נח חתן עם בתו של הצדיק מנקיי הדעת שבעיר, רבי יוסף קאווער.

באגרת ובפרפת מזל-טוב שהריץ החתן לאביו ואמו בלאמז'ה, כתב בין השאר:

אבי מזרי ואמי מזרתי היקרים יחיו.

רק עתה הנני משיג מה שעשיתם למעני אז פאשר גזרתם עלי להפרד מכם מאחי ומאחיותי, כי הרי רק תורה זו שלמדתי בדקויות היא שעמדה לי, והיא שתעמד לי כל ימי חיי בירושלים אשר איוותי למושב לי וזוגתי תחי' בעז'ה, היו דשנים ורעננים כל הימים, ומלא חפנים נחת ממני ומכל צאצאיתכם בכל עתים וזמנים.

בכחל מלח, יראה ואהבה, נשח

וכאשר באותה שנה יצא רבי שמואל סאלאנט לגולה לטובת מוסדות התורה בירושלים, וביקר בלאמז'ה, נכנס גם לבקור מיוחד לבית הוריו של משה נח הלא הם רבי הירש לייב וזוגתו עטל, ובשרם בשורה טובה:

"אבן יקרה, רכוש עצום, יש לכם בעיר הקדש".

עד כאן המעשה.

ובזכות השמירה ממאכלות אסורות נזקה להיות שמחים בבגנן עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שישלח לנו אליהו הנביא בבשורת הגאולה השלמה - לשמחנו בבגין ירושלים עיר הקדש, ונודה לה שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשונו במהרה בימינו אמן.

ה"ק שלום יהודה גראס בלאאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל בעמח"ס נפש ישעי' על מאכלות אסורות (ה"ח), חזון ישעי' על הלכות שחיטה (ב"ח), אמרי שלום על הל' טרפות, דברי יהודה על הל' נקור, מנחת יהודה על חמר אסור חלב עכו"ם, מדריו לצניעות על עניני צניעות, חנוך ישראל סבא על עניני חנוך, ועוד.

קונטרס מנחת יהודה

מודעה

א. מאחר ויש בידי מספר ספרים בענין מאכלות אסורות המוכנים להדפסה, ובגלל מחסור בכסף אי אפשר להדפיסם, לכן אנו פונים ומבקשים מכל מי שמוכן לשלם מכספו את הספרים לזכוי הרבים, לעלוי נשמת קרובי המשפחה, ושם הספר ישא את שמו של הנפטר בספר, שיפנה לטלפון: 8086-436 (718), הטלפון היום: 054-8436784.

ב. אנו גם מכינים להוריד לדפוס את הספר החשוב "מדריך לצניעות" שחיב שיהיה בכל בית יהודי. שני פרקים מן הספר הדפסו בשבוע האחרון בירחון "די תורה וועלט" – היוצא לאור על ידי הרב הגאון ר' אשר אנשיל קרויז [שליט"א] זצ"ל - הממלאים ארבעה עמודים מאד חשובים וחיוניים הנוגעים לכל יהודי, למדור קוראים "מדור הצניעות" בעמוד מספר 24 והלאה. כמו כן יש בעמוד מס' 5 מכתב מאד חשוב המעורר לתשובה, שנדפס לעלוי נשמת האשה הקדושה מרת פייגא רחל בת ר' צבי ברעקער עליה השלום, וגם בחדש אדר הדפסנו חלק מן הספר "מדריך לצניעות", שיש שם לעורר בענינים חשובים, ולמי שיש להוסיף ולעורר את הצבור בענינים הנחוצים יואיל בטובו וישלח לנו ואנו נזכיר את הענין בשם אומרו.

ג. זה זמן שאנו מתארגנים להוציא לאור ירחון, שמטרתו לעסוק בעניני חנוף - פשרות - וצניעות, וכמו כן בנושאים חשובים אחרים, לכן אנו פונים ומבקשים מכל מי שמענין להנציח שמו של קרוב, יודיע לטלפון הנ"ל.

פֶּתַח הַשַּׁעַר

אוֹדָה אֶת ה' בְּכָל לֵב בְּתוֹךְ רַבִּים אֲהַלְלֵנוּ, שְׁזַכְּנוּ עַד הַלּוֹם לְבֹא וּלְהַדְפִּיס סִפְרֵי "מִנְחַת יְהוּדָה" חֵלֶק שְׁשֵׁי מִסְפָּר נֶפֶשׁ יִשְׁעִיה - עַל מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וּבְרוּךְ ה' שֶׁהַסִּפְרִים הָרֵאשׁוֹנִים נִתְפָּשְׁטוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְהַשְׂרִישׁוּ שְׂרָשִׁים וּפָעְלוּ הַתַּעֲוִירוֹת רַבָּה בְּעֵינֵי כְּשָׁרוֹת בְּכָל תְּפֻצּוֹת יִשְׂרָאֵל. הַסִּפְרִים נִתְקַבְּלוּ בְּרוּךְ ה' בְּהַעֲרָצָה, וְחוּלְקוּ בְּחֵן וְנִמְכְּרוּ לְאַלְפִים מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהַשְׁוֵעָה בְּרַב יוֹעֵץ, וְהַתִּיעֲצָתִי עִם כָּמָה מְגִדּוּלֵי הָרַבָּנִים שְׁלִיט"א לְהַדְפִּיס קוֹנְטְרָס מִיַּחַד אוֹדוֹת נְתִינַת חֵלֶב עֲפוּ"ם וּשְׁאָר דְּבָרִים אֲסוּרִים לִילְדִים קְטָנִים. וְהַדְפַּסְתִּי הַקוֹנְטְרָס בְּלִשׁוֹן אִידיש הַמְדַּבֵּר בִּינֵינוּ דוֹקָא, [כָּעֵת מִתְּרַגֵּם לְלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ] כְּדִי לְאַפְשֵׁר גַּם לְנָשִׁים לַעֲיֹן בָּהּ, בְּקוּוֹי לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהַדְּבָרִים יַעֲשׂוּ רֶשֶׁם בְּלִבּוֹתָם, וּבְזִכְוֹתָם נִזְכָּה לְהַגָּאֵל כִּימֵי צִאֲתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁנִגְאָלוּ בְּזִכְוֹתָם, כִּי עָקַר קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל הוּא קִדְשֵׁת הַמַּאֲכָלִים וְהוּא יְסוֹד הַתּוֹרָה וְקִיּוֹם הָאֱמוּנָה אֲהַבַת הַבּוֹרָא וְדִבְקוּת הָאֱלוּקִית, יְדִיעַת הָאֵב וְהַמְשִׁכַת הַבּוֹ, כִּמּוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַשִׁי ז"ל עַל הַפְּסוּק וְאִנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי וְכו' אִם אַתֶּם פְּרוּשִׁים מְשֻׁקְצִי נְבִלּוֹת וּטְרָפוֹת הֲרִי אַתֶּם שְׁלִי וְאִם לֹא אֵינְכֶם שְׁלִי עכ"ל.

וְכִי שֶׁפִּגְמָם נִפְשׁוּ בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֲזַי אֵינוֹ נִקְרָא בְּנוֹ שֶׁל הַקֶּבֶ"ה וְכוּפֵר בְּהַקֶּבֶ"ה, כְּמִבְאָר בַּזֵּהר הַקְּדוֹשׁ שְׁמִינִי (דף מ"ב ע"א) ר' יִצְחָק אָמַר: כָּל מֵאֵן דְּאִסְתָּאב בְּהוּ כְּאִילוּ פֶלַח לְעִבּוּדָה זָרָה דְּאִיהוּ תוֹעֵבַת ה' וְכו', נִפְקֵי מִסְטָרָא דְחַיִּי וְנִפְקֵי מִרְשֻׁתָּא קַדִּישָׁא וְעִיִּיל בְּרִשְׁוֹתָא אַחְרָא, וְלֹא עוֹד אֵלָּא דְאִסְתָּאב בְּהֵאִי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאֵתִי עכ"ל.

כְּשֶׁהוֹצֵאתִי לְאוֹר אֶת סִפְרֵי הָרֵאשׁוֹן, הָיִיתִי אֵצֶל רַבֵּינוּ מְאוּר עֵינֵינוּ מֶרֶן כ"ק אֲדָמוּ"ר מְסֻאֲטָמָר [שְׁלִיט"א] זִיע"א, וּבִרְכֵנִי בְּהַצְלַחְתּוֹ לְהַפִּיץ הַסִּפֵּר, וּמִכַּח בְּרַכְתּוֹ וּקְדָשְׁתּוֹ פָּעַל הָרַבָּה וְעָשָׂה הַתַּעֲוִירוֹת גְּדוֹל אֵצֶל כָּל אֶחָד מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְבַקְשִׁים הָאֵמֶת בְּעֵינֵי כְּשָׁרוֹת.

עַל כֵּן אֲנִי מִבְקֵשׁ מֵאַחֲנֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁתְּקַבְּלוּ סִפֵּר זֶה, וְגַם לְלַמֵּד בְּזֶה. וְאִם תֹּאמְרוּ מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא שְׁאֵלָמֹד בְּסִפְרוֹ, אַךְ דַּעוּ נָא רַבּוֹתֵי שְׁסָפֵר זֶה אֵינוֹ כִּמּוֹ שְׁאָר הַסִּפְרִים שֶׁהַמְחַבֵּר מְחַדֵּשׁ דְּבַר מִשְׁלוֹ, רַק סִפֵּר זֶה מְלַקֵּט מִן הַשֵּׁ"ס זֵהר וּסְפָרִים שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁכָּל דְּבָרֵיהֶם קְדוּשִׁים וּמְמִילָא לֹא

עלי תלונותיכם. ואני מבקש מכל אחד מישראל שתקבלו ברכה זו לתוך בתיכם ותהיון לי לעזר ולהועיל.

ואסײם: רבונו של עולם יהי רצון מלפניך שתתן לי כח וחזק ואון ועוז ותעצומות ואמן להתחיל ולגמור לכתב מה שעוררתני לחבר חבור כולל עניני מאכלות אסורות, שהוא יסוד האמונה ועמוד העבודה, ולא יקרה לי שום מכשול ונזק ופחד וצער ודאגה ויגון ומניעה ועכוב ובלבול ועצלות ומחשבה זרה בעולם, ותשפיע עלי שפע השכל וחכמה בינה ודעת ותבונה וזכרון והדריכני באמתך, ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, ואזכה ללמד וללמוד לזרעי ולזרע זרעי לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך, ולא גבוש ולא נפלם ולא נפשל לעולם ועד.

ובזכות השמירה מפאכלות אסורות נזכה להיות שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שישלח לנו אליהו הנביא בבשורת הגאולה השלמה - לשמחנו בבנין ירושלים עיר הקדש, ונודה לה שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו במהרה בימינו אמן.

ה"ק שלום יהודה גראס
אבדק"ק האלמין

❦ הקדמה והתנצלות ❦

בשכתבתי את השורות הללו צלצל אלי רב מפרסם ואמר לי את הכתוב בספר המפרסם אמרי שי: חז"ל שואלים **המן מן התורה מנין?** היכן מרמז בכל התורה הענין של המן? ועל כך השיבו שהוא מרמז בפסוק **"המן העץ אשר צויתיו לבלתי אכל ממנו אכלת"**. ואם כן מה השיכות של הפסוק בפרשת בראשית לענין של המן?

ומתוך, רואים לפעמים איך שיהודי מאבד את צלם האלוקות שלו, הוא נהיה משחת עד כדי כך שהוא מוכן להכחיד את אחיו, ומהיכן נובעת השחתה כזו אצל יהודי? זה קורה מכך שאין אוכלים פשר, שהוא מטמטם את הלב, כפי שהרמב"ם כותב **שהאכל נהיה דם, והדם זורם ללב ומטמטם אותו עד שהוא הופך אותו ל"המן" יהודי, כי הוא אכל דבר ש"צויתיו לבלתי אכל ממנו"**, ע"כ.

רואים מכך, שלאכל אכל שאינו פשר גורם לרעה הגדולה ביותר.

ועל כן אומרים ארור המן אשר בקש לאבדי כי הוא האכיל את בני ישראל במאכלות אסורות, ועל ידי כך היה לו את הפח לגזר על היהודים גזרות קשות (מגילה י"ב).

וכן כתוב בב"ח (או"ח סי' תר"ע) וזל"ק, בפורים היתה עקר הגזרה לפי שנהנו מסעודתו, על כן נגזר עליהם להרג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתייה של אסור ושמחה ומשתה של אסור, וכשעשו תשובה ענו נפשותם כמו שאמרה אסתר: **"לך כנוס את כל היהודים ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים"**. לפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכר את עקר הנס.

לזה אומרים ברוך מרדכי היהודי, כי בזכותו היהודים נצלו מגזרתו של המן, והוא נזהר שיהודים לא יכשלו במאכלות אסורות, וישב בשער המלך כדי לשמר שאסתר לא תאכל אכל שאינו פשר.

ובזכות זה ששמרו ממאכלות אסורות - נצלו היהודים, ולכן קראו להם **"יהודי"**, כי אף אכל שאינו פשר לא נכנס לפיהם.

ובזכות זה של אכילת פשר נזכה להנצל מכל צרה חס ושלום, ובמהרה נזכה לגאולה שלמה אמן.

קיצור ספר מנחת יהודה

פרק א

א. הקב"ה אמר לנביא ישעיה, שתדע שהיהודים אינם רוצים להקשיב לך, אז אם אתה מקבל על עצמך ללכת ולהעניש את בני ישראל, וזאת אפלו אם הם ילעיגו עליך, אז אשלח אותך, ועל כך השיב ישעיהו, אני מוכן ללכת אפלו אם ילעיגו עלי ויכנו אותי (מדרש רבה פ' צו).

ב. אחי, האמן לי, שלכן פשעני מקים את ה"הוכח תוכיח את עמיתך" - שיהודי אחד חיב להוכיח את חברו, כשהוא רואה שהחבר שלו עושה דבר שאינו טוב לעשות, אני תמיד מהדר לקים את המצוה ואף מוכן לריב עמו על כך, ויש לי בשל כך באתם שונאים רבים, לועגים לי ואף מכים אותי, אף זה כלל לא אכפת לי, רק דבר אחד אכפת לי.

ג. השל"ה הקדוש מצטט את הספר חסידים שספר: צדיק גדול נפטר, וכשבא לעולם האמת הודיעו לו כי הוא זכה לגן עדן בשל מצוותיו, ואז החלו למנות את כל המצוות שעשה, והוא שומע על מצוות שהוא כלל לא עשה אותן, ואז הוא קם ואמר שהוא כלל אינו זוכר שהוא עשה מצוות כאלו, ואז השיבו לו ואמרו שהרבה אנשים דברו עליו לשון הרע, והסדר הוא שמורידים את כל המצוות מאותם אלו, ומעבירים זאת אליו (דברים דומים כתובים גם בספר חובת הלבבות). ועל כך אומר השל"ה הקדוש ז"ל, שעל כך מקונן דוד המלך: "ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר", אשמח מאד אם ידברו עלי יהודים שיש להם מצוות רבות, כי אז אצפה למצוותיהם, אבל אם ידברו עלי רק יושבי שער ונגינות שותי שכר - שהנם רשעים וחסרי מצוות - אז המצב שלי לא טוב.

ד. גם ידועים דבריו של רבה של צאנז זי"ע שהוא אמר פעם שהיכן שישנו יהודי דתי אז הוא ידידו, והיכן שיש אדם שהוא רשע הוא שונא אותו, אותם הדברים מובאים גם בספר ויואל משה (מאמר שלוש שבועות פרק קעח ד"ה ומרו) מספר הקדוש זרע קדש עין שם.

ה. לכן אנו מרגישים חוב להדפיס את הדבורים הבאים, הגם שזה יגרם לי קצת בזיונות, אבל כבוד השם וכבוד התורה הוא הרבה יותר חשוב ויקר לי, ואסור לנו להסתפל על כך.

ו. היעב"ץ הקדוש כותב (בספר מגדל עוז, עליית היראה) מובא בסוף ספר הקדוש על הגאולה ועל התמורה, כדלהלן:

בדברים הנוגעים ליסודות היהדות של התורה והאמונה, שלא תבהל אפלו לא מן המלאך, ולא מפני מלה, לא מפני החכם או עשיר או זקן, וכל שכן שאסור להתחשב באלו הלוועגים ועושים צחוק מדברים אלו, ואפילו פשטן מדבר באנשים פאלו שכלפי חוץ הם מתחזים ליהודים דתיים, אל תסתפל עליהם כלל, כי בתוך תוכם הנם אנשים משחתיים, ואפלו כשאף אחד אינו מסכים אתך, אדרבה, השכר שלך יהיה פי מאה.

ז. כך כותב גם הגאון הצדיק הרב ר' איסר זלמן מרגליות זצ"ל (ביאור בר יוחאי) שזה שמסתפל על הפרנסה ועל הכבוד שלא ישנאו אותו ושותק, אז בודאי שיענישו אותו מן השמים, וכך כתב לי רבי הסבא קדישא, שזה שובר את היהדות, ולכן האפיקורסים והרשעים התחזקו, ואפלו על החיים אסור להסתפל בזמן כזה, אפלו אם נהיה יחידים בעולם ע"כ.

ח. בתורה הקדושה כתוב: "ואנשי קדש תהיו לי" (שמות כ"ב). על המלים "ואנשי קדש תהיו לי" אומר רש"י: "אם אתם קדושים ופרושים מנבלות וטרפות הרי אתם שלי, ואם לאו אינכם שלי", הפשט הוא כך: הקב"ה אומר: כשהיהודים יהיו קדושים, והם לא יאכלו נבלות וטרפות, אז הם יהיו שלי, וכשהם יאכלו נבלות וטרפות הם לא יהיו שלי, ועל המלים "לכלב תשליכוני אותו" אומר רש"י: "שהכלב נכבד ממנו". הפננה שפמישהו אוכל טרפות הוא יותר גרוע מכלב.

ט. אנו צריכים להבין: למה אצל אף לא תעשה, אצל שום עברה, הקב"ה אינו אומר שאם תעשה את העברה לא תהיה שלי, ולמה בטרפות אומר הקב"ה שאם אתם אוכלים טרפות אינכם שלי? הפננה היא שאם אוכלים טרפות אין נחשבים עוד ליהודי.

י. התוס' שואל (חולין ה.) איך הגמרא אומרת שהקב"ה שומר את הצדיקים שחלילה לא יכשלו בדבר עברה כשאננם יודעים על כך? הלא אנו מוצאים בגמרא

(מכות ה.) אִיף שְׁטַנְי תַנְאִים צְדִיקִים עָשׂוּ עֲבֵרָה כְּשֶׁלֹא יָדְעוּ, וְתוֹסְפוֹת אוֹמְרִים שָׂאֵם הֵם לֹא יֵאָכְלוּ מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֲזִי בְּנֻדְאֵי שְׁלֹא יִכְשְׁלוּ בְּעוּוֹן מִסּוּג כְּזֶה שְׂאִין יוֹדְעִים עֲלֵיהֶם כָּלֵל, אֲבָל לֹא מַעֲבֵרוֹת מִסּוּג אַחֵר, וְעוֹד צָרִיף לְהִבִּין מִדּוּעַ הָעוֹן שֶׁל הָאֲכָל שְׂאִינוּ כְּשֶׁר חֲמוּר בְּהִרְבֵּה מִכָּל ה"לֹא תַעֲשֶׂה'ס" הָאֲחֵרִים.

יא. עֵתָה נִתֵּן לְהִבִּין מִדּוּעַ אֲצֵל הָעֲבֵרוֹת הָאֲחֵרוֹת אֵין הֶקֶב"ה אוֹמֵר שְׂאֵם תַּעֲשׂוּ אֶת הָעֲבֵרָה הַהִיא לֹא תִהְיֶה שְׁלִי, וְאֵלּוּ רַק בְּטִרְפוֹת אוֹמְרֵת הַתּוֹרָה שְׂאֵם תַּעֲשׂוּ אֶת הָעֲבֵרָה לֹא תִהְיֶה שְׁלִי, כִּי כְּשֶׁאֲכָלִים טִרְפוֹת הַלֵּב מִטְמָטֵם, וְאִזִּי הַגּוֹף וְכָל הָאֵיבָרִים הוֹפְכִים לִהְיוֹת טִרְפָּה, וְאִזִּי הוּא כֶּבֶר אֵינוֹ מְסַגֵּל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר טוֹב, שׁוּם מַצָּוָה, וּמוֹשָׁף אוֹתוֹ רַק לְכוּוֹן הָעֲבֵרוֹת.

יב. הַגִּמְרָא (שבת קה) אוֹמְרֵת: "כֶּף הִיא דִּרְכוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע וְכוּ", הַיֵּצֵר הָרַע מְשִׂיא אֶת הָאֵדָם מִיָּד שְׁחָלִילָה יַעֲזֹב אֶת הַיְהוּדוּת וְיִשְׁתַּמֵּד, כִּי אִם הוּא יִתְחִיל מִיָּד בְּכֶף, הוּא בְּנֻדְאֵי לֹא יֵאָזִין לוֹ, רַק הוּא מִתְחִיל בְּעֲבֵרוֹת קְטָנוֹת, וּמִשָּׁם הוּא פּוֹנֶה לַעֲבֵרוֹת רְצִינִיּוֹת יוֹתֵר, עַד שֶׁהוּא מוֹרִיד אוֹתוֹ לְפִי שַׁחַת, וְזֶה שְׂאֲכֹל טִרְפָּה, וּלְבוֹ מִטְמָטֵם וְהוֹפֵף לִהְיוֹת טִרְפָּה, וְכֹךְ הָדָם וְכָל הָאֵיבָרִים הוֹפְכִים לִהְיוֹת מְרַעְלִים, וּמוֹשָׁף אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת עֲבֵרוֹת, וּמִמִּילָא קַל מְאֹד לַיֵּצֵר הָרַע לְהַצִּיעַ לוֹ לְלַכֵּת לַעֲבֹד עֲבֹדָה זָרָה רַחֲמָנָא לִיַּצֵּל, וְלָכֵן - "אִם אַתֶּם אוֹכְלִים טִרְפוֹת אִזִּי אַתֶּם אֵינְכֶם שְׁלִי". כִּי אֲכִילַת טִרְפוֹת גּוֹרֶמֶת לְכָף שֶׁהוּא בְּמַהֲרָה יִהְפֹּךְ לֹלֵא יְהוּדֵי רַח"ל.

יג. וְכֹךְ אוֹמֵר לָנוּ עֲדוּת רַבָּה שֶׁל צֶאֱנֹז זַ"ל, שְׁמַדִּינוֹת שְׁלֵמוֹת הַשְׁתַּמְדוֹ בְּגִלָּל אֲכָל.

יד. עוֹד נוֹדַע לִי עַל מְכַשּׁוּלוֹת אֲחֵרִים בְּעִנְיָן זֶה שֶׁל כְּשֵׁרוֹת בַּצְבוֹר הַחֲרָדִי, וְלָכֵן הַכְּנַסְתִּי אֶת עֲצָמֵי לַחֲקוֹר וְלִדְרֹשׁ אֶת הַסִּבָּה הַפְּרוּף בְּעִנְיָנִי כְּשֵׁרוֹת, בְּמִיחָד בְּכָל הַקְּשׁוֹר לַיִצוֹר הַמְּסַבֵּף שֶׁל עִנְיָן הַכְּשֵׁרוֹת, שְׁלֹאֲחֵר כָּל הָעֵמֶל וְהַיְגִיעָה הַרְבֵּה בְּשִׁטָּח זֶה, הַצְּלַחְתִּי לְהוֹצִיא לָאוֹר אֶת הַסֵּפֶר נֶפֶשׁ יִשְׁעָיָה, שֶׁנֶּשֶׂא חוֹן בְּעִנְיָי הַצְּבוֹר וְהַחֲדִיר הַתְּעוּרוֹת בְּקֶרֶב הַצְּבוֹר, שְׁמַרְבִּית הַנוֹשָׂאִים שְׂאֵנוּ עוֹסְקִים בְּסֵפֶר כָּלֵל לֹא הִיוּ יוֹדְעִים לַצְּבוֹר, וְזֶה הֵצִיל אֶת הַרְבִּים מִמְכַשּׁוּלוֹת שֶׁל אֲלָפֵי יְהוּדִים, ה' יִשְׁמְרֵנוּ.

עַל כֵּן אֲנוּ רוֹצִים לְהַזְכִּיר מִזְמָן לְזְמָן עַל כְּשֵׁרוֹת הַמֵּאֲכָלִים וְאִם אֵין נִזְהָרִים אֲנוּ גּוֹרְמִים לְכָף, כְּשֶׁאֲנוּ אוֹכְלִים אוֹתָם אֲנוּ מְפַטְמִים אֶת הַמֶּלֶךְ שְׁלֹהֶם וְאֶת שֶׁל יְלִידֵיהֶם עַל יְדֵי אֲכִילָתָם.

טו. רָאָה גַם בְּסֵפֶר נֶפֶשׁ יִשְׁעָיָה (עמוד ע' - פ' ועמוד תכ"ג), הַתְּשׁוּבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבֵּינוּ שְׁלִיט"א שֶׁהוּא כּוֹתֵב - שְׁחִיבִים מְאֹד לְהַזְהֵר בְּעִנְיָנֵי הַכְּשֵׁרוֹת, כִּי אֲפֹלוּ כְּשֶׁמְדַבֵּר בְּאֲכָל שֵׁישׁ לוֹ הַכָּשֶׁר טוֹב וּמֵצֵן שֶׁל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה, גַּם אִזִּי יִתְכַּן שֶׁזֶה מִתֵּר רַק בְּדִיעַבַּד וּבְהַפְסֵד מְרַבָּה וְזֶהוּ אֵינוֹ לְמַהֲדִיר, עֵין שָׁם.

טז. וחֲסֹר זְהִירוֹת בְּדָבָר הַפְּשׁוּת, כְּכֹר גֶּרֶם לְאַסּוֹנוֹת רַבִּים אֲצֵל יְהוּדִים מַחוּגִים חֲרָדִים כְּפִי שֶׁכָּבֵר יְדוּעַ, תִּנְסוּ לְשֹׂאֵל אֶת הָעֶסְקָנִים שֶׁל "הַצֵּלָה" (שְׂבֻכּוֹת הַגְּדוּלָּה שֶׁל עֲבוֹדָתָם בְּמִשְׁוֹךְ 24 שָׁעוֹת הַיָּמָמָה, הֵן בְּאַמְצָע עֲבוֹדַת הַפְּרָנְסָה וְהֵן בְּאַמְצָע שְׁנֵתָם וְהֵן בְּאַמְצָע תַּפְלָתָם - הֵנָּה רָצִים בְּמֵלֶא מִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ כְּשֶׁמַּדְבֵּר בְּעֵנֶן שֶׁל הַצֵּלָה נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹהֶם יִרְבוּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאִשְׁרֵי חֵלְקָם בָּזָה וּבָבָא, ה' יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵנוּ שְׁלֹא נֵאֱלָץ לְהִגִּיעַ לַעֲזָרָה זו) - אֲדַרְבָּא, רַק תִּשְׁאַלוּ אוֹתָם וְהִשְׁעֵרוּת יַעֲמְדוּ לָכֶם עַל הָרֹאשׁ, כְּשֶׁתִּזְדָּעוּ אֵילּוּ אֲסוֹנוֹת קוֹרִים יוֹם יוֹם, בְּמִיחָד אֲצֵל יְלָדִים קִטְנִים שֶׁכָּל זֶה נִגְרָם אֲף וְרַק בְּשֵׁל הַעֲבָדָה שֶׁהֵם אוֹכְלִים מֵאַכְלוֹת אֲסוּרוֹת (שֶׁבֶת ל"א ע"ב).

שאלות ותשובות בענין פשרות אצל ילדים קטנים

מהיכן יודעים שגם אצל ילדים קטנים חייבים להחמיר על הפשרות - בדיוק כמו אצל מבגרים?

בְּדִיוֹק הַפּוֹף, אֲצֵל יְלָדִים קִטְנִים חַיִּבִּים לִהְיוֹת הֶרְבֵּה יוֹתֵר זְהִירִים בְּעֵנֶן אֲכִילָתָם, יוֹתֵר מֵאִשְׁרֵי אֲצֵל מְבַגְרִים, כֹּף לִמַּד אוֹתָנוּ הַגָּאוֹן וְהַצִּדִּיק רַבֵּה שֶׁל שֹׁאֲפְרָאן זי"ע, כְּשֶׁהוּא הַסִּבִּיר לָנוּ עַד כַּמָּה חֲשׁוֹב וְנַחוּץ הָעֵנֶן כְּשֶׁבוֹנִים אֶת הַיִּסּוּד שֶׁל עֲצָמוֹת וְגוֹף הַיֶּלֶד, שֶׁהוּא חַיִּב לִהְיוֹת בְּכִשְׁרוֹת, כִּי כְּשֶׁחֲלִילָה מֵאַכִּילִים בְּאִסּוּר, הָרִי הוּא נִבְּנָה בְּאִסּוּר וְכָל הַיִּסּוּד שֶׁלּוֹ אִסּוּר (רֹאה פ"ב אוֹת ג').

כִּידוּעַ מִסֵּר רַבֵּה שֶׁל שֹׁאֲפְרָאן נִפְשׁוּ בְּעֵנֶן זֶה, וּמִמִּילָא מוֹבֵן מִדּוּעַ כָּל תַּלְמִידֵי חַיִּבִּים לְהִגֵּעַ עַל פִּי הוֹרָאוֹתָיו, כְּמוֹ כָּל כָּלל יִשְׂרָאֵל, כִּי הוּא הִזָּה נִמְנָה עַל טוֹבֵי מוֹרֵי הַהוֹרָאָה וּמוֹרֵי הַדָּרָךְ עוֹד בְּדוֹר הַקּוֹדֶם, בְּדִיוֹק כְּפִי שֶׁהַדָּבָר נִרְאֶה בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, וְכִפִּי שִׁידוּעַ, הַצִּדִּיקִים מִן הַדּוֹר הַקּוֹדֶם אָמְרוּ עֲלֵיו דְּבָרִים גְּדוּלִּים.

היכן הם המקורות בשלחן ערוך שהנזק לגוף ולנשמה של הילד הוא במאכלות אסורות?

אֲנוּ רוֹצִים לְהַעֲתִיק כָּאֵן אֶת הַלְשׁוֹן שֶׁל הָרַבָּנִים וְהַפּוֹסְקִים הַמְּפָרְסָמִים.

א. מוֹבָא בְּשִׁלְחָן עָרוֹף (אוֹרֵחַ חַיִּים ס' ש"ג ס"א) כְּשֶׁרױאִים יֶלֶד קָטָן אוֹכֵל נִבְּלָה אוֹ אִסּוּרִים אֲחֵרִים, לְמִירוֹת שְׁבִית דִּין אֵינוֹ מְחַיֵּב לְהַפְרִיעַ לוֹ, הָאֲבָא כֵּן מְחַיֵּב (בְּגִלָּל מִצּוֹת

חנוך) לנזף בו ולמנע ממנו אסור דאורייתא, [ואם האבא עושה את עצמו כאלו אינו רואה ואינו יודע, ואינו אומר לילד דבר, אז ה"בית דין" חייב למחות להזמין את האבא ולהזהירו על כך, ואם מדבר באסור דרבנן, שגם אז מחייב האבא לנזף בילד, בכל זאת בענין זה אם האבא אינו נזף בילד, אין בית הדין מחייב להזמין את האב ולהתרות בו (מפרשי השולחן ערוך)].

כל זאת מדבר בפשהילד הקטן לקח את אכל האסור בעצמו, אבל פשהאבא בעצמו נותן לילד לאכל מאכלות אסורות, אז אפלו פשמדבר רק באסור דרבנן (החכמים לומדים זאת מן הפסוק: "לא תאכלום" הפתוב מדבר בשרצים ויבם, והם דורשים לא תאכלום שלא תקשילו את הילדים במאכלות אסורות. כמו כן כתוב גם אצל טמאת כהנים "אמר ואמרת" "להזהיר גדולים על הקטנים", שילדים קטנים גם אסור להם להטמאות) (ע' בזה באריכות בספר שמ"ג באחרונים ובדעת תורה וכף החיים שם).

ב. הרמ"א כותב (ביורה דעה סימן פ"א סעי' ז') חלב של מצרית על פי ההלכה פשר (לתת "חלב אם" לילד) בדיוק כמו לתת חלב מאם יהודיה, אבל בכל זאת שלא יתנו לילדים לשותות מ"חלב אם" של גויה, כי חלב של גויה מטמא את חלב, ומחזיר בילד טבעים רעים.

הרשב"א והריטב"א ז"ל (יבמות קי"ד) כותבים שהדבר גורם טבע רע ואכזריות אצל הילד, והם מאבדים את המדות היהודיות של בישנים ורחמנים.

ד. עוד כותב שם הרמ"א, שגם אשה יהודיה הנותנת "חלב אם" אסור לה לאכל מאכלות אסורות. אומרים המפרשים (ש"ך וט"ז) פשוט - שאפלו פשהאשה בספנה חס ושלום, שהיא חייבת לאכל אסור - בגלל פקוח נפש, בכל זאת אסור לה אז להניק את הילד, כי אפלו פשהאשה אוכלת מאכלות אסורות זה מזיק לילד.

ה. עוד כותב שם הרמ"א, שלמרות שאנו פוסקים (באורח חיים סימן שמ"ג, ראה לעיל בסעיף א') בפשהילד אוכל מעצמו אסור שהוא רק אסור דרבנן, והאבא עושה את עצמו שאינו רואה, אין הבית דין חייב לנזף באב, זה רק "להלכה", אף באסורים אחרים כמו בענין חלול שבת ומאכלות אסורות חייב הבית דין למחות באב, ובית הדין חייב בכח למנע מהילד לאכל את המאכלות האסורות, וזאת למרות שמדבר באסור דרבנן בלבד, כי מאכלות אסורות יזיקו לילד בעתיד - כך כותב הפרי חדש שם - כי מאכלות אסורות גורמים שהוא יהיה עם טבע רע, והסוף יהיה שהוא יצא לתרבות רעה.

ו. עוד כותב שם הפרי חדש: "שלאבוננו מאחר ואיננו יכולים להיות נזהרים בענינים אלו, זו הסבה מדוע רב הילדים יורדים מן הדור ועוזבים את הדת, ורב

הילדים הופכים להיות בעלי עזות פנים של הדור, ואין להם יראת שמים בלבם, ואפלו קשאומרים להם מוסר, הם אינם יכולים לקבל זאת וכו', ומי לנו גדול יותר מ"אחר" (אחד מן התנאים, הרבי של התנא האלוקי רבי מאיר, שבסוף ימיו יצא לתרבות רעה) שהסבה לירידתו מדרגו הישר היתה - קשאמו היתה מעבדת היא עברה פעם אחת ליד בית עבודה זרה, והיא התאהבה בטעם וריח של העבודה זרה, והריח הזה התפשט בכל גופה, וזה אשר גרם שירד מדרגו הישר, לכן חביבים להיות זהירים מה שנותנים לילדים הקטנים לאכל". עד כאן לשון הפרי חדש (ועיין גם כן במחזיק ברכה מהחיד"א שם אות י"ד ואות נ"ג).

ז. הגאון והצדיק הקדוש בעל המחבר של הספר "בני יששכר" כותב בספרו "אגרא דפרקא" (אות קכ"ו) בשמו של הצדיק ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע תרוץ על הקשיה הגדולה, שאנו רואים הרבה ילדים קשהם קטנים עדן הם הולכים ליחדר ולומדים שם בהתלהבות רבה, מתפללים בכונה, ועונים אמן יהא שמיה רבא, ומתנהגים כאלו היו הילדים הטובים ביותר, וכשהם גדלים הם הופכים להיות בעלי מדות רעות, ומפסיקים ללמוד ולהתפלל, מהיכן זה קורה? מדוע הם מחליפים את עורם? הרי זה צריך היה להיות ההפך, שבזכות למוד התורה והמצוות שקימו קשהיו ילדים קטנים, נעמד להם קשהיו גדולים יותר, כפי הכלל שמצוה אחת גוררת את המצוה השנייה, ובינתים מה שקורה הוא בדיוק ההפך.

משיב על כך הרבי רבי מענדעלע - שהסבה היא שקשהיו הילדים קטנים, הוריהם פטמו אותם באכל של גזל, אכל שקנו בכסף שאינו כשר, ואצל אחרים שהפסד היה לכאורה כשר, אף קנו אכל שאינו כשר והאכילו בו את הילדים, כך שהגוף ובשרם גדל ממאכלים שאינם כשרים, ועל ידי זה נבראו מדות רעות עם תאוות לכל הדברים הרעים (השם ישמרנו) עכ"ד.

ח. כך כותב גם האור החיים הקדוש (בסוף פרשת שמיני) שכל אלו שאוכלים מאכלות אסורים, שקצים ורמשים, הם הופכים בעצמם לחתיכת שרץ, וזו פונת הגמרא שעמי הארצים הנם שרצים וילדיהם שקצים, כי בכך שהם אוכלים שרצים הם הופכים בעצמם לשרצים והילדים הם ילדי השרצים.

ועל כך מסיים האור החיים הקדוש, שכל זה כשאוכלים שרצים במזיד, אבל כשאוכלים בשוגג, לא הופך את הנפש ממש בעצמו לשרץ, רק שהוא הופך להיות טמא ואטום, וזאת אפלו כשהוא אינו יודע כלל שהוא אכל אסור, במיוחד היום, קשהאזיר דחוס כך שבכל הארצות כלם ביחד, כמעט ואין דבר אחד שיהיה נקי מתולעים, ולכן כל מי שרוצה לשמר את נפשו שבאמת יזהר וישמר.

ט. בזהר הקדוש (שמות דף קכ"ח) כתוב שמי שאוכל בשר בחלב (חלב עם בשר ביחד) הוא אינו פוגם רק את עצמו - אלא גם את ילדיו, וכי לפגם זה תהיה השפעה לדורות.

בזה אומר פשוט בעל "ויגד יעקב" (עה"ת פ' ויקרא) "אל תשקצו את נפשותיכם" בכל מקום שכתוב "את" הפונה לרבות דבר נוסף שכתוב בפסוק - והפונה היא שגם את הנפשות של הילדים לא יפגמו.

י. על הפסוק (בפרשת שמיני) "שקץ הוא לא יאכל", דורש הספרא ורש"י מביא ומסביר שהפונה היא לזה הגורם שגם השני יאכל מאכלות אסורות, וזאת למרות שהוא בעצמו כלל לא אכל זאת, זה נחשב לו בדיוק כאלו שהוא בעצמו אכל, וגם הוא עובר על הלאו.

יא. היסוד ושרש העבודה כותב (שער הבכורות פרק ד' ד"ה הגידה לי) "האם אינו ראוי לאדם לזרק את עצמו על האדמה, להכניס אדמה לפיו, ושדמעות כמו מים יזלו מעיניו ביום ובלילה לא לנוח, וזאת אם הוא יכול לשער בנפשו שאולי חלילה בחייו הוא לא היה נזהר מספיק במאכלות אסורות, שחמר העוון והענש על עברה זו יותר חמורה מכל העברות שבעולם על פי הזהר הקדוש, כי על כל העברות שבתורה, אפילו על אלו שחייבים עליהן מיתת בית דין, בכל זאת לאחר שהוא קבל את הענש בגיהנם על עברה זו ועל עברות אחרות, הוא מגיע בסופו של דבר לגן עדן, ולכל הפחות יש לו בסופו של דבר חלק לעולם הבא, אבל מי שטמא את עצמו במאכלות אסורות, אין לו חלק באלוהי ישראל ואין לו חלק לעולם הבא, והוא נשפט לדורי דורות.

ועוד מה אני יכול לכתב ולדבר על לבות בני ישראל, האם זה לא מספיק הזהר הקדוש שצינו לעיל, שצריך לעורר את לב האדם פשהוא נזכר בכל אלו שילך ויכה על המזל הרע שלו אם הוא לא יתאר לעצמו את כל שהזכרנו כו'.

ועל פן אחים וידידים יקרים, כל אדם שיש לו את הראש להבין ולדעת את חמר האסור רחמנא ליצלן, ולא יחזק ללב לשמר ולהזהר בכדי ללמד לעתיד, ולהיות זהיר בכל מיני זהירות מהעון הנורא הזה, שאפילו אצל ספק ספיקא שיש באכל או במשקה הזה "עכ"ל.

יב. עוד הוא כותב שם להלן (ד"ה ויזהר) שהאדם לא יזרק אימה יתרה על בני ביתו, כי אז אם חלילה תכשל במשהו, היא תפחד לספר את האמת, ואז עדיף שאם חלילה מתעוררת איזו שאלה, אם לא תפחד ממילא תשא, וכן יש להסביר זאת בדברים רבים וטובים, וכסדר להזהיר שלא להסתיר אלא לספר ולשאל עין שם, וכל

שכן היום, כשיש כמעט על כל מאכל כמעט ספקות, פשיטא שהיא לא צריכה להיות הפוסקת האחרונה בכל השאלות הללו ולהחליט מה טוב ומה אסור.

יג. בספר הקדוש שלחן הטוהר (מאמר פתח עיניים סוף פרק ה') כתוב כדלהלן! כתוב בשמו של האר"י הקדוש שזה מה שיוחנן כהן גדול הפך להיות צדוקי לאחר שהיה בן 80 שנה, קרה הדבר בגלל שאכל מאכל אסור. ישנם אנשים שכל מעשיהם טובים, ופתיאום הם הופכים את עורם והופכים להיות מינים ואפיקורסים, ואז הם מבבלגל בשכלם כמו יוחנן כהן גדול, כי בן אדם שאינו צדיק והוא אוכל מאכל שמגלגל בו רשע גמור, אז לא רק שהוא אינו מתקן כלל את המאכל, רק המאכל הופך אותו להיות רשע בדיוק כפי שהוא כן, מכאן אנו רואים עד כמה צריך להיות זהירים בענין זה.

יד. בזהר הקדוש כתוב (ויקרא מא): זה שאוכל מאכלות אסורות דנים אותו ל-120 שנה כאדם מכער, כי הקב"ה מגעיל אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

טו. עוד כתוב שם (מב). כל זה שאדם סובל בעולם הבא, כל זה בגלל שהוא לא היה זהיר במאכלות אסורות עכ"ל, כי זה נורא בכדי להעלות על הדעת את חמור האסורים של המאכלות האסורות.

טז. עוד כתוב שם (מא): שעל ידי אכילת המאכלות האסורות צלו נמשך לסטרא אחרא רחמנא ליצלו והוא הופך להיות מגעיל, ושורה עליו רוח טמאה, והוא יודע שאין לו יותר חלק באלוקי ישראל, ואוי להם כי אף פעם לא יצליחו להגיע לחלקו של הקב"ה, חס ושלום.

יז. עוד כתוב שם (מב). כשהוא אוכל מאכלות אסורות הוא יוצא מרשות הקדשה ונכנס רחמנא ליצלו לרשות הטמאה עכ"ל, והפנה לכך היא שכל התורה והמצוות שלו מפינים לסטרא אחרא, כפי שכתוב על כך באריכות בספרים הקדושים.

יח. הגאון הקדוש ר"ה קאלאמייער מביא בספרו עת לעשות (ח"א שאלה צב מערכת מאכלות אסורות): העברה של המאכלות אסורות חמור מאד, חוץ מזה שעוברים על לא תעשה בכל פזית, וחיבים במלקות, והוא נקרא רשע, הוא גם גורם לעצמו רעה גדולה ואסון גדול, כי גופו מפתם באסור, כי האכל שאינו נקי נותן לו את הכח, ובדרך זו נשמתו מסתאבת.

ועברה גוררת עברה, וממילא אחר כך קשה לו לקיים את מצוות היהדות, וזה מונע ממנו את הדרך האמתית ליראה ולאהב את השם יתברך ולעבדו באמת ובתמים, ובכל זאת הם מזלזלים במאכלות אסורות.

יִשְׁנֶם חֲלָקִים שְׂכָל בֵּיתָם אֵינוֹ מִתְנַהֵל כָּלָל עַל פִּי כָּלְלֵי הַפְּשָׁרוֹת, וְיִשְׁנֶם אַחֲרֵים שְׂאֻצֵּלֶם הַבֵּית מְנַהֵל עַל פִּי כָּל כָּלְלֵי הַפְּשָׁרוֹת, אָף הַעֲבָרָה הִיא קֹלָה מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם, וְכֻשֵּׁם נוֹסְעִים בְּאַנְיָה אוֹ בְּרַכְבֶּת הֵם מְקַלִּים לְעַצְמָם וְאוֹכְלִים מִכָּל הַבָּא לַיָּד, וּמִמִּילָא לָבֶם מִטְמָטִם.

כְּשֶׁהֵם יִגְיֵעוּ לַעֲת צָרָה וְהֵם יַעֲזֻקוּ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אִזֹּה הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמַע לָהֶם? וְאוֹתָם אֵלֹהֵי הַמִּטְמָאִים וּמִשְׁקָצִים אֶת נַפְשָׁם, כְּשֶׁהֵם מִפְּטָמִים אֶת נַפְשָׁם בְּאַכִּילַת נִבְלוֹת וְטִרְפוֹת עֲלֵיהֶם אוֹמֵר הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ - לֹא עֲמִי אַתָּם, אַתָּם אֵינְכֶם שְׂיָכִים לִי עכ"ל.

יט. הַדְּבָרִי חַיִּים הַקְּדוֹשׁ כּוֹתֵב (י"ד ח"א סי' ז'): **אֵין עוֹד עֲבָרָה כָּל כֹּף חֲמוּרָה כְּמוֹ אֲכָל שְׂאֵינוֹ פֶּשֶׁר, שְׂזָה גוֹרֵם לְטְמָאוֹת הַלֵּב, וְזֶה מֵה שֶׁגָּרַם שְׁקָהֳלוֹת גְּדוֹלוֹת יָרְדוּ מִדֶּרֶךְ הָאֱמֻת וְהַשְׁתַּמְדּוֹ רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, כָּל זֹאת כִּי אָכְלוּ מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה עָלוּ לָהֶם רַעֲיוֹנוֹת לֹא טוֹבִים לְרָאשׁ, וְתוֹף תְּקוּפָה קָצְרָה עָזְבוּ אֶת דֶּרֶךְ ה'** (ע"ש מובא בדרכי תשובה סי' א').

כ. הַרְמַפ"ם כּוֹתֵב (כפי שזוה מובא בספר הקדוש דגל מחנה אפרים עקב ד"ה ומלתם ובצפנת פענח פ' יתרו ס"ד ד"ה שמעתי בשם הרב שלהם) **שְׂזָה שְׂאֵינוֹ נִזְהָר מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, הַשְׂכָּל שְׁלוֹ נִמְשָׁף לְטְמָאָה וְהוּא מְגִיעַ עַל יְדֵי כֹף חֲלִילָה לְכַפִּירָה רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מְקַבֵּל מוֹסֵר מִחֲכָמֵי הַדּוֹר, וְהוּא מְבִיא עַל עַצְמוֹ אֲסוּנוֹת עַכְל"ק.**

כא. הַחוּבוֹת הַלְּבָבוֹת כּוֹתֵב (שער התשובה פרק ה'), **שִׁיתְרַחֲקוּ מִשְׁבָּעִים דְּבָרִים שֶׁהֵם מִתָּרִים, הַמְסַגְּלִים לְהִבִּיא אֶת הָאָדָם לְאִסוּר חֲלִילָה, לְמַשֵּׁל דְּבָרִים שֶׁהֵם רַק סֶפֶק אִסוּר, לְפָנֵי שַׁחַס וְשָׁלוֹם וּפְשָׁלוֹ חֲלִילָה בְּדָבָר שֶׁהוּא אִסוּר.**

כב. הַשֵּׁל"ה הַקְּדוֹשׁ כּוֹתֵב (שער האותיות אות ק') **בְּשֵׁם רַבּוֹ הַמַּהֲר"ש ז"ל, לְהִתְרַחֵק אֲלֵפֵי אֲמוֹת מִחֲשָׁשׁ מִמֵּאֲכָל שֶׁל אִסוּר, כִּי זֶה מִשְׁאִיר רֶשֶׁם עַל הַגּוֹף וְזֶה נִשְׁאָר לְנֶצַח.**

כג. כְּתוּב בְּדֶרֶךְ חֲסִידִים (מערכת אכילה אות כ"ב בשם אור הגנוז פ' תולדות), **כְּשֶׁנִּזְהָרִים לְאָכַל בְּקִדְשָׁה הַכֹּחַ שֶׁל הָאָדָם מִתְחַזֵּק מִהַמֵּאֲכָלִים לְלַמֵּד וּלְהַתְפַּלֵּל בְּלִי מִחֲשָׁבוֹת זָרוֹת, אֲבָל כְּשֶׁהוּא אוֹכֵל מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת - חֵס וְשָׁלוֹם מִתְגַּבֵּר כֹּחַ הַיִּצָּר הָרַע, וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַתְפַּלֵּל כְּמוֹ שְׁצָרִיף בְּלִי מִחֲשָׁבָה זָרָה.**

כד. הַחֶתֶם סוֹפֵר הַקְּדוֹשׁ כּוֹתֵב (תורת משה פ' קדושים ד"ה המתקדשים), **שְׂרַב הָאִפִּיקוֹרְסוֹת רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ שְׂבָא עַל הָאָדָם - בָּא הַדְּבָר מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת.**

כה. עוֹד כּוֹתֵב הַחֶתֶם סוֹפֵר (חתם סופר על התורה שמיני ד"ה ולא תטמאו) **שְׂזָה הָאָדָם מִטְמָטִם מִמֵּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֲבָל לֹא הִנְשָׁמָה, כִּי מֵאַחַר וְהָאָדָם אוֹכֵל מִמֵּאֲכָל אִסוּר, הִנְשָׁמָה מִיָּד מִסְתַּלְקֶת מִמֶּנּוּ וְהוּא נִשְׁאָר בְּדִיוֹק כְּמוֹ אָדָם מֵת, כְּמוֹ רִשְׁעִי בַּעַת חַיָּו רַח"ל, ע"ש.**

כו. הבעל ישמח משה כותב (תפילה למשה על תהלים סח): כְּשֶׁמִּיֶּשֶׁהוּ אוֹכֵל מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת הוּא קָשׁוּר לְטִמְאָה וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְעַלּוֹת אֶל הַקִּדְשָׁה, הַטִּמְאָה אֵינָה יְכוּלָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, רַק עַל יְדֵי חֲבוּט הַקֶּבֶר אוֹ עַל יְדֵי תַעֲנִית וּתְשׁוּבָה.

כז. באור צדיקים (פרק י"ט) כתוב, שְׂכַל מִי שֶׁאֵינוֹ מְדַקְדֵּק בְּמָה שֶׁהוּא אוֹכֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ לוֹ עֲנָשִׁים קָשִׁים בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם הַבָּא, וְכִפִּי שֶׁהוּא מוֹנֶה שֵׁם אֶת הָעֲנָשִׁים.

כח. בספר הקדוש שִׁפְתַּת אֱמֶת פָּרִשְׁת שְׁמִינִי (ד"ה בפסוק) כתוב שְׁעַל יְדֵי אֲכִילַת מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת הַנֶּפֶשׁ שָׁלוֹ הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת מְשַׁעֲבָדֵת לַגּוֹף וְהִיא הוֹפֵכֶת לְהִיּוֹת גִּשְׁמִית לַגִּמְרִי עַכ"ל, הַפְּרוּשׁ הוּא שֶׁהוּא מַחֲיֵב לְהִתְמַסֵּר לְכָל תַּאֲוֹתָיו, וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁלֵּט עַל עַצְמוֹ, כִּי הַגּוֹף שׁוֹלֵט עָלָיו.

כט. הראשית חכמה כותב (שער הקדושה פט"ז), שֶׁהַקֶּבֶר"ה כְּבִיכּוֹל הוּא מִתְקַנָּא (נוקם) בְּעֵקֶר עַל מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּכָל הָעֲבֵרוֹת הָאֲחֵרוֹת, כִּי הָעֲבֵרָה הַזֹּאת מְטַמְּאֶת אֶת כָּל הָאָדָם, הַגּוֹף הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת חֲתִיכַת טִמְאָה רַחֲמָנָא לִיְצִלָן. (כך גם מביא השל"ה בשער האותיות אות ק').

ל. בספר מאור וְשִׁמְשׁ (פ' שמיני ד"ה אל תשקצו) הוא כותב שֶׁמֵּאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת מְטַמְּטִים אֶת הַלֵּב וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טִמְאָה, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁהוּא מִקַּל רַק בְּחִמְרָא הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁיֵג הַשְּׁגוֹת בַּתּוֹרָה הַקִּדְשָׁה, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחֲסִידוֹת וְלוֹמֵד בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

לא. החפץ חיים כותב בְּסִפְרוֹ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל (פרק כ"ח כ"ט), שֶׁמִּכָּל עֲבֵרָה נִבְרָא מִלֶּאָדָם רַע, תִּצְרִי לַעֲצֻמְכֶם כְּמָה מִלֶּאֱכִים רָעִים בּוֹרָא לַעֲצֻמוֹ הָאָדָם עַל יְדֵי אֲכִילַת מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת, כְּשֶׁבְּכָל נִגְיָסָה הוּא בּוֹרָא לַעֲצֻמוֹ מִלֶּאָדָם נוֹסֵף, וְאוֹתָם הַמִּלֶּאֱכִים הָרָעִים מְמַתִּינִים לוֹ לָרַגַע שֶׁהוּא יָמוּת, כְּשֶׁאֵז יַעֲשֶׂה לוֹ צָרוֹת וְיִסּוּרִים, וְלֹא יִתְּנוּ דָקָה אַחַת מְנוּחָה.

הַרִי אֲזִי יִמְרְטוּ אֶת שַׁעֲרוֹת הָרֹאשׁ, עַל כֵּךְ שֶׁבְּעוֹלָם הַשָּׁקֶר נִתְּנוּ לִיצֵר הָרַע אֶת כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ, וְלֹא דִי בְּכֵךְ שֶׁחֲטָא בְּעֻצְמָם, אֲלֵא שֶׁעוֹד לִגְלֹגוֹ עַל הֵיחָדִים הַדְּתִיִּים אֲשֶׁר הוֹכִיחוּ עַל כֵּךְ וְקָרְאוּ לָהֶם "שׁוֹטִים", כְּשֶׁחֲשִׁבּוּ אֶת עֻצְמָם לְחֻכָּמִים וּמְבִינִים. מֶה יֵצֵא לִי מִכָּל הַחֲכָמָה וְהַהִשְׁכָּלָה שְׁלִי? יִשְׁאַלוּ אוֹתִי, הַרִי חִפְרָתִי לַעֲצָמִי בּוֹר!

מִיָּד יִתְחַרְטוּ עַל כֵּךְ, כָּל אֶחָד יִצְדִּיק עַל עֻצְמוֹ אֶת הַדִּין, אֵךְ זֶה כְּבֵר יִהְיֶה מֵאַחֵר, לֹא נִתֵּן יִהְיֶה עוֹד לַעֲשׂוֹת דְּבָר, תְּשׁוּבָה נִתֵּן לַעֲשׂוֹת רַק בַּחֲסִים, כִּפִּי שִׁיְדוּעַ, וְכִפִּי שֶׁכְּבֵר צִיָּנוּ לַעֲלִיל, שְׁחוּץ מִן הָעֲבֵרָה שֶׁל הַמֵּאֲכָל הָאֲסוּר הַרִי שְׁגָם מְטַמְּטִים אֶת הַנֶּפֶשׁ עַל יְדֵי מֵאֲכֻלֹת אֲסוּרוֹת.

"כל מה שהאדם סובל" בעולם הבא הוא רק בגלל הפה, בגלל העברות שהוא עשה בפה (כשהוא אכל בהם טרפות) וכו'.

האדם האוכל טרפות, כל גופו מתפטם עם כל מיני גורמים לא טובים, ובגוף שהוא כל כך מלכלך, לא יעזרו הזכיות הגדולות בעת תחית המתים, כשאין צורך כלל לדבר על היסורים הגדולים שיהיו להם בגיהנום, וכשהמצוות יעברו את העברות, ויזכו לקיום מן הקבר יחד עם כל היהודים - נתן לתאר אילו יסורים גדולים יהיו להם אז.

יקחו כל איבר ויפרידו את כל אחד מחברו, יפרידו את הבשר ואת העצמות שהתפתחו ממאכלי טרפות ומאסורים אחרים, אילו יסורים גדולים יסבלו אז כלל לא נתן להעלות על הדעת, את זה יכול להרגיש רק אדם שדמו נקרט ונאצו לנתח אותו לחלקים ללא הרדמה, רק אותו אדם יכול לחוש חלק מן היסורים שיהיו לאותם האנשים האוכלים מאכלות אסורים - אותם היסורים כלל לא יוכלו לסבבלם.

אצל אוכלי הטרפות, הנתוח יהיה חייב להעשות על כל איבר, כל חתיכת בשר או עור בנפרד (ברי האכל מתפשט על פני כל הגוף כפי שידיע), עד שהגוף יהיה נקי וראוי לקיום בתחית המתים, האם יש שעור וצורך לאותם היסורים) שיהיו להם בגלל זה? בגלל אכילת הטרפות, שבגלל אכילת אותן הטרפות הוא מאבד גם את צלם האלקים וכו'.

לכן צריך כל אדם להיות מאד זהיר שלא יכשל באסורים המטמאים את הנפש ומוזידיים את צלם האלקים!

לכן צריך כל אדם להתגבר בענין זה ולא יטמא את עצמו במאכלים אסורים. חייבים להתחזק בכך, גם כשיש חברים שהם קלים ואינם נזהרים כראוי, ובמיוחד כשהללו מלגלגים עליו, ואוחזים אותו לטפס בשל כך שאינו אוכל טרפות.

הרי ידוע מה שהגמרא אומרת, שטוב לאדם שבכל חייו יחשבוהו לשוטה לפני שיהיה רשע לרגע. חייבים לדעת שכל שיש יותר חרפה על כך שקימו את המצוה, השקר גדול יותר ויותר "עכ"ל.

לב ואחרון אחרון חביב נעתיק כאן דברים נעימים וקדושים המאירים כספירים מרבינו הקדוש שליט"א, הכותב בספר הקדוש דברי יואל ויקרא עמוד רנ"ה (ד"ה ופוק), וזה לשונו הקדוש:

בא וראה עד להיכן הדברים מגיעים, עד כמה חמור הענין של מאכלות אסורות, היכן שאנו מוצאים שאפלו מי שרק טעם כשהיה ילד, נולד בו טבע רע כשהוא גדול, כפי שמבאר בתשובת הרשב"א המובא ביו"ד דעה סי' פ"א בענין גויה המינקת ילד יהודי כו'.

כך גם אנו מוצאים אצל משה רבינו בכך שהוא לא רצה לינק מגויה, כי פה שעתיד לדבר עם השכינה שיינק דבר טמא? (סוטה י"א ע"ב הובא ברש"י ז"ל פרשת שמות).

מכך נראה כי מדבר באב הטמאה שלא לשמור את הפה מלאכל עמם, וזהו הגרמא בנזקין, ומכך הוא נמשך לעבירות חמורות.

על ידי כך שהוא אינו נזהר ממאכלות אסורות הוא עלול להכשל בענייני העמים, וראה כמה שחייבים להיות זהירים עכ"ל.

לג. בירושלמי חגיגה (פ"ב ה"א) כתבו שאחר יצא לתרבות רעה, פי אמו, בעת שהיא היתה מעברת, הריחה טרפות כשעברה ליד בית עבודה זרה (ראה או י).

לד. בהגהות אשר"י (מס' ע"ז פ"ב) הוא מזכיר שנשים המיניקות שיהיו מאד זהירות במאכלות אסורות ע"ש.

לה. עוד מובן שזה שגורם שהחבר יאכל דבר אסור, הוא עובר על לאו מפרכש של "ולפני עור לא תתן מכשול" (פמבאר בהרבה מקומות).

בפרט הילדים הקטנים שהם בכלל לא אשמים, הם רק מחכים שאמהותיהם יביאו להם אכל ויאכילו אותם, הם רעבים, ובסופו של דבר הן מאכילות אותם באכל טמא רחמנא ליצלו, האם אין זו אכזריות? הרי זהו בדיוק הענין של "ולפני עור לא תתן מכשול".

לו. על כל פנים, מכל זה מספיק בכדי להבין עד כמה חמור האסור לתת לילד "סימילאק" או "דזשארס" וכמו כן כל יתר המאכלים שבחלקם יש ממש אסורי גבלות וטרפות וכדומה, שהם ממש אסורי דאורייתא, בחלקם ישנם רק האסור של בשול עכו"ם, חלב עכו"ם, שהם רק דרבנן, אבל אסור דרבנן אסור גם כן לתת לילדים כפי שכתוב לעיל.

ואפלו כשהרופאים זועקים שזה חשוב לילד, אסור לתת לו זאת, רק אם שואלים שאלה אצל רב מפור ומסמך המפיר ויודע את הדברים, ומבין את חששות האסורים שבתוצרת זו.

לז. באמת לו רצינו להעתיק בענין זה מהספרים הקדושים, הרי שהניר לא יספיק בכדי להכיל את כל זאת, אף בכל זאת אנו מקרחים לצין לפחות את דבריו הבוערים כאש של הספר "מסלת ישירים" (פי"א), הוא כותב שם כך: "לכל מי שיש עוד חתיכת מח בראשו, שהוא חושב, שמאכל אסור הוא בדיוק כאלו היה דבר מרעל שהוא סכנה לאכילה, האם במצב כזה היה האדם לוקח על עצמו את הסכון ואוכל? כשיש לאדם ספק כזה והיה אוכל הוא היה נחשב לשוטה, כי לאכל את המאכל המרעל הוא בכל זאת יכול להרעיל את נפשו ולהסתלק מן העולם.

אותו דבר הוא גם אצל מאכלות אסורות, שם הרי זה סם של הנפש, אז איך יתכן שייכלו לאחז זאת בקלות, ולהכניס זאת לפה, אפילו כשמדבר רק בספק אסור, בדיוק כפי שהוא לא היה מכניס לפיו אכל שהיה ספק אם הוא מרעל.

לח. רבינו יונה כותב (ריש ברכות), שספק אסור הוא חמור בהרבה מאסור ודאי, כי על זה אין חרטה, כי מרגיעים את עצמם שזה בודאי כן כשר.

לט. עתה אחים ואחיות יקרים, חשבו לעצמכם מי הוא זה אשר יעז בנפשו לשחק עם ילדיו הקטנים? כמה פח ועמל נותנים לענגן זה, ולענגן החנוף של זה, כמה דמעות יהודים שופכים הורים בכדי שיזכו בסופו של דבר לנחת יהודית, ושיזכו להקים דורות ישרים, ולבסוף ההורים בעצמם המפטמים את הילדים בסם ורחמנא ליצלו.

כמה צריכות הידים לרעד על כך שהכניסו לפה של הילדים שלהם אפלו ספק אסור, חס ושלום, האם יתכן שיהודים שיש להם הרגשה יהודית, שיעשו בדבר הזה, לעשות מבלי לשאל מורה הוראה צדיק שאפשר לסמוך עליו, שהוא כמו רופא בענייני נשמה, האם זה באמת אינו סם לילדים, חס ושלום? בואו כבר כלנו נזרק מיד מן הבית את כל סם הנפש, בין למבגרים ובין לילדים קטנים.

1

**האם באמת האבא-הפעל מחיב לבד להסתכל על האכל ולודא טיב האכל
בטרם הוא נכנס לבית, או שהוא יכול לסמוך על בני ביתו?**

הוא חיב בעצמו לבדק, כך פוסק האור החיים הקדוש (פ' בראשית), כשהוא מוסיף ומציין שזו היתה העברה של אדם הראשון, כשהוא סמוך על חנה והוא כלל לא ידע שהיא נותנת לו מעץ הדעת, הוא רק סמוך על אשתו על צדקותה (וע' רמב"ן פ' בראשית).

נו!!! בואו ותארו לעצמכם, חנה שנבראה נקיה בלי שום עוון, ולמעשה הגיעה למדרגה הנעלה ביותר שרק יכלו להשיג באותם הימים, בודאי שאדם הראשון יכל לסמוך עליה שהיא תיתן לו לאכל רק ממה שמותר לאכל, ובכל זאת היא הכשילה אותו, והתרוץ שלו היה שהוא סמוך עליה, ולא עזר לו דבר, וזה רק גרם לו מיתה לכל הדורות.

ואם כן, מה נאמר אנחנו כשאנו נעמד בפני בית הדין של מעלה, ונרצה להגיד תרוצים, מדוע האכלנו את הילדים במאכלות אסורות, וגרמנו אבוד נשמות ישראל לכל הדורות, בודאי לא יקבלו את התרוץ שסמכו על בני הבית!!!

איזו עצה אתם נותנים לי כְּאִשֶּׁר אֲנִי כְּבֶר מִסְכִּים, אֶף בְּבֵית לֹא מֵאֲפָשִׁים לִי זֹאת?

דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים. אַתֶּם חִיבִים לְהִבְהִיר בְּפָנַי בַּעֲלַת הַבֵּית אֶת הָאֲסוּנוֹת הַחֲמוּרִים שֶׁיִּכּוּלִים לִקְרוֹת כְּשֶׁמֵּאֲכִילִים בְּמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת אֶת הַיִּלָּדִים הַקְּטָנִים, בֵּין לַגּוֹף וּבֵין לַנֶּשְׁמָה. וּבְכַדִּי לְהַקְלֵ עֲלֵיכֶם כְּתַבְנוּ לְמַעַלָּה בְּקִצּוֹר כָּל הַדְּבָרִים, וְלָכֵן הָעֲצָה הַיְעוּצָה, שֶׁתִּקְרְאוּ בְּפָנַי בְּנֵי הַבֵּית אֶת כָּל הַקְּטָנִים לְאֵט וּבִסְבָּלוֹת, אֵין לָנוּ שׁוּם סִפֵּק שֶׁאִשָּׁה יְהוּדִיָּה שֶׁהִיא נִכְדַּת הָאֲמָהוּת שְׂרָה, רַבָּקָה, רַחֵל וְלֵאָה, הִיא בְּיָדָי תִּהְיֶה זִהְרָה וְהַנִּיצוּץ הַיְּהוּדִי שֶׁבָּהּ לֹא יֵאֲפָשֶׁר לָהּ לְהֵאֲכִיל אֶכָּל שְׂאִינוֹ רָאוּי, וְתִדָּאָג לְהֵאֲכִיל אֶת הַיִּלָּדִים הַקְּטָנִים בְּחֵלֶב אֵם, כְּמוֹ בְּכָל יֶתֶר הַמֵּאֲכָלִים הָעֲשׂוּיִים רַק בְּבֵית.

מִהִי הָעֲצָה אִם בַּעֲלַת הַבֵּית, לֹא עָלִינוּ, חֲלָשָׁה, וְאֵין לָהּ כֹּחַ לְאַפּוֹת לְבַד חֲלוֹת לְכַבּוֹד ש"ק, עוֹגוֹת, וְכֵן אֶכָּל לַיִלָּדִים וְכִדּוּמָה?

הָעֲצָה הִיא שֶׁהַבַּעַל יוֹרִיד רַק דִּקּוֹת מִזְמָנוּ בְּכָל יוֹם, וְאֵז הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל זֹאת בְּעֶצְמוֹ, כִּי הַיּוֹם כְּאִשֶּׁר נִתֵּן לְהַשִּׁיג כָּלִים חֲשֵׁמְלִיִּים, כְּמוֹ בְּלַעַנְדֶּעֶרֶס וְכִדּוּמָה, כְּשֶׁמִּכְנִיסִים הַכֹּל לְמִכּוֹנָה וְהִיא עוֹשָׂה אֶת הַכֹּל בְּעֶצְמָהּ, הַמּוֹצֵר יוֹצֵא מוֹכֵן מִבְּלִי שֶׁיֵּשׁ צָרָה הַרְבֵּה לַעֲבוֹד.

אֲבָל מֶה עוֹשִׂים כְּשֶׁאֵין בְּכָל זֹאת זְמַן?

בְּדִיּוֹק כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ זְמַן כְּשֶׁבַעֲלַת הַבֵּית מְבַקֶּשֶׁת שְׂיוּצִיא אֶת הַזָּבֵל הַחוּצָה, אוֹ לְשֹׁטֵף אֶת הַכָּלִים, אוֹ לְחַתֵּל אֶת הַיֶּלֶד, אוֹ לְהֵאֲכִיל אֶת הַיֶּלֶד, אוֹ לְתַת לוֹ בְּקִבּוּק, אוֹ לְשַׁמֵּר עַל הַיִּלָּדִים, אוֹ לְלַקֵּחַ לְקִנּוּת מִשֶּׁהוּ בַּמַּכְלָת, אוֹ לְקַחַת אֶת הַכְּבִיסָה לְנִקּוּת, אוֹ לְהִיּוֹת עֲרִים בְּלִילוֹת עִם הַיִּלָּדִים, אוֹ לְשַׁאת אֶת הַיֶּלֶד לְרוֹפֵא, שֶׁכָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ לוֹקְחִים שְׁעוֹת, בְּכָל זֹאת אֵין מִסְתַּכְּלִים עַל שְׁעוֹת, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁהִיא כָּל כּוֹף עֲיִפָּה וְאֵין לָהּ אֶת הַכֹּחַ, וְכָל זֹאת בְּכַדִּי לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לְבָשָׂר וָדָם.

כָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּדְּבַר לַעֲשׂוֹת לְהַקְבִּ"ה, שֶׁזוֹ בְּאַמָּת טוֹבָה שֶׁהָאָדָם עוֹשָׂה לְעֶצְמוֹ, לְמַעַן רַעֲיָתוֹ וְיִלָּדָיו, בְּכַדִּי שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיִתְפַּתְּחוּ בְּרִיאִים וְשְׁלֵמִים, וְכֵן שֶׁיְהִי יְהוּדִים דְּתִיִּים וְשֶׁהוֹרִים יֵרְאוּ מִמֶּה הַרְבֵּה נַחַת, וְאֵז בְּיָדָי אֲסוּר לְחַסֵּף אֶת הַדִּקּוֹת שֶׁזָּה לִקְחָם.

חוּץ מִזֶּה, הַטַּעֲנָה אֵינָה רְלוּנָטִית, כִּי הַשְׁמִירָה מְבִיאָה עִמָּה אֲרִיכוּת יָמִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּמִשְׁלֵי "וְרִאֵת ה' תוֹסִיף יָמִים", כֹּף שֶׁלְמַעֲשֶׂה יוֹצֵאִים בְּרוּחַ.

» פָּרָק ח «

השגחות והכשרים

א. מה נאמר ומה נדבר, ענין הכשרות וההכשרים הוא מן המצוות שהצבור דורף ברגליו, כל אחד עושה לעצמו פשטים, מה מתיר ומה אסור, מה להחמיר הגם שהחמרא בכלל מיתרת, ומקלים בדברים שחייבים להחמיר שם, וכל זאת בגלל חסר ידע, ורב היהודים המדקדקים בכשרות הרוצים לדעת, ורוצים להשמר מפני חשש של אסור, סומכים על כל מיני השגחות שכתוב עליהם באותיות של קדוש לבנה קשר למהדרין מן המהדרין ובהקשר של רב מסים, הגם שהוא מכיר את אותו רב בעל המכשיר, שבעניני כספים הוא בודאי לא היה סומך עליו.

ב. אבל אח יקר, עליכם לדעת שענין ההשגחה ונתינת ההכשרים הוא ענין חלש מאד, הנסיונות שלהם גדולים, ובמיחד במדינתנו, ובבתי החרשת הגדולים שתהליך יצור המאכל הוא מאד מסבך, כל זה הוא חוץ מכף שתרב המכשיר חייב להיות ירא שמים גדול, שחייב לדעת את האחריות הגדולה במיחד, כשאפלי אנשים אוכלים מהשגחתו.

ג. אף חוץ מפל זה, בכדי לתת השגחה הוא חייב להיות חכם בכדי שיוכל להבין את כל התהליך המסבך כנ"ל, שעל פי רב, שום מאכל תהליך יצירתו מתחלה ועד סוף אינו נעשה במקום אחד, אלא מרכיבים חלקי מוצרים הנעשים בבתי חרשת אחרים, לעתים עשרות דברים ויותר, ולעתים אף התוצרת שונים מבתי החרשת האחרים גם הם מיצרים בתהליך של יצור כשהם קונים דברים מוכנים ממפעלים אחרים הפרושים בכל חלקי הארץ וחוף לארץ, ושחייבים לשמור עליהם באפלי עינים וקבכת עין.

ד. הוא גם חייב להיות פקח בכדי להבין את כל השקרים שהבעל הבית מסגל לעשות, ובודאי רב שהוא תמים אין לו את היכלת לכך כי השקרים כל כך חזקים, כפי שיוכלים לראות בספרי האחרונים הכותבים על השאלות השונות שנוצדו בזמנם (ראה דוגמא בספר נפש ישעיה חלק א עמוד קל"ד) ועוד עשרות עבדות פאלו מצאנו בשו"ת אחרונות ואכמ"ל.

ה. בגלל הטכניקה הקימת כיום, החששות התרבו יותר ויותר, וחיבים שיהיה לנו 100 זוגות עינים בכדי שנוכל לטפל בכל הענינים, (רב ממחה גדול בעניני פשרות אמר לפני שנים שהקשר יכול לתת רק תם או קל, ולדאבוננו כיום המצב שרוב המאכלים יש להם כיום פאלו השגחות), ועם כל זה חייב הרב שיהיה לו סיעתא דשמיא, שלא יצא על ידו חליה מכשול ותקלה, אבל בודאי שרק על בטחון אסור לסמוך, רק בעל המכשיר חייב בכל הכחות והחושים והידיעות לדאג לכך שזה יהיה בתכלית הכשרות.

ו. גם ברור שֶלרֵב המְכַשִּׁיר אֵין אֶת הַכֶּחַ, זְמַן, וְאֶפְשָׁרוּת, לַעֲמֹד כָּל הַזְמַן וְלִשְׁמֹר אֵיךְ שְׁעוֹשִׁים אֶת הַמַּאֲכָל מִתְחַלְתּוֹ וְעַד סוֹפוֹ, וּבְרֵב הַמְקָרִים מְגִיעִים הַרְבֵּנִים מִזְמַן לְזְמַן לְמָקוֹם וּבּוֹדְקִים בְּרַפְרוּף, וְלַעֲתִים מְגִיעִים הַרְבֵּנִים רַק אַחַת לְשִׁלְשָׁה חֲדָשִׁים, וּבְמִקְרִים רַבִּים אַחֲרִים אַחַת לַחֲצִי שָׁנָה, וּבְמִפְעָלִים הַמְרַחֲקִים עוֹד יוֹתֵר הֵם מְגִיעִים אַחַת לְשָׁנָה, הֵם נוֹסְעִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ מְגִיעִים לְמָקוֹם מְסֻתָּפָלִים כְּמָה דְּקוֹת, וְחוֹזְרִים לְבֵיתָם, וּמִמִּילָא אֵין לָהֶם כָּל שְׁלִיטָה עַל הַנַּעֲשָׂה בְּמָקוֹם, אֵינָם יוֹדְעִים אֶת הַתְּהִלָּה בְּרֹאיוֹ, וְהַבְעֵל הַבֵּית עוֹשֶׂה בְּמָקוֹם כְּבִתּוֹן שָׁלוֹ.

ז. רַב הַהֲשָׁנּוֹת תּוֹבְעוֹת מִשְׁגִּיחַ תְּמִידִי בְּמִיחָד בַּתּוֹצֵרֶת שֶׁיִּכּוֹל לִהְיוֹת שָׁם חֲשֵׁשׁ שְׁאֶפְשָׁר שָׁם לַעֲרֹב מִשְׁהוּ כְּשֶׁרוֹצִים לְהוֹסִיף לָזֶה טַעַם אוֹ שְׁחוּשְׁבִים שְׁמִסִּיעַ בְּכַף לְבָרִיאוֹת, כְּשֶׁהַחֲמֹר מְסַגֵּל לְשִׁמּוֹר עַל הַתּוֹצֵרֶת זְמַן אֶרֶץ יוֹתֵר, אוֹ שְׁמִבְקָשִׁים לְחִסּוֹד כֶּסֶף, שָׁאֵז לֹא יַעֲזֹר אֶפְלוֹ אִם הוּא יִגִּיעַ לְמָקוֹם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם, כָּל עוֹד אֵין בְּמָקוֹם מִשְׁגִּיחַ תְּמִידִי, שְׁאֵין הַבְעֵל הַבֵּית מְשַׁלֵּם לוֹ אֶלָּא הָרֵב הַמְכַשִּׁיר, וְגַם אֵז חֵיב הָרֵב לְהַגִּיעַ מִפְּעַם לְפַעַם וּלְכַחַן הָאֵם לֹא שֶׁנּוּ אֶת תְּהִלָּה הַיִּצּוֹר, וְהָאֵם לֹא הַתְּעוֹרֵרוּ בְּמִשְׁוֹ הַזְמַן חֲשׁוֹת חֲדָשִׁים, בְּמִיחָד הֵיכָן שְׁצָרִיף לְהַכְשִׁיר, וְכֵן הֵיכָן שְׁקִימוֹת שְׁאֵלוֹת, חֵיב הָרֵב בְּעֶצְמוֹ לְלָקֵת וְלֹא לְסַמֵּךְ עַל הַמִּשְׁגִּיחַ.

ח. מִי מְדַבֵּר עוֹד מִהַמְקוֹמוֹת הֵיכָן שֶׁהָרֵב בְּכָלֹל לֹא מְסֻתָּפֵל שָׁם, וְהוּא סוֹמֵךְ לְגִמְרִי עַל יִשְׁרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית, שֶׁזָּהוּ בְּפִרוּשׁ נֶגֶד הַהֲלָכָה (שולחן ערוך יורה דעה סי' י"ח, ושאר אחרונים).

ט. יְדוּעִים דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁל כ"ק מֶרֶן אֲדָמוֹ"ר מְסַטְמָאֵר שְׁלִיט"א שְׁאֶמֶר פַּעַם בְּאַסְפָּה שֶׁל רַבָּנִים, לְאַחַר שְׁאֶחָד מֵאֲדוּלֵי הַרְבֵּנִים צִין עַל אֶחָד מִבְּעָלֵי בֵּיתִי הַחֲרֻשֶׁת שֶׁהוּא יְהוּדִי יִרְאֵי שָׁמַיִם, וּמִמִּילָא הוּא אֵינוֹ זָקוֹק כָּלֹל לְהַשְׁגָּחָה, וְכֹאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת הָאֲדָמוֹ"ר מְסַטְמָאֵר הוּא רִתַּח מִזַּעַם וְאָמַר, שְׁאֶפְלוֹ אִם הוּא בְּעֶצְמוֹ הָיָה בַּעַל בֵּית הַחֲרֻשֶׁת הוּא לֹא הָיָה נֶאֱמָן, וְרַק אִם הָיָה בְּמָקוֹם מִשְׁגִּיחַ, רַק אֵז נִתֵּן לְהַכְשִׁיר.

י. הַמְקוֹמוֹת הַיְחִידִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם מִשְׁגִּיחַ תְּמִידִי, גַּם שָׁם חֵיבִים לְהִמָּנַע מִלְּאָכֹל אֶת הַתּוֹצֵרֶת שְׁלָהֶם, רִאשִׁית כִּי הַמִּשְׁגִּיחַ מְקַבֵּל תְּשֻׁלוֹם מִבְּעַל הַבֵּית, וְלָכֵן הוּא מְפַחַד לְדַבֵּר יוֹתֵר מְדִי כִּי הוּא חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא יִפְסִיד אֶת פְּרִנְסָתוֹ. שְׁנִית, הַמִּשְׁגִּיחַ חֵיב לִהְיוֹת מְבִין עַל כָּל מִינֵי שְׁחִיתוֹת שֶׁבַּעַל בֵּית הַחֲרֻשֶׁת יְכוֹל הַכֹּל לַעֲשׂוֹת וְהוּא חֵיב לְהִבִּין טוֹב בְּכָל תְּהִלָּה הַיִּצּוֹר וְגַם בְּתְהִלָּה הַמְכֻוֹנוֹת, וְכָל זֶה חוּץ מִמָּה שֶׁהַזְכָּרְנוּ לְמַעֲלָה, הוּא חֵיב לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכוֹת רַבּוֹת.

יא. הַלְבוּשֵׁי מְרָדְכִי הַקְדוּשׁ (מהד"ת יו"ד סי' ז') מְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֶת דֶּרֶךְ הַתּוֹרָה, אֵיזָה תְּפָקִיד מִנָּח עַל הַמִּשְׁגִּיחַ, וּמָה חֵיבִים לִהְיוֹת תְּפָקִידִין, בְּכַדִּי שֶׁהוּא יוֹכֵל לִהְיוֹת בְּטוֹחַ שֶׁלֹּא יֵצֵא עַל יְדוֹ שׁוֹם מְכֻשׁוֹל, וְשִׁלְדִים יְהוּדִיִּים יֹאכְלוּ רַק אֶכָּל כָּשֶׁר, וְכָךְ הוּא כּוֹתֵב:

יב. המשגיח אסור לו לעזב את בית החרשת אפלו לא לרגע אחד, הוא חייב להסתכל על כל פנה הכל מה נעשה, ואם מרחיבים קצת את בית החרשת, ושבגלל ההרחבה המשגיח אינו מסוגל לפקח על כל המפעל, ולכן הוא חייב להסתובב הלוך ושוב, אז חייבים להעמיד משגיחים נוספים (הינו שהמשגיח חייב לעמד במקום אחד, ושמה להביט על כל הנעשה, ואם הוא אינו יכול חייבים להעמיד לצדו משגיחים בכדי לאפשר זאת).

יג. היום לדאבוננו כלל לא שיף דבר כזה, במקום הגדול ביותר אין יותר מאשר משגיח אחד, וגם זאת מחשיבים זאת לבעל הבית למסירות נפש גדולה, כי כפי שדבר הזכרנו למעלה הבעל הבית מסתכל על הכיס, והוא אינו מסתכל על הפשרות, ממילא זה נחשב אצלו אפלו שהוא מן אדם שמסתובב אצלו ואינו עושה דבר, אכל אין לו ברירה, הוא נאלץ לשלם לו, כי הרב המכשיר תובע זאת. ואכן, במקומות מסוימים בעל הבית אינו יכול לשאת זאת, והוא נותן למשגיח תפקיד לעבד, וממילא אילו פנים יש להשגחה כזו?

יד. כותב הלבושי מרדכי, שכל המשגיחים חייבים להיות יראי שמים, ועל כך גם אין מדקדקים. ראשית, כי ירא שמים אינו מאפשר לעצמו, במיוחד לא בזמנו, לקחת על עצמו אחריות כל כך גדולה, שכלל ישראל יאכל על השגחתו.

טו. רב המשגיחים נבחרים לא על פי רמת היראת שמים שלהם או למוד תורה, אלא על ידי פרוטקציה אצל הרב המכשיר, כאשר קרוב או ידיד פונה אליו, והוא מסדר לו עבודה של השגחה, וממילא אז כלל אין מסתכלים על היראת שמים.

טז. עוד מצין שם הלבושי מרדכי, שהמשגיח חייב שיהיו בידי כל המפתחות של המקרה, המקפא [הפריזער] וכן הלאה, וכן את מפתחות בית החרשת, בכדי שיוכל להכנס מתי שהוא חפץ ביום ובלילה, והוא אכן חייב להכנס לשם מדי פעם בשעות הלילה לבחון האם לא עושים משהו בשעות הלילה. [כיום כלל אין דבר כזה שלמשגיח יהיה מפתח וכי הוא יוכל לבוא למקום בשעות כאלו] (וכן חלק של המוצרים המגיעים לבית החרשת מוצרים במפעלים אחרים (כפי שהדבר קים במרבית המאכלים), לכן גם שם חייבים לשמר על כך בדיוק).

יז. ועל כך מסיים הלבושי מרדכי, שמשגיח שהולך ובא (יוצא ונכנס), אין למשגיח קצה כל ערך [יוצא לפי דבריו שהיום אין כל אפשרות לאכל שום אכל אלא רק אכל הנעשה בבית].

יח. אבל האמת היא שאין לנו כל צורך לרוץ עד ללבושי מרדכי, כי רבה של צאנז הקדוש זי"ע כותב כבר בזמנו (שו"ת דברי חיים חלק ב השמטות סי' מ') פדלהלן: **לסמך פיום על הכשר כלל אינו ראוי אפלו על הרבנים הפשרים ביותר, כי יוצאים מכף מכשולים רבים.**

יט. המורה הנרצה העולמי המפרסם הגאון ר' פנחס הורביץ, כותב בספרו (פרק ז' י"א או י"ב) זה שרצה לשמר את נשמתו, שירחיק את עצמו מכל סוג אכל ושתיה שלא נעשה בבית.

כ. אותו דבר כותב גם ר' הלל קאלאמייער זצ"ל (מקרי דרדקי פ' בא) אם המוכר הוא בעל בית חרשת [לא אחד שעושה לעצמו בבית בלבד], אפלו כשיש לו הכשר אסור להאמין לו.

כא. בעוונותינו הרבים המצב הוא כזה שרוב האנשים סומכים על הרבנים המכשירים, שכל מאגים הוא כסף, מה שהם מרויחים על זה שהם נותנים השגחה. הם מבקרים שם רק מפעם לפעם, הוא מסתכל לצדדים בכדי לצאת ידי חובה, ולעתים הוא חושש מבעל הבית, ולכן הוא אינו חוקר ודורש מספיק כפי שצריך לעשות בכדי לדעת כל מה שמכניסים לתוך המאכל, שלעיתים רבות יש בהם חשש של אסורי דאורייתא, נבלה וטרפה ממש רחמנא ליצלו, הוא לוקח רק בחשבון שהדבר יכול לגרום לו הפסד ממון וכדומה.

לעתים רבות, על אף שידוע לו על הרבה חששות, הוא מנסה להעמיד היתרים רבים ככל שנתן, בכדי להכשיר את המאכל, על אף שלעתים שולו יש יסודות מאד רעועים.

כב. כל זה נובע מכך שהוא חושש לבקר יותר מדי את בעל הבית כשהוא יכול לעתים להדיחו מתפקידו, במיוחד כשברור לו שהוא יוכל למצוא מכשיר שני בקלות, ומכל זה יוצא שאפלי יהודים נכשלים במאכלות אסורות בלי שהם יודעים על כך, כפי שהעבדות הוכחו אפלו אצל רבנים גדולים, ד' ישמרנו.

כג. חלק גדול מן המכשירים מקבל את כספו לא בשל ההשגחה החזקה שלו, אלא ההפך, בשל העלמת עין מבעיות שונות, וזאת כשאינם נותנים את הדעת למה שהם רואים באמת, וכל ההשגחה נוטל רק בעל הבית בכדי להסוות את עיני ההמונים, בכדי שיחשבו שהמוצר כשר כשיסמכו על בעל המכשיר והשגחתו, כשהוא ידוע ומפרסם כרב גדול בתורה וכדומה.

כד. יותר ויותר בעלי מכשירים סומכים למעשה על בעלי מכשירים אחרים, מאחר ובמוצרים שמייצרים מכניסים מוצרים מוכנים שעליהם נותנים הקשרים רבנים אחרים והוא נאלץ לסמוך על אותם בעלי המכשירים, פרושו של דבר שהמאכל יכול להיות מערב במוצרים של בעלי מכשירים שונים, כשייתכן שהיהודי הקונה את המוצר בעצם רק מסתמך על אותו רב הנותן את ההשגחה, ולא על הרב שנתן את ההשגחה על המוצר שהכניסו לתוך אותה תוצרת.

וזאת כבר בעבדה הטובה ביותר, כי רוב רבם של המוצרים הכשרים אין לתוצרת שמכניסים לתוף אותה תוצרת כלל הכשר, והרב סומך על התרים שונים, כי ברור שהרב בעל המכשיר אינו מסגל - גם כשירצה בכך - ללכת לבדק ולשמור על כל מאות המפעלים המוצרים את התוצרת בכל רחבי אמריקה, ולעתים אף במדינות מרחקות, בגלל מוצר אחד שיהיה תהליך כשר.

כה. אנשים אומרים: אותי כלל לא מעניין, להפנות יפו את הרב בעולם הבא. הטענה כלה שקרית, כי הגם שהרב יקבל את עניו בעולם הבא על שהחטיא את ההמונים, אבל זה לא יפטר את מי שאכל מן התוצרת, שסמך בעיניו עורות על בעל המכשיר מבלי שבדק היטב בחקירות ודרישות שאכן נתן לסמך על הרב הנותן השגחות טובות.

כו. שלא יטעו שבכך שיודעים בבטחה שהרב הוא גדול בתורה יר"ש באמת אז זה כבר מספיק, כי כפי שכבר הזכרתי קדם, שלרב המכשיר חייב שיהיו מעלות שלרב בעלי הכשרים אין. (ראה לעיל).

כז. עוד חייבים לדעת כל אלו המחפשים דוקא מן המבחר, ולא רוצים להשתמש במה שמתר רק בשעת הדחק, עליכם לדעת כי הנכם חיים בטעות גדולה, כי אין כמעט (חוץ מיחידים ממש) שום מאכל שהוא באמת כשר למהדרין מן המהדרין, ושעל זה הרב בעל המכשיר אינו בעל אחריות, כי האחריות רק על הפשרות ולא על ההדור.

לכך אנו נציטט כאן את דברי אלקים חיים, שאותם כתב כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל בתשובתו (נדפס בנפש ישעי' ח"א עמוד תכ"ג ע"ש דה"ק באריכות), שאנו רק נעתיק כמה שורות הנוגעים לענינו.

וזה לשונו (ד"ה הנה מה): האם על ההקשר רשום אפן ההשגחה, הוא הלא כותב רק שהמוצר כשר, וכך אכן האמת על פי ההלכה, והלא כל הענינים העומדים תחת השגחת בית דין אז באפן כזה, כשמביאים בפני הבית דין בשר שיש עליהן שאילה ובית דין מתיר, או ריאות שיש עליהם שאילות ובית דין מתיר בשל הפסד מרבה, על אף שההתר הזה הוא רק בשעת הדחק ובהפסד מרבה, וגם זה המדקדק במעשיו אינו יודע כלל שהבשר שהוא אוכל היה עליהן שאילות, שעל אף שגפסק שהן כשרות הוא לא היה אוכל אותן, הקונה רואה שכתוב כשר ואינו יודע כלל איזו מדת כשרות על המוצר כו', אותו דבר במצות שנשים אופות כו' ואותו דבר אצל יין וכו'.

כלם יודעים שבית דין פוסק רק מה שהוא מעקר ההלכה, וכל מי שמדקדק מתענין בפרטיות ואינו סומך על ההכשרים.

ואם יִשְׁנֶם אֲנָשִׁים שְׂאִינָם מְבִינִים אֶת לְשׁוֹן הַחֲכָמִים, הִלְלוּ לְבַד טוֹעִים וְגִרְמוּ לְעֶצְמָם הֶפְסֵד, אֲבָל הַחֲכָמִים (הַרְבֵּנִים) אֵינָם רוֹצִים לְשַׁקֵּר חֹס וְשָׁלוֹם.

עוד כותב שם הרבי זצ"ל, שֶׁהַתְּהִלָּה הַזֶּה חַיֵּב לְהִיּוֹת, כִּי אַחֲרֵת אִף רַב לֹא יוּכַל לְתֵת הַקָּשֶׁר, וְהַצְבוֹר יָבֹא לִיְדֵי אֲכִילַת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, אֲבָל בְּאַמְתָּ עַל הַצְבוֹר לְדַעַת כִּי הַקָּשָׁרִים אֵינָם בְּשִׁבִּיל הַמְדַקְדָּקִים, כִּי הִלְלוּ אֲסוּר לָהֶם לְסַמּוֹ עַל הַקָּשָׁרִים כָּלֹל שֶׁנַּעֲשׂוּ רַק בְּשִׁבִּיל פְּשׁוּטֵי הַמּוֹן הָעָם.

כח. עוד כותב שם הרבי זצ"ל, שֶׁמֵּאַחַר וְהַקָּשֶׁר אֵינוֹ מֵיעֵד לַמְדַקְדָּקִים, לָכֵן שֶׁהַרְבֵּנִים יִמְנְעוּ מִלְכַּתְבָּ עַל הַמוֹצָרִים כָּשֶׁר לַמְהַדְרִין מִן הַמְהַדְרִין, כִּי סֵתָם אֲנָשִׁים יִקְנוּ אֶת הַמוֹצָר אֲפֹלוֹ אִם יִהְיֶה כְּתוּב רַק הַמִּלָּה "כָּשֶׁר", וְלָכֵן כְּשִׁכּוּתֵיבִים מְהַדְרִין מִן הַמְהַדְרִין מְטַעֲמִים בְּזֹאת אֶת הַמְדַקְדָּקִים הַסְבוּרִים שֶׁהַמוֹצָר טוֹב.

כט. יוצא מִכָּל הַנ"ל שֶׁכָּל הַמוֹצָרִים שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם אֶת הַנֶּסֶח לַמְהַדְרִין אוֹ תַעֲמוּלָה דוֹמָה, הֵרִי שֶׁהוּא שָׁקֵר גָּמוּר וְשָׁלֹא יֵאֱמִינוּ לָהֶם.

בְּפֶרֶט הַיּוֹם, כָּפִי שֶׁפָּכַר כְּתַבְנוּ קֵדָם, הִלּוּאֵי שָׁזָה יִהְיֶה כָּשֶׁר בְּשַׁעַת הַדָּחַק, כִּי לְדַאֲבוֹנָנוּ הַמְכַשּׁוּלוֹת כָּל כּוֹף גְּדוֹלִים, שֶׁחֲלָק גְּדוֹל מִן הַמַּאֲכָלִים עִם הַקָּשָׁרִים הַטּוֹבִים בְּיֹתֵר יֵשׁ לָהֶם בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים חֲשָׁשׁוֹת גְּדוֹלִים, בְּפֶרֶט כָּפִי שֶׁהַרְבִּי מְסַאֲטָמָר זצ"ל כותב בְּהַמְשָׁךְ, שֶׁמֵּצֵב זֶה חֲמוּר בְּמִיחָד בְּתַקּוּפַתְנוּ שֶׁשְׂכִיחַ פְּרָצוֹת (הַסּוֹחֲרִים עוֹשִׂים כָּל מִינֵי תַעֲלוּלִים כו'), אֵי אֶפְשָׁר כָּלֹל לְסַמּוֹ סֵתָם עַל חֲזָקַת כְּשָׁרוֹת, וְשֶׁהַיּוֹם הַמֵּצֵב הַשְׁתַּנָּה בְּתַכְלִית וְהוּא גְרוּעַ בְּהַרְבֵּה בְּגִלְל הָעֲרֻמוּמִיּוֹת הַגְּדוֹלָה, וְהַקּוֹנִים נִכְשָׁלִים כְּשֶׁאֵינָם יוֹדְעִים מִי וְמָה.

ל. עַל כֵּן אֲנִי מוֹדִיעַ וּמִזְהִיר אֶת הַצְבוֹר, שֶׁלֹּא יִרְמוּ אֶת עֶצְמָם, שֶׁהֵגֵם שְׂאוּכָלִים מִכָּל הַקָּשָׁרִים הַטּוֹבִים אֲזִי נִחְשָׁבִים לַמְדַקְדָּק וְיִהְיֶה יָפֵה, בְּפֶרֶט שְׂאֵת הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת כותב רַבְּנוּ לִפְנֵי הַמַּלְחָמָה שֶׁמֵּאֵז הַמֵּצֵב הַכּוֹף לְהִיּוֹת גְרוּעַ בְּהַרְבֵּה, בְּפֶרֶט בְּאַמְעָרִיקָא שֶׁם מֵיִצְרִים הַכָּל בְּטָכְנִיקָה הַחֲדִישָׁה בְּיֹתֵר כְּיָדוּעַ.

לא. כָּל מֶה שֶׁמֵּיִצְרִים וְעוֹשִׂים בְּבֵית הוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב וּבְטוֹחַ מִמָּה שֶׁקּוֹנִים עִם הַקָּשֶׁר הַטּוֹב בְּיֹתֵר (חוּץ מִמָּה שֶׁמְכַנְיָסִים דְּבָרִים מוֹכְנִים לְתוֹצֵרֶת, שֶׁאֵז שׁוֹב נוֹפְלִים לַחֲשָׁשׁוֹת אֲפֹלוֹ כְּשֶׁעוֹשִׂים זֹאת לְבַד).

לב. עוד רָאִיתִי בְּהַרְבֵּה בְּתִים יְהוּדִיִּים שֶׁשָּׁם אֲפֹלוֹ כְּשֶׁבִּדְרָךְ כָּלֹל מְדַקְדָּקִים בְּכַשְׁרוֹת (עַל פִּי הַבְּנֵת), אֲבָל לִילְדִים נוֹתְנִים מִכָּל סוּגֵי הַמַּמְתָּקִים, כְּמוֹ סֶפְרִיּוֹת, שׁוֹקוּלָדוֹת, עוֹגִיּוֹת, עוֹגוֹת וְכוּ' וְכוּ' גַם בְּבֵית הַסֵּפֶר אוֹ בַּחֲדָר בְּכַתּוֹת הַנְּמוּכּוֹת, שֶׁהַמְלָמְדִים וְהַמּוֹרוֹת נוֹתְנִים לִילְדִים הַכָּל מִכָּל הַבָּא לַיָּד (וְזֹאת גַּם לִילְדִים שֶׁבְּבֵית כָּלֹל אֵין מְשַׁתְּמָשִׁים בְּכָל אוֹתָהּ הַתּוֹצֵרֶת). הַפְּנֻנָה הִיא לְמִשְׁךְ אֶת הַיִּלְדִּים לְלַמּוֹד, אֲבָל לְמַעֲשֶׂה

יוצא מכף ההפך, במאכלים הללו רק גורמים שמקלקלים יותר בעוונותינו הרבים, שפיוס יש מתוכם מאות סוגי מינים, זה מגיע בחבילות מוכנות קשעליהן מתנוססת המלה כשר, ולעתים רבות קשאין כלל עליהן הכשר, ואפלו קשיש כן הכשר, ברב הפעמים אי אפשר כלל לסמוך עליהם.

הרבה פעמים אפלו קשהרב כבר אינו חי עוד, או קשאותו רב הוריד את ההכשר מן המוצר, עדן משתמשים בשמו, ולעתים אף מדפיסים שם של רב שקלל אינו קים, אף הסוחרים יודעים כי בשביל לרמות את הצבור זה מספיק, ואין בעוונותינו הרבים כלל מי שימחה על אותה הפקרות.

לג. וגם אלו שהם באמת כן מדקדקים הם מורים לעצמם התר לילדים קטנים בגי 2-3 ומבגרים יותר לתת להם כל מיני ממתקים שהפטרות שלהם רופפת, וכן גם נותנים להם ויטאמינים וסירייעלס שרפנים מבהקים העידו על אותן המוצרים שיש עליהם חששות גדולים.

לד. כן סומכים על החק המחייב את בעל התוצרת לכתב מה מכיל המוצר, שפיוס כבר יודע כל אחד שלא נתן כלל לסמוך על כך כי:

1. המאכלים מבשלים, אפויים, וצליים באותם הכלים שיש בהם חשש טרפה.

2. לכל מאכל יש על פי החק אחוז מסים כמה שמתר להכניס בתוכו תוצרת אחרת, ואת זאת יש רק לדח לממשלה, אף על המוצר מתר לכתב נקי ב100- אחוז, ובכל מאכל ישנו אחוז שונה כמה מתר לערב, ולכן אי אפשר כלל להביא ראיה ממאכל אחד על משנהו. וכפי שנודע בזמננו בארץ ישראל שעל שוקולד שנקרא פרווה עם הכשר הבד"ץ, כי אנשים שיש להם אלרגיה לחלב נתקפו באלרגיה, ואחרי שבדקו במעבדה מצאו שארית חלב על שוקולד הנקרא פרווה.

3. ממחים גדולים העידו, שעם כל ההחמרה והשמירה של הממשלה, בכל זאת ישנם רמאיות גדולות, וזאת לאו דוקא מצד הפטרות אלא בשל סבות אחרות, בעלי בתי החרשת מכניסים דברים אחרים שהם יותר זולים בשבילם, או שהוא עושה את המאכל יותר טוב אבל הממשלה אינה מאפשרת להם לעשות זאת, ולכן הם נאלצים לרמות, ולא נתן כלל לסמוך על מכוני הבדיקה הבודקים את התוצרת, כי נתן לעשות מן עסקה בכך שיאשרו שהכל בסדר.

לה. זוהי טעות עולמית לחשוב שהפטרות כאן באמריקא טובה יותר מפטרות באירופה כפי שהיה בעבר, טעות זו נובעת מכך שבאירופה היו הרבה שאלות קשמצאו דברים רבים ורצו לרפנים לשאל שאלות, ואז היו מקימים קול צעקה, אף כאן עושים הסוחרים כרצונם, הם אינם מספרים לצבור על הפעיות המתעוררות,

הם רוצים כסף וכבוד, לעתים שהם מרמים ולעתים הם מפעילים טרור, ובכך הם מרמים את דעת הקהל, ובכך הם סותמים את פה הצבור ודעת הקהל המוחים על חסרונות ועולות הקורים בשטח הפשרות.

המצב שונה בהרבה כאן, וזאת בשל הטעם שהזכרנו קדם, שכאן הכל מיצר בתהליך מסבך, בבית היו כל האחריות וההשגחה של הרב על הבשר, חלב, יין וכו', אבל בקבוצים וחבילות עם אלפי מוצרים מוכנים לא היה כמעט שכיח להשיג, ולכל קהלה קטנה היה בית מטבחים משלה עם שוחטים ובודקים, וכן דברים אחרים הכל משלה, ולכן הרב בעזרת המטבחים התמידים לא היה קשה לשלט על כל מהלך התוצרת, ובמיחד כשהוא כלל לא היה תלוי בבצעלי בתיים ולא היה מקבל כסף כלשהו בשביל השגחות שכאן הן בכלל לא קיימות ולכן יצאו במשך הזמן הרבה מכשולות.

במיחד כשהכל נעשה בבתי חרשת רחוקים, שפשוטי המון עם כלל לא יעלה על דעתם לפנות לשם ולבדק האם הכל על הצד הטוב ביותר, כפי שהיו רגילים בבית, ואפילו כשהוא כבר פה היה נוסע לשם, לא היו מכניסים אותו כלל, ובנדאי שלא היו מראים לו את כל הסודות, וחוזי מזה הוא במילא לא יבין את כל הטכניקה של התוצרת איך היא מיוצרת ובאיזה תהליך, ולכן חבים לסמוך על הסוחר או הרב המכשיר המקבל מהסוחר את כספו בעוונותינו הרבים.

לו. עוד חלוק קים כאן, שכאן נעשה הכל בכמיות בשביל עשרות אלפי אנשים, שגם זה גורם לרב שיהיה חייב לסמוך על התרים שונים כמו הפסד מרבה, שפבית בעת שהיתה קיימת שאלה יכלו יותר להחמיר, ואם לא יכלו הרי שבעלי המהדרין ידעו על כך ונזהרו שלא להשתמש באותה תוצרת וד"ל.

לז. ומי מדבר כלל על אותם אלו הקובעים את סעידיהם בכל מקום, אוכלים אצל כלם, ואינם מדקדקים אצל מי הם אוכלים, במסעדות, בשמחות, ואין ספק שבאיזשהו מקום הם נכשלים בלא יודעים, שבכל אותן מקומות ישנם מכשולות גדולים שאיננו רוצים להאריך בכך בענין זה, אבל בבית היו כל המאכלים האלו בלאו הכי, ולכן יכלו לאכל בשקט וכדומה.

לט. ישנן עוד חלוקים פאלה, אבל הן אינם חשובים, כי בשביל אלו שאינם מעניינים בדבורי אמת לא יעזר דבר, וכל זמן שלא יורידו להם את הגיהנם בפני העינים. אז בשביל אלו הרוצים לנהל את ביתם על טהרת הקדש כמו שנקבלו על עצמם בכל הדורות, מספיק שנזכיר מה שזכרנו לעיל.

לט. כשרבה של שאפראנע זצ"ל הגיע בעת המלחמה לפעסט, לא יכלו להשיג אז מצות יד, ולכן על פרחו הוא נאלץ באותה שנה לקנות מצות שאפו במכונה, ואז

הוא עבר לבית אפית מצות המכונה ומצא שם כל מיני קלקולים, הוא מיד פנה לראב"ד של פּעסט הגה"צ ר"י שטייף זצ"ל שנתן את ההקשר על המצות ועוררו על כך.

הראב"ד פנה עמו יחד לבית אפית המצות, והזהיר את בעל המאפה לעשות הכל כפי שיונה לו הרב של שאפראנע, והראב"ד חזר לביתו, אך פשרנה של שאפראנע בקר אותו על תהליך מסים של האפה, הטיח בו בעל המאפה: "ללמד אתה יודע יותר טוב ממני, אבל באפית מצות אני מבין טוב ממך", ולא הסכים לעשות כפי שהורה לו רבה של שאפראנע.

מכאן אנו רואים, שאפלו היכן שיש הקשר של גאון וצדיק יכול גם לקרות שהוא קלל לא בקי בתהליכי היצור, אבל כל זאת אין פונתו לפגוע בכבודו של הרב, מאחר והרב בודאי מתפנן לטובה.

מ. בספר הכנה דרבה (אות כ"ב) - לאחר שהוא מאריך שם שלא לסמוך על הקשרים, הוא מסים "שהתאספו הרבה גדולים וצדיקים והדפיסו מודעה רבה שלא לסמוך על שום הקשר כל עוד שהבעל הבית אינו ירא שמים מרבים" (המודעות הדפסו בגלל מכשולות (הרבה יותר קטנות ממכשולות של היום), שארעו אז).

מא. אותו דבר פוסק הערוגת הבשם בשו"ת או"ח (סו"ס שכ"ה).

מב. הזכרון יהודא כותב (אות קכג): מהראוי שמי שהוא ירא שמים שלא יסמוך על השגחות הנעשים תחת השגחות הרבנים, אלא הוא בעצמו ישמר ויחפש מה ראוי לעשות. ובודאי שבזמננו חייבים כך לנהג בכל המצוות ומכל שכן וכו' שכל מעיניהם הוא לגרף פספים ורוחים והם ממהרים וכו' כדיוע" עכלה"ק.

מג. בשלחן הטור (ע' קצ"ח): כתוב: גם מזהרים יראי השם שלא לאכל שום דבר שזקוקים לו להקשר של רבנים, מאותם הדברים העשויים בבתי החרשת, עין שם.

כל אִמָּא מִבְקֻשָּׁת: "וְזָכִינוּ לְגַדֵּל בְּנִים וּבָנִי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, חֲכָמִים וְנְבוֹנִים, אוֹהֲבֵי ה', יְרֵאֵי אֱלֹהִים, אֲנָשֵׁי אֱמֶת, זָרַע קוֹדֶשׁ, בָּה' דְּבָקִים, וּמְאִירִים אֶת הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשָׁיִם טוֹבִים וְכוּ'".
וְאֵכֵן זֶה הַשְׂאִיפָה שֶׁל כָּל אִם בְּיִשְׂרָאֵל. וּבָכֵן, נִבְיָא כָּאֵן סִפּוֹר
הַמְלֻמְדָּנוּ עַד כְּמָה מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת מְטַמְּטִים אֶת הַיְלָדִים,
שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לִהְיוֹת כּוֹן.

הַקְבֵּלַת פָּנִים

הַסִּפּוֹר אַרְעָ בְּעִיר לֹא־מִזְ'ה בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיּוֹן בְּשָׁנַת תַּקצ"ו. כָּל הָעִיר הִיָּתָה בְּעֵת
הַהִכָּנוּת לַקְרֹאת הַחֵג, הִרְגִּישׁוּ אֶת אֲוִירַת הַחֵג, הַבְּתִים הָיוּ עֲרוּכִים וּמוֹכְנִים, מִפּוֹת
לְבָנוֹת הַמִּשְׁמָשׁוֹת בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בְּעֵת הַסֵּדֶר, כִּיסּוּ אֶת הַשְּׁלַחָנוֹת, וְצִפִּיּוֹת חֲגִיגִיּוֹת כִּיסּוּ
אֶת הַמִּטּוֹת.

אָבֵל כָּל מִי שֶׁהִתְבּוֹנֵן בְּתוֹךְ הַבְּתִים רָאָה שֶׁהֵם רַקִּים מְאֹד, כָּאֵלּוּ הַתּוֹשָׁבִים
בְּרַחוּ מִן הַמָּקוֹם בְּשֶׁל אַרְוֶעַ זֶה אוֹ אַחֵר.

מָה קָרָה?

הָעִיר כָּלָה אֲנָשִׁים נָשִׁים וְטָף יָצְאוּ לַקְבֵּל אֶת פָּנָיו שֶׁל גָּאוֹן הַדּוֹר רַבִּי עַקִּיבָא
אֵיגְעָר, שֶׁהִגִּיעַ לַמָּקוֹם לְבִקּוֹר קֶצֶר.

אֶחָד הַפְּתָבִים הַיְדוּעִים שֶׁנִּכַּח בַּמָּקוֹם, הָעֵלָה אֶת הָאֲרֻעַ מֵעַל גְּבִי הַפְּתָב וְכָךְ
כָּתֵב:

"מֵאֹת מֵאוֹת שֶׁל תּוֹשָׁבִים יָצְאוּ לְדֶרֶךְ בִּכְנִיסָה אֶל הָעִיר שֶׁם הִמְתִּינוּ, צִפּוּ וְחִכּוּ
לַקְבֵּל אֶת פָּנָיו שֶׁל הַגָּאוֹן, מִרְחוֹק מִתְקַרְבֶּת עֲגֻלָּה הַמוֹבֵלֶת עַל יְדֵי אַרְבָּעָה סוֹסִים,
בְּעֲגֻלָּה יוֹשֵׁב אָדָם רָזָה שֶׁהָיָה לְבוּשׁ בְּבִגְד מָשִׁי וְחִבּוּשׁ בְּכוֹבֵעַ מִיָּחָד עַל רֹאשׁוֹ, עַל
פָּנָיו נִתֵּן הָיָה לְרֹאוֹת אֶת עֲדִינוּתוֹ וְאֶת צוּרָתוֹ הַמִּיְחַדֶּת שֶׁבָּאָה לְהַשְׁרֹת אֲוִירַת
הַנְּהֻגָה כְּזוֹ לָהּ זֹכִים כָּאֵלּוּ שֶׁקָּמוּ עַל מְנַת לִהְיוֹת מְנַהֲיֵי הַדּוֹר, תַּחוּשָׁה זֶה הִיָּתָה
שֶׁל מֵאוֹת הָאֲנָשִׁים שֶׁהִתְקַרְבוּ לַמָּקוֹם, כָּלֵם הַתְּכוּפָפוּ לְרֹאוֹתוֹ, וּבְאֲמָצַע קָם אָדָם
וְהִכְרִיז בְּקוֹל "בְּרוּךְ הַבָּא!" וְכָלֵם הִשִּׁיבוּ אַחֲרָיו".

כְּאֵמֹר, כָּלֵם הִגִּיעוּ, כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר, הָעַסְקָנִים וְרֹאשֵׁי הַצְּבּוֹר, כָּלֵם הִתְאַסְּפוּ
בְּכִפֶּר הַגָּדוֹל שֶׁל הָעִיר. בְּנֵי הַתּוֹרָה סָגְרוּ אֶת גְּמֻרוֹתֵיהֶם, הַסּוֹחָרִים סָגְרוּ אֶת בְּתֵי
הָעֵסֶק, הַנָּשִׁים הִשְׁאִירוּ אֶת עֲבוֹדָתָם בְּמִטְבַּח וּבָאוּ בִּיְחָד עִם יַלְדֵיהֶן בִּיְדֵיהֶן, כָּלֵם
בָּאוּ לְחַלֵּק כְּבוֹד לְרֹבֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

גלי דמעות של שמחה וחדוה נשפכו בעת הופעתו של הגאון והושטת ידיו לקטן ולגדול, שורות ארכות של הנשים שעברו בפניו עם ילדיהן ובקשו שהגאון יניח ידיו על ראש ילדיהן ויברכם, ונתן להן לראות איך הגאון אומר בשפתיו "יסף ה' עליכם, עליכם ועל בניכם".

תושבי העיר רבו בינם לבין עצמם, בידי מי תפול הזכיה שהגאון יתאכסן בביתו, לכן החלט להפיל גורל בענין, אך עוד בטרם הספיקו לעשות זאת נודע כי הגאון בעצמו כבר קבע את משכנו אצל אחד מבני משפחתו המתגורר בעיר.

מיהו אותו קרוב שזכה לכך שהגאון יתאכסן בביתו - ואז נסו ראשי הקהל להשיג מפיו של הרב פרטים בענין, תחלה נסה האורח להתחמק מלהשיב, אך כשהללו לא הרפו הוא אמר להם את שמו של אותו יהודי שהיה ידוע כעני וישב בצד המערבי של בית הכנסת.

כשראשי הקהל שמעו את השם הם עקמו את האף ואמרו, מה הפרוש? רב גדול כזה המגיע לבקור הסטורי בעיר לאמזע יתאכסן אצל יהודי פשוט שכזה, מה אמרו על כך טובי העיר, ואנו, איך נשמר על כבוד התורה?

אבל הגאון רבי עקיבא איגר עמד על דעתו, ובקש ממלויו שיובילו אותו הישר לביתו של הקרוב. ראשי הקהל נסו שוב להניאו, הם נסו להסביר לו שבית קרובו קטן ביותר שכל מעט מתמוטט, ובזיון גדול יהיה לעיר לאמזע ממעשה כזה, הם הבטיחו לו שישיבו את הקרוב לו בראש השלחן וכבדו אותו בכבוד הכי גדול.

הלמדנים ושבועה טובי העיר מנסים אף הם את כחם, ומנסים לשכנע את הגאון בדרך הפלפול כשהם טוענים בפניו, שאפילו במצות השבת אבדה שהוא מצוה דאורייתא תלמיד חכם פטור מכך ואין זה לפי כבודו, אם כן איך יכול הקרוב לבזות את עצמו ואת כל העיר?

כששמע ר' עקיבא איגר את ההערה התלמודית נהיו פניו רציניות כאלו הוא ישב וכתב חדושי תורה, אך הוא השיב מיד במקום, שדוקא באותו אזור ידידי, ישנה ראייה הפוכה. בהשבת אבדה כתוב "והתעלמת" (דברים כ"ב) דורשים חז"ל מכך שלעתים מתר להתעלם כאשר מדבר בזקן ואין זה לפי כבודו, אך בכל הקשור לקרוב קרובים כתבו "ומבשרך לא תתעלם" (ישעיהו נ"ח) - מהקרוב שלך לא תתעלם, ומכך אין כל התר אפילו לא לזקן ואין לפי כבודו, וחייבים לכבד קרוב בכל מה שאפשר..."

הערה זו של הגאון השתיק את כלם ור' עקיבא איגר הלך מיד לביתו של קרובו שם הוא התאכסן בכל הזמן ששהה בלאמזע.

מאותו היום בו הגיע רבי עקיבא איגער ללאמזע לא הפסיקו לזרם אנשים לבית הקטן שברחובות האפלים של העיר, שם התגורר קרובו של הרב, הרבה מאד יהודים גם מהמקומות הסמוכים ללאמזע הגיעו לראות את האורח, הבית שעמד כמעט לפול היה מלא באנשים מכל גוני הקשת המקומית, ביניהם למדנים שהגיעו עם קשיות והיות של אביי ורבא להקשות על רבי עקיבא איגער, אחרים באו ובקשו לראות את תפלתו של רבי עקיבא איגער, אחרים באו לשמוע מלה טובה ממנו, אחרים רצו לראות איך אוכל את הסעודה, הלא כל צעד שלו היה מלא בתורה, הגיעו כל סוגי האנשים המבקשים ברכות או סתם לשוחח עם הרב, הרבה שטחו את מר לבם בענייני פרנסה, שלום בית, נחת מהילדים וכדומה.

הבקשה של עטל הגבאית

בין האנשים הרבים שהגיעו לאותו בית קטן הגיעה גם הגבאית עטל, לאחר שעות ארוכות שהמתינה בתור, היא נכנסה לגאון ופרצה בבכי, עטל הגבאית שתמיד מלאה חיים ושמחה ושכלל נשמתה היא רודפת אחר כל מצוה המזדמנת לה - מה קרה לה?

תשעה בנים יש לעטל הלומדים בישיבות, כלם ידועים כעלויים בעלי ראשים חריפים, חוץ מאחד בשם משה נח, - שלדאבון הוריו - יש לו ראש סתום ואינו יכול להבין אפילו שורה אחת מהגמרא. בגלל ענין זה כבר היתה עטל אצל הרבה גדולים וצדיקים, היא נסתה הרבה סוגי סגולות אך שום דבר לא עזר, בזמן שר' עקיבא איגער הגיע לעיר היה כבר משה נח בן חמש עשרה, אך בלהבין חתיכת גמרא הוא היה כמו ילד בן שלש.

הדבר היה מאוד תמוה, מאחר ובענייני העולם, ובמיוחד בכל הקשור לחשבונות ולמונים אחרים הוא היה טוב בהרבה מאחיו, הוא תפס במהירות וללא כל מאמץ, אך כשהגיעו הדברים לגמרא הכל היה אצלו הפוך.

הגאון רבי עקיבא איגער הבין ללבה של האמא השבורה שמאד חשוב לה ענין למוד התורה של בנה, ואמר לה: "גדולי הפוסקים כותבים (ש"ך יו"ד) שחייבים להיות זהירים שאפילו ילד לא יטעם ממאכלות אסורות, כי זה נוגע לנשמה, וכשהוא גדל הוא מקבל על ידי כך טבעים לא טובים בראשו, וראשו סתום בכל הקשור לתורה..."

מה, מה? - שאלה עטל בהיסטריה - האם בני כשהיה ילד אכל מאכל אסור?! חס ושלום, רבי דבר כזה לא קרה מעולם, וזה לא יתכן!"

"מהספור שלך - השיב הגאון ברגיעה - נראה לי שבפעת שהיה ילד הוא אכל מאכל אסור, ורק זו יכולה להיות הסבה מדוע אינו מבין גמרא..."

עטל שְׁהִיָּה חֲדוּר בַּה אַמוּנַת חֲכָמִים נִרְגָּעָה וְשֹׁאֵלָה:

אם כֵּן מֵהִי הַעֲצָה לְכָךְ רַבִּי?

"לְהִתְיַגֵּעַ בַּלְמוּד הַתּוֹרָה בְּדַחְקוֹת, וּלְעַמֵּל הַרְבֵּה" - הַגָּאוֹן חֲזַר עַל כָּךְ כַּמָּה פְּעָמִים וּבְכָךְ הִסְתַּיְמָה הַשִּׁיחָה. וּמִיָּד נִכְנָס אַחֲרֶיהָ הַבָּא בַּתּוֹר.

עטל הַגִּיעָה לְבִיתָהּ וְסִפְרָה לְבַעֲלָהּ ר' הִירֵשׁ לִיב מֵה שֶׁאָמַר לָהּ רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגָעַר בְּעֵינָיו מִשֶּׁה נָחַן.

"אֵיךְ זֶה מֵתָאִים לָךְ אִשָּׁה צְדָקָנִית - שׁוֹאֵל ר' הִירֵשׁ לִיב כְּשֶׁכָּלוּ עוֹקֵץ וּמִרִירוֹת - שֶׁלֹּא לְהִיּוֹת זֹהִירָה בְּדַבָּר כֵּזֶה וּבִגְנוּ יֹאכֵל וְיִכְנִיס לָפֶה אֲכָל אֶסוּרִי?".

"הָאֵם כָּךְ אֲנִי נִרְאִית בְּעֵינֶיהָ? שֶׁאֲנִי כָל כָּךְ מוֹשְׁחָתָת? - מִתְרַעֶמֶת עֲטַל בְּטוֹן גְּבוּהָ - מִי עוֹד יוֹדֵעַ כְּמוֹךְ כַּמָּה מְסִירוֹת נֶפֶשׁ יֵשׁ לִי בְּעֵנִינִים אֵלֶּה? עוֹד אֵף פֶּעַם לֹא נִכְנָס לְבִיתִנוּ חֶלֶב שֶׁאֲנִי בַּעֲצָמִי לֹא עֲמַדְתִּי בַּעַת הַחֲלִיבָה; הַיִּלָּדִים עוֹד אֵף פֶּעַם לֹא טַעְמוּ לֶחֶם מִן הָרְחוּב רַק מֵה שֶׁאֲנִי בַּעֲצָמִי אֶפִּיתִי, פְּרוֹת אוֹ יִרְקוֹת שֵׁישׁ עֲלֵיהֶם תּוֹלְעִים עוֹד אֵף פֶּעַם לֹא נִכְנָסוּ לָפֶה, וּבִשְׁוֹר הֲלֹא אֲתָה בַּעֲצָמְךָ יוֹדֵעַ שֶׁאֲתָה כְּמוֹרָה הוֹרָאָה אֵף פֶּעַם לֹא הִכְנַסְתְּ הַבֵּיתָה רַק מִמָּה שֶׁאֲתָה עֲצָמְךָ הֵייתְּ בַּעַת הַשְּׁחִיטָה וּבַעַת הַבְּדִיקָה, אִם כֵּן אֵיךְ אֲתָה יָכוֹל לְזַרֵּק עָלֶי אִשְׁמָה כְּזוֹ כְּאִלּוּ לֹא הֵייתִי זֹהִירָה כְּשֶׁאֲתָה בַּעֲצָמְךָ יָכוֹל לְהַעֲדִיד עַל כָּךְ אֶת הַהִפְךָ?!

לְאַחַר כַּמָּה דְּקוֹת שֶׁל רִגְיָעָה נִרְגָּעָה עֲטַל וּלְאַחַר הִרְהוּר נוֹסֵף בְּדַבְּרֵיו שֶׁל הַגָּאוֹן הִיא אֲמָרָה לְבַעֲלָהּ: "אוּלֵּי הִבֵּן שִׁלְנוּ מִשֶּׁה נָח אֲכָל בַּעַת הַיּוֹתוֹ יָלַד אֵיזָה מֵאֲכָל אֶסוּר אֲצֵל שָׁכֵן אוֹ חֵבֵר אוֹ בְּאִיזוֹ שְׂמֻחָה?".

"זֶה נִשְׁמַע לְכֹאמָרָה - מִשִּׁיב ר' הִירֵשׁ לִיב - צְרִיכִים פְּשוּט מֵאִד לְחֻקּוֹר". וּשְׁנֵיהֶם הִחְלִיטוּ לְחֻקּוֹר הֵיטֵב אֶת מִשֶּׁה נָח הֵיכֵן הוּא אֲכָל מִבְּלִי שֶׁהֵם רָאוּ וַיִּדְּעוּ עַל כָּךְ.

כְּשֶׁמִּשֶּׁה נָח חֲזַר בְּעָרֵב לְבֵיתוֹ מִהַיְשִׁיבָה חִיכּוֹ אֵלָיו הַהוֹרִים לֹלֵא סְבֻלָּנוֹת. ר' הִירֵשׁ לִיב קָרָא לוֹ וּקְרָבוֹ וְהִחַל לְהִתְעַנֵּן בַּלְמוּדֵיו בִּישִׁיבָה, מֵה הוּא לְמַד וְתוֹךְ כְּדִי דְבוּר הוּא שֶׁאֵל אוֹתוֹ הָאֵם הוּא אֲכָל אִי פֶּעַם אֲצֵל אֲנָשִׁים מְחוּץ לְבֵית, אֲבָל מִשֶּׁה נָח טוֹעֵן כִּי הוּא תָּמִיד נִשְׁמַע לְצוּי הָאֵם וְלֹא אֲכָל מִשּׁוּם אוֹכֵל לֹלֵא רְשׁוֹת אִמּוֹ וּכְפִי שְׂזוּכֵר מַעֲוֹלִם לֹא אֲכָל אֲצֵל זָרִים חוּץ מִמָּה שֶׁהֵאמָא בַּעֲצָמָה הִכִּינָה לוֹ.

אֲבָל ר' הִירֵשׁ לִיב אֵינוֹ מִרְפָּה, הוּא בְּטוֹחַ בְּדַבְּרֵיו שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגָעַר, וְלוֹחֵץ עַל מִשֶּׁה נָח שֶׁיִּפְעִיל אֶת הַזְכָּרוֹן שֶׁלוֹ וַיִּזְכֹּר אוּלֵּי בְּכָל זֹאת הַכְּנִיס לָפִיו אֲכָל מְחוּץ לְבֵית, אֲפִילוֹ אִם זֶה קָרָא לִפְנֵי הַרְבֵּה שָׁנִים.

"אֲבָא נִזְכַּרְתִּי בְּמִשְׁהוֹ - אוֹמֵר מִשֶּׁה נָח לְאַחַר שֶׁעָשָׂה מֵאֲמָץ בְּזִכְרוֹנוֹ - הִיָּה זֶה בַּעַת שֶׁהֵייתִי בֶן חֲמִשׁ בְּאֶחָד מִימֵי הַחֲנֻכָּה כְּשֶׁחֲזַרְתִּי בִּיחִד עִם חֵבֵר מִהַחֲדָר, עֲבָרְנוּ

לִיד בֵּית הַמִּלּוֹן שֶׁל הָעִיר שֶׁם נַעֲרָכָה חֲתָנָה, יֵצֵא אֵלֵינוּ אֶחָד מֵהַמַּחֲתָנִים וְהַכֵּנִים אוֹתָנוּ פְּנִימָה וְכַבֵּד אוֹתָנוּ בַּצִּלָּחַת מֶרֶק וְחֲתִיכַת עוֹף הָיִיתִי אֶז כָּל כֶּךָ רָעַב שֶׁשְּׂכַחְתִּי כָּל מִצְוֵי הָאֵם..."

ר' הירש לייב כָּבֵד יוֹדֵעַ עֵתָה כִּי בְנוֹ אָכַל בַּעַת צַעֲרֵירוֹתוֹ סְעוּדָה אֲצֵל זָרִים, אָבֵל בְּיַחַד עִם זֹאת הַתְּמִיּהָ שֶׁלּוֹ הִלְכָה וְגִבְרָה מֵאַחֵר וְהֵלֵא יוֹדֵעַ כִּי בֵּית הַמִּלּוֹן שֶׁיֵּךְ לִיהוּדֵי יִרָא שְׂמִים וְתִלְמִיד חָכֵם שֶׁשָּׁמוֹ ר' אֱלִיעֶזֶר טְרוֹנֵק, שׁוֹחֵט הָעוֹפּוֹת מִהָעִיר, גַּם יוֹדֵעַ כַּחֲסִיד וְבַעַל מַעֲשִׂים טוֹבִים, אִם כֵּן אֵיךְ זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת שְׂדוּקָא בַּעַת אוֹתָהּ סְעוּדָה שֶׁהִילֵךְ הָיָה שֶׁם אָכְלוּ אָכַל טָרֵף רַחֲמָנָא לִיצְלָן?

ר' הירש לייב מַחֲלִיט לַפְנוֹת קֶדֶם כָּל לְבַעַל בֵּית הַמִּלּוֹן ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹלֵי הוּא עוֹד זוֹכֵר אֶת אוֹתָם הַמַּאֲכָלִים שֶׁהִגִּישׁוּ אֶז בַּחֲתָנָה.

לַמַּחֲתֵר מִיד אַחֲרֵי תְּפִילַת שַׁחֲרִית הָיָה כָּבֵד ר' הירש לֵיב אֲצֵל ר' אֱלִיעֶזֶר בְּבֵית הַמִּלּוֹן.

"אוֹלֵי אַתָּה זוֹכֵר, ר' אֱלִיעֶזֶר - שׁוֹאֵל ר' הירש לֵיב - אֶת אַרְוַחַת הַחֲתָנָה שֶׁנַּעֲרָכָה אֲצִלָּךְ בַּתְּקוּפַת חֲנֻכָּה לַפְּנֵי עֶשֶׂר שָׁנִים?"

"מָה אַתָּה מְדַבֵּר, ר' הירש לֵיב? - פּוֹתֵחַ עָלָיו ר' אֱלִיעֶזֶר זוג עֵינַיִם כְּבִדּוֹת - כְּמַעֲט פְּעַמִּים בְּשָׁבוֹעַ שֶׁנַּעֲרָכּוֹת כָּאֵן חֲתָנוֹת גְּדוּלוֹת אֵיךְ אֵנִי יָכוֹל לְזַכֵּר בְּדִיּוֹק אֶת אוֹתָהּ חֲתָנָה שֶׁנַּעֲרָכָה לַפְּנֵי עֶשֶׂר שָׁנִים?

אָבֵל ר' הירש לֵיב מַתְחַנֵּן אֵלָיו מִמֶּשׁ בַּתְּחַנוּנִים שֶׁהוּא בָּכַל זֹאת יְנִסָּה לְהַזְכֵּר - וְהוֹסִיף - הַדְּבָר נוֹגֵעַ לִי מִמֶּשׁ לַחֲיִי, אֶז תִּפְסֵר ר' אֱלִיעֶזֶר אֶת ר' הירש לֵיב וְיֵרֵד עִמּוֹ לַמַּרְתֵּף שֶׁם לִיד מְנוֹרַת לֵילָה הוּא מְנַסֶּה לַחֲפֹשׁ בְּסִפְרֵי הַחֲשִׁבוֹנוֹת, עַד שֶׁמִּצָּא כְּתוּב בְּאוֹתוֹ פְּנֵקֶס כְּדִלְהֵלֹן:

"בַּיּוֹם הַשְּׁנִי שֶׁל חֲנֻכָּה כ"ו כִּסְלֹ בַּשָּׁנָה תִּקְפ"ו נַעֲרָכָה חֲתָנָת ר' יְקוֹתִיאֵל הַלְפֶּעֶרֶט (בְּזוּג שָׁנִי) הוּא שָׁלֵם מֵרֹאשׁ אֶת כָּל הַהוֹצָאוֹת."

ר' הירש לֵיב רָאָה שֶׁעֲקֻשָּׁנוֹת מִשְׁתַּלְמָת, הוּא כָּבֵד יוֹדֵעַ שֶׁל מִי הִיְתָה הַחֲתָנָה הוּא רַק צָרִיךְ לַעֲבוֹר אֶל יְקוֹתִיאֵל הַמַּתְגוֹרֵר בְּרָחוּב הַסְּמוּךְ וּלְבַדֵּק אֲצִלוֹ מִה קָרָה אֶז עִם הָעוֹפּוֹת שֶׁשָּׁחַטוּ בְּאוֹתָהּ חֲתָנָה עַל יְדֵי הַשׁוֹחֵט.

אוֹתוֹ יְקוֹתִיאֵל הָיָה מִן הַיְּהוּדִים הַמֵּאֵד פְּשׁוּטִים שֶׁל לֹאמָזַע, הוּא הָיָה מֵאֵד מְגֻשָּׁם, עֲבוֹדָתוֹ הָיָה לַחֲקוֹן אַרְווֹת סוּסִים, וְכִשְׂרָאָה אֶת ר' הירש לֵיב הַמּוֹרָה הוֹרָאָה נִכְנָס לְבֵיתוֹ, קָבַל אוֹתוֹ בְּחִינָה רַחֵב שֶׁנִּרְאָה הֵיטֵב עַל פְּנֵי הַחִיּוּרִים.

מִה עוֹשֶׂה הַמּוֹרָה צֶדֶק בְּמִקוּמִי? - שׁוֹאֵל הוּא אֶת הָאוֹרֵחַ מִבְּלִי לֵאמֹר שְׁלוֹם, קוֹלוֹ נִשְׁמַע בְּדִיּוֹק כְּמוֹ קוֹלוֹת אַרְווֹת הַסּוּסִים.

ר' הירש ליב בקש ממנו שיספר לו בענין חתונתו בזווג שני שנערכה לפני עשר שנים.

את יקותיאל כלל לא מענין מדוע אותו "חצי רב" - כפי שפנה את ר' הירש ליב - מענין לדעת מה קרה בחתונתו לפני עשר שנים, הוא אינו נמנה על אותם האנשים שדברים מן הסוג הזה מענין אותם ונמצא עדין בזכרונם, עבורו מספיקה העבדה היבשה שאחד מ"בני העיר" עומד ומדבר אתו ומתענין במהלך חייו, האם עוד יש משהו שחשוב וגדול יותר? לכן מוכן היה למסר לר' הירש ליב את כל מה שנוגע. הוא מספר לר' הירש ליב שלפני שלשים שנה הוא התגרש מאשתו הראשונה רחל שהיתה מהעיר ראוונע ולאחר שישב לבד במשך עשרים שנה החליט להתחתן עם אשתו השנייה חוה.

מבלי שתבע ממנו ומבלי שנאלץ היה לדחף אותו לכך ממשיך יקותיאל לספר נקודות מענינות מאותה חתנה שהוא ארגן, מי היה הרב מסדר הקדושין ומי היה השוחט של העופות לאותה חתנה. לר' הירש ליב זה היה כבר מספיק, הוא נפרד ממנו כשהוא מאחל לו אריכות ימים ושלום בית ומשם הוא פנה מיד לביתו של השוחט.

מיד כשנכנס ר' הירש ליב לביתו של השוחט נתן לו שלום ושאל אותו: האם אתה עדין זוכר איך הלכה אז השחיטה בעת ששחטת את העופות לחתונתו של יקותיאל הלפערט לפני עשר שנים?"

אותו שוחט זקן שכבר יצא לפנסיה מעסק השחיטה בשל גילו המתקדם, מיד נהיה חור והחל לגמגם:

אותה חתנה של יקותיאל שם נכשלתי בשחיטת העופות, כמה תעניות כבר התעניתי ועתה אתה בא שוב להזכיר לי את עוונתי...

האם השחיטה לא היתה כשרה חס ושלום? - שואל ורועד ר' הירש לייב.

"לא, לא", מרגיע אותו השוחט - השחיטה היתה בתכלית הכשרות, אך צרה אחרת היתה כאן. והוא השתתק.

"מה עוד יכול להיות?" ממשיך ר' הירש לייב, מה יכול לענין אותך מה שארע לפני עשר שנים - מנסה השוחט הזקן להתחמק ממנו.

כאן שפך ר' הירש ליב את כל לבו בפני השוחט הוא מספר לו את כל אשר ארע לבנו משה נח ומה אמר על כך רבי עקיבא איגער, הוא אינו יכול למצוא מנוח עד שימצא מה היה הגורם לכך בכדי שיוכל להזהיר אחרים על כך.

השוחט התרשם מאד מדבריו של ר' הירש לייב והיה מלא התפעלות מראיתו הרחוקה והעמקה של הגאון רבי עקיבא איגער.

"זה קרה לפני שלוש שנים - החל השוחט לספר בקול נמוך - יקותיאל הלפערט גרש את אשתו מהעיר ראוונע, מי סדר את הגט בבית דין המקומי איני יודע, אך לאחר כמה שבועות היו שמועות כי הגט אינו כשר לכן אשתו הראשונה של יקותיאל היא עדין אשת איש, כמה שנים לאחר מכן עוד הכל דברו כי היא עדין אשת איש ובסופו של דבר הענין נשכח.

לפני עשר שנים ושלשה חדשים התחתן שוב יקותיאל, הרב מסדר הקדושין לא ידע ולא היתה לו כל משג מענין אותו הגט הפסול שנערך עשרים שנה קודם לכן וגם אני כלל לא ידעתי מכל זה. וכאן הוא סטה מהנושא ושוב חזר לענין העופות ואמר אוי לאותם הידים שישרפו בגיהנם ששחטו את העופות לאותה חתנה!...

בערך שבועיים לאחר אותה חתנה - ממשיך הזקן בספורו - פגשתי ברחוב ידיד מזקני חסידי חב"ד שנתן לי מוסר וטען "הלמאי"? האם כל כך ירדת מן הדרך, האם בשביל כסף הכל מתר? האם אינך יודע שרבנו הקדוש והטהור רבי שניאור זלמן מלאדי בעל התניא והשלחן ערוך עומדים בראש אלו שאסרו אז את הגט של יקותיאל לאשתו הראשונה? אם כן איך הלכת ושחת עופות לאותה חתנה של אדם העושה עברה? המתחתן עם אשה שניה בזמן שעדין הוא נשוי לאשתו הראשונה!?

כששמעתי זאת מיד במקום נפילתי מתעלה, ידידי החיה אותי ולאחר שהוכחתי לו שאני כלל לא ידעתי מכל זאת הוא הוציא מכיסו את מכתבו של "בעל התניא" זי"ע שבו הוא כותב בצער רב נגד אותו גט של יקותיאל, והראה לי זאת.

אוי לי - מסים אותו זקן את דבריו - שנכשלתי ללא ידעתי בדבר כל כך חמור! אוי לאותם הידים ששחטו את אותם העופות לחתנה שכזו...

מכתבו של בעל התניא

במציאות כבר ידע ר' הירש לייב את כל אשר היה צריך לדעת, אבל הוא רצה גם לראות את מכתבו של בעל התניא, לכן בקש זאת מהשוחט, אבל השוחט לא רצה, רק בהזכרת המכתב עבר עליו צמרמורת בכל הגוף, אבל ר' הירש לייב טען והסביר כמה זה נחוץ עד שהשוחט אמר לו היכן גר אותו חסיד חב"ד ביצר סמוך במרחק של עשרים מיל מלאמז'ה.

ר' הירש לייב שראה עד כמה התקיימו דבריו של רבי עקיבא איגער, לא חשש יותר מכל מכשול ויצא לרחוב ומיד חזר עם סוס ועגלה שעצר ליד ביתו של השוחט, ור' הירש לייב והשוחט נכנסו לעגלה ובעל העגלה החל להריץ את הסוסים.

חמש שעות ערכה הנסיעה ובכל הזמן ירד מבול של גשם ללא הפסקה.

בשעה מאחרת בלילה הם הגיעו לביתו של אותו חסיד חב"ד, ולאחר נקישה קלה על הדלת קדמה את פניהם הדרת פנים של יהודי הקם מן הגמרא לפתח את הדלת, היהודי שעוד זכה בימי צעירותו לשמש את הקדושים וצדיקים רבי מנחם מענדל מוויטעבסק ו"בעל התניא" קבל את האורחים בשמחה, נתן להם שלום וכבד אותם בשתייה חמה ועוגות.

האורחים קצת התחממו בביתו מן הקר העז ששרר בחוץ, השוחט מלאמז'ה דרש בשלומם של ידידיו ושאל מה עושים הוא ובני משפחתו, ואז ספר לו מדוע הם הגיעו אליו בשעה כל כך מאחרת בערב, הוא הציג בפניו את מלווהו וספר לו שזה ענין של חיי נפש לראות את מכתבו של הרב בעל התניא בענין הגט של יקותיאל אלפערט לאשתו הראשונה רחל, וביחד עם זאת ספר לו את מה שארע עם הגאון רבי עקיבא איגער ומה שאמר בענין בנו.

הבעל הבית הוציא ביראת הכבוד את המגרה והוציא את המכתב ושלשטם קראו את הכתוב בו כדלהלן:

הזדעזעתי לשמוע מהמעשה האסור שקרה אצל יהודים, שבמקום קרוב אליכם ארע, על גט שהוא פסול מן התורה (מה שכתבו בגט את שמה של האשה רחל), וזאת למרות ששמה מהעיר וויגל הוא רחל אבל כולם קראו לה בשם ראשע א.ו. לכן מטלת עליה החובה למנוע מהמגרש לה להתחתן עם אשה אחרת, ושתגזרו גזרה גדולה על השוחטים שהם חס ושלום לא ישחטו בהמה או עופות לחתנה, ואם ח"ו יעשו זאת תהיה שחיטתם נבלה" (שו"ת בעל התניא יו"ד).

שניהם, ר' הירש לייב והשוחט הזקן פרצו בבכי והדמעות זרמו והרטיבו את הנזיר שהצהיב, עליו היה כתוב מכתבו של הגאון והצדיק שהיה דומה למלאך ה' צבאות בעל התניא ו השולחן ערוך.

עוד באותו לילה חזר ר' הירש לייב ללאמז'ה, והשוחט הזקן נשאר ללון בבית ידידו ביצר, ר' הירש לייב בקשי הספיק להתפלל במנין הותיקין עם נצי החמה במקום שהתפלל מדי יום ביומו, ובתפלת שמונה עשרה הוא שפך את לבו לפני השי"ת שהוא יחן אותו בעצה הנכונה היכן לשלח את בנו משה נח ללמד תורה בדחקות למלאות את הוראותיו של רבי עקיבא איגער כפי שהציע לרעיתו הצדקנית עטל: "שמשוה נח שלכם ילמד תורה בדחקות, השי"ת יפתח לו את לבו בתורה".

כשר' הירש לייב הגיע בתפלתו לברכה של "ולירושלים עירך", הלשון נתפסה לו "ולירושלים..." "עירך..." הוא נשאר רגע לעמוד באותן המלים, ונפל לו באותו

רגע רעיון, אולי רצו להראות לו מן השמים שבקשתו התקבלה? - הוא עמד וחשב - הלא הרבה מאד הצטערתי בענין התורה בדחקות שהיהודים לומדים וחיים בעיר הקדש, הלא שם ליד שער השמים הוא המקום המתאים ביותר לבנו משה נח שתהיה לו הרפואה, ואנו עוד בעזרת ה' נזכה לראות נחת גם ממנו, האם באמת התקבלה תפילתי במקום?, אי הכי הלואי, רבוננו של עולם!"

הנה גולה למקום תורה - תלך לגלות למקום תורה

עוד באותו בקר דבר ר' הירש לייב עם בנו משה נח בארבע עינים: "אני יודע בני שאתה עוסק קצת בתורה, אבל לדאבוני לא ראית עד כה ברכה בלמודך, אמר הצדקנית שאלה עצה אצל אחד מגדולי ישראל והוא אמר לה, שאתה יכול להציל את עצמך רק אם תסע למקום שתאלץ ללמוד תורה בדחקות."

ר' הירש לייב נשאר לשבת בשקט, האב והבן מביטים אחד לעיניו של השני בעינים חודרות, ושוב ממשיך רבי הירש לייב בקול חנוק מדמעות: "אמנם ילדי היקר קשה מאד לעזוב את בית ההורים בגיל רך, ולנדד לארץ ישראל אשר הועידו לה מן השמים, וקשה הדבר שבעתים להוריך האוהבים אותך בכל לב, אך דע לה בני כי רק שם תגיע לתכלית האמת אשר למענה נוצר האדם, רק שם תמצא רפואה למפתך ובעזר ה' תגדל בתורה לאחד מגדולי ישראל."

משה נח פרץ בבכי מר, בסך הכל הוא בן חמש עשרה בלבד, וכבר הוא מכרך להפרד מהוריו היקרים, מאחיו הנפלאים ומאחיותיו המסורות, אך הוא יודע כי להשאיר עם הארץ מן התורה עוד גרוע יותר מכל אלה, ובאהבה הוא מקבל עליו את הגלות למקום תורה.

בימים ההם נתארגנה בליטה, קבוצה של תלמידי חכמים ובעלי בתים חשובים לעליה לארץ ישראל, רבי הירש לייב נזדרז והתיידד עם אחד הנוסעים, ספר לפניו את כל ענינו, מסר בידו את בנו ובקש ממנו לשים עין עליו עד שימצא לו חבר מתאים כדי ללמד תורה.

עברו ימים אחדים, זמן הנסיעה הגיע, רבי הירש לייב ואשתו עטל, האחים והאחיות, כולם, יצאו אל החוף כדי ללוות את משה נח, שעה ארוכה ארכה הפרידה המרגשת, האב נשך בשפתיו, האם העתירה נשיקות וברכות, האחים והאחיות נופפו בשלום, עד שהספינה עם שלושים היהודים העולים יצאה לדרך.

אחרי שלשה חדשים של נענועים על פני גלי הים התיכון הגיעה הספינה בשלום ליפו, ואחרי שלשת ימים של מנוחה באכסניא נדמנה להם שירא העולה לירושלים, העולים ארזו את סליהם וארגזיהם, וביניהם גם משה נח צעיר העולים

אֲשֶׁר נֹסֵף עַל אֲרָגָזוֹ שֶׁעָלָה עַל מַדְתּוֹ, גַּם הַחֲזִיק בְּיָדוֹ אֲגָרָת אֲשֶׁר אָבִיו צִוּוּהוּ לְשִׁמְרָהּ מִכָּל מַשְׁמֵר וּלְבִלְתִּי לְהוֹצִיאָהּ מִיָּדוֹ, עַד שֶׁיִּמְסְרֶנָּה בִּירוּשָׁלַיִם לְכַתְּבַת הַמְצוּיִינָת עַל גִּבָּהּ.

אֲגָרָת זֶה מִרְבֵּי הִירֵשׁ לִיִּיב, הִיְתָה מוֹפְנִית לְאַחַד מִמַּפְיָרֵיו הַגָּאוֹן הַחֲסִיד רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל שְׁפִירָא (אָבִיו שֶׁל הַצַּדִּיק הִירוּשְׁלָמִי הַיְדוּעַ רַבִּי צְבִי מִיכָל) וְבָהּ הָיָה כְּתוּב בְּשׁוּרוֹת מְשֻׁרְטָטוֹת וְיִשְׁרוֹת:

לְמַעַלְת כְּבוֹד הָרַב הַיָּקָר הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל שְׁלִיט"א.

אֲחֵרִי קָדָה לְכְבוֹד הַתּוֹרָה וּבִרְפַת שְׁלוֹם לוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ הַנִּכְבָּדָה יְחִיו, אוֹדִיעַ לוֹ בָּזָה בְּהַמְשָׁךְ לְמַכְתְּבֵי הַקּוֹדֶם כִּי בִּסְ"ד עָלָה בְּיָדִי לְהוֹצִיא אֶת הַדְּבָר לְפִנְעַל, וּבְגִי מִשָּׁה נַח נ"י הַמוֹכֵ"ז עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם בְּכַנְגָּה טְהוֹרָה, וּבְמַטָּרָה לְמִסֵּר עֲצָמוֹ כְּדִי לְלַמֵּד תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק, הַנִּי מְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ יְדִידִי יְקִירִי בְּפַעַם נֹסֶפֶת וּבְמִשְׁנָה בְּקִשָּׁה שְׁמֹר עָלָיו כְּבִבַּת עֵין שְׁלֵא יִבְטַל ח"ו מִן הַתּוֹרָה אֲפִילוֹ שְׁעָה קְלָה, וּבָזָה הַנִּי מוֹסֵר בְּיָדוֹ אֶת נִשְׁמַת יְלָדִי לְפִקְדוֹן שְׁמִירָה מְעָלָה בְּכָל הָעֲנִינִים, מִפְתָּךְ בְּלִבְד יֵאָכֵל, וּמִשְׁקָה בִּיתָךְ בְּלִבְד יִשְׁתָּה, וְעַל שְׁלִחָנְךָ יִסֵּב. חֲנֻכָּהוּ לְלַמֵּד וְלִיגַע בְּתוֹרָה מִתּוֹךְ הַתְּמָדָה, וְהִרְחִיקָהוּ מִכָּל מוֹתָרוֹת וְתַעֲנוּגִים.

כְּפִי אֲשֶׁר פְּתַבְתִּי לָךְ, מְצֵאתִי גַם בְּגוֹלָה הַמּוֹן יִגִּיעַת הַתּוֹרָה, אֲךָ תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק לֹא מְצֵאתִי אֲלֵא בִירוּשָׁלַיִם ת"ו, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ הַנִּי שׁוֹלְחֵנוּ לְשֵׁם, עֲשֵׂה עִמּוֹ כְּפִי הַבְּטָחָתְךָ בְּמַכְתְּבְּךָ הָאֲחֵרוֹן שֶׁתְּשַׁפֵּיל לְשֵׁים אֶת חֻלְקוֹ בֵּין הַיּוֹשְׁבִים סְמוּךְ לְשַׁעַר הַשְּׁמַיִם, וְהַקְבֵּה בְּרַב רַחֲמֵיו יִשְׁלַח עֲזָרוֹ מְקַדֵּשׁ וְיִפְתַּח לָבוֹ בְּתוֹרָתוֹ כִּי זֶה חֻלְקִי מִכָּל עַמְלִי.

מוֹרְכֵנוּ וּמַכְבָּדֵנוּ, יְצִי אֲהֵ"ו הַלְהַצֵּ רַבִּי מוֹלֵלֵנוּ מִיָּדֵינוּ צַ"ל
הִרְשֵׁ לֵ"ה פֶּאֶרְאֵר

בין לאמז'ה וירושלים

עִם מְרָאָה שֶׁל עוֹלָם חֲדָשׁ, עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי נִקְלַע מִשָּׁה נַח בְּבוֹאוֹ לִירוּשָׁלַיִם, רַק יָמִים אֲחָדִים בְּלִבְד הוּא נִמְצָא בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל, וְרֹאשׁוֹ כְּבַר הַסְפִּיק לְקַלֵּט רְשׁוּמִים שׁוֹנִים שִׁשִּׁינוּ אֶת כָּל מַהוּתוֹ, גַּם בֵּית אָבִיו בְּלֵאמְז'ה הָיָה רְחוֹק מִמּוֹתָרוֹת, וְהַהוֹצָאוֹת הַיּוֹם יוֹמִיוֹת הַתְּנַהֲלוֹ בְּצִמְצוּם, כָּל פְּרוּטָה הִיְתָה מַחְשְׁבַת וּלְפִי הַצּוּרָה הַחִינִי בְּלִבְד, וּבְכָל זֹאת אַחֲרֵת הִיְתָה הַתְּנַהֲגוּת בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל, וְכִרְחוֹק מְזָרַח מִמַּעֲרֵב הִיְתָה הַשְּׁגָת חַיִּי הָעוֹלָם הַזֶּה מֵהֶכָּא לְהֵתָם.

אֲצֵל הוֹרֵיו בְּלֵאמְז'ה הָיוּ שְׁלֹשָׁה חֲדָרִים גְּדוֹלִים, כּוֹתְלֵי הַבַּיִת מְסוּיִידִים וּמְכוּיִירִים בְּגוֹנִים, אֲרוֹנוֹת עֵץ עִם דְּלָתוֹת מְגוֹלְפוֹת, בְּחֹדֶר הָאוֹכֵל שְׁלַחַן גְּדוֹל וְלוֹ כִּסְאוֹת מְצַבֵּעַ אַחַד, כְּלֵי הַבַּיִת מִחֲרָסִינָה מוֹכַחֶלֶת אוֹ בְּרָזֶל מְלֻטָּשׁ, לְבוּשֵׁם שֶׁל בְּנֵי הַבַּיִת הָיָה אֲמָנָם צָנוּעַ אֲךָ גַּם נָאָה וּבּוֹדָאִי שְׁכָל טְלָאִי לֹא נִרְאָה עֲלֵיהֶם, טְלָאִים עַל גְּבִי

הַמְנַעֲלִים לֹא יָדְעוּ שֶׁם בְּכָל־מָה הֵן, וְהָאוֹכֵל גַּם הוּא בִּשְׁפָע כְּדֵי שְׂבִיעָה, וּבְכָל זֹאת לֹא נִמְנָה רַבִּי הִירֵשׁ לִיב אֶף פַּעַם בֵּין עֲשִׁירֵי לְאַמְזָה, אֲדַרְבָּא אֲלִמְלָא מַעֲמָדוֹ הַצְּבוּרֵי אוּלֵי וְגַם הָיוּ מוֹנִין אוֹתוֹ בֵּין הָעָנִיִּים. אֲלָא שֶׁכֶּךָ וּבִאוּתוֹ מַעֲמָד חָיו אֹז אֶת חַיֵּיהֶם גַּם יְהוּדֵי לְאַמְזָע מִן הַמַּעֲמָד הַבִּינוּנִי שֶׁנִּהְלָו אֶת בֵּיתָם רַק בִּ"הַצְטָרְכוֹת הַמְּכַרְחֹת".

וְאִילוּ מַעֲוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל בִּירוּשָׁלַיִם מְכִיל חֹדֶר וְחֹצֵי בִלְבָד, חֲלוֹנוֹת הַבֵּית גּוֹבְלִים בְּקוֹמָתָם עִם הָרְחוּב הַסְּמוּךְ, הַכְּתָלִים קְלוּפִים מִן הַסִּיד שֶׁנַּעֲשָׂה עִם בְּנֵין הַדִּירָה. וְרַהֲיִטֵי הַבֵּית גַּם לָהֶם צוּרָה שׁוֹנָה, הַשְּׁלָחַן הָאָרֶךְ הַיְחִידִי בְּבֵית נַעֲשָׂה מְצִירוּפֵי קוֹרוֹת וְקֶרְשִׁים מִתּוֹצֶרֶת עֲצָמִית, וְלוֹ כַּמָּה שְׂרִידֵי כִסְאוֹת שְׁעוֹד הוֹעֲנִקוּ לַחֲתָנָה לְפָנֵי שְׁלוּשִׁים שָׁנָה, בְּגַדֵי בְנֵי הַבֵּית לֹא הָיָה לָהֶם מְקוֹם קְבוּעַ בְּאֶרוֹן מִיָּחָד, אֲלָא נִתְּלוּ עַל מִסְמָרִים שֶׁנִּקְבְּעוּ בְּקִיר הַצִּפּוֹנִי. וּמַעֲלִיָּהֶם אֲצֻטְבָּא כְּבֹדָה שְׁמִדֵי עָרֵב נִדְּלָקָת עָלָיו מְנוֹרַת נֶפֶט שֶׁמְפִיצָה אוֹר חִיוּוֹר עַל פְּנֵי הַחֹדֶר וּמִבִּיָּאָה עִמָּה תֵּאָבֹן לְשִׁקִּידַת הַתּוֹרָה.

בְּנוֹשָׂא הַלְבוּשׁ, בְּטוּיִים אַחֲרִים לְגִמְרֵי נִשְׁמָעִים כָּאֵן: כַּמָּה חֲדָשִׁים לְפָנֵי הַבֶּרַ מְצוּהָ שֶׁל אֶחָד הַיְלָדִים בְּבֵית, וְכִבֵּר מְדַבְּרִים בְּכֹבֵד רֹאשׁ אוּלֵי יוֹלֵד אִיזָה אֲפִשְׁרוֹת לְקִנּוּת לְנַעַר נַעֲלִים חֲדָשׁוֹת לְיוֹם חֲגוֹ, כִּי עַל כֵּן בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה קִשָּׁה הָיָה לְסִפּוֹר אֶת מִנְיַן הַטְּלָאִים שֶׁעַל בְּגָדֵיהֶם וּמַנְעִלֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי הַבֵּית.

עַנְיַן הַמְּזוּן וְתַפְרִיטֵי הַמַּאֲכָלִים אֵינָם מְשֻׁחָקִים כָּאֵן תַּפְקִיד בְּכָל־ל, וּבְכָל זֹאת שׁוֹחָחוּ לְפַעְמִים רֹאשֵׁי הַמִּשְׁפָּחָה רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל וְזוּגָתוֹ גַּם עַל דִּבְרֵי גַם זֶה, הִנֵּה לְמִשְׁל שׁוֹמֵעַ פַּעַם מִשָּׂה שֶׁלֵּנוּ אֶת הָאִשָּׁה מְכַרְזֹת בְּיוֹם רֹאשׁוֹן: "יְלָדֵי הַיְקָרִים הַשְּׁבוּעַ הֵבֵא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה אֵין לָנוּ בְּאַפְשָׁרוֹת לְקִנּוּת חֲלָב, הַסִּתְפָּקוּ נָא בְּמִים וּמַעֲט יֵין מִמַּעֲשֵׂי יָדָיו שֶׁל אָבִא, וְהַקֵּב"ה יֹאמֵץ אֶת גּוֹפְכֶם בַּתּוֹרָה". בְּיוֹם שְׁלִישִׁי בִּשְׁבַת הוּא שׁוֹמֵעַ שׁוֹב אֶת עֲקֶרֶת הַבֵּית כְּשֶׁהִיא מְבַקֶּשֶׁת בְּמַעֲנָה רַךְ לְאַחַד מִיְלָדֶיהָ: "יְקִירִי אֲתִמּוֹל אֲכַלְתָּ אֶתָּה אֶת מַחְצִית הַבִּיצָה, הַיּוֹם תֵּן אוֹתָהּ לְאַחִידָה" ... וְאִילוּ רַבִּי יַעֲקֹב קֶאפִּיל עֲצָמוֹ שׁוֹקֵל בְּכָל יוֹם מִנֵּת לָחֶם - כְּזִית בְּדִיוֹק כְּדֵי שִׁיכּוֹל לְבָרֵךְ בְּרַפְת הַמְּזוּן אַחֵר סְעוּדָתוֹ הַיּוֹמִית וְהַיְחִידָה.

בַּתְּחִלָּה נִדְּהָם מִשָּׂה נַח מְדַרְךְ חַיִּים זוֹ, רֹאשׁוֹ הָיָה עָלָיו סִחְרָחַר מִמַּרְאֵה עֵינָיו, בְּטוּחַ הָיָה בְּעֲצָמוֹ כִּי יִתְמוּטֵט וְיִכְרַח לְחֹזֶר לְבֵית אָבִיו, אֶךְ עַד מְהֵרָה נֹכַח כִּי יְלָדֵי הַבֵּית בְּרִיאִים וְשְׁלָמִים בְּגוֹפָם, עוֹד יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וּמֵאָחִיו שֶׁלֹּא עָבַר עֲלֵיהֶם יוֹם לֹלָא מִנֵּת בָּשָׂר וְתַבְשִׁיל, הַנֶּעַר הַשְּׁכִיל לָדַעַת שֶׁגַם הַחַיִּים הָרוּחָנִיִּים, מְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ וְהַרְצוֹן, קוֹבְעִים לְבְרִיאוֹת הַגּוֹף.

"הֲלֹא פָּנִיהֶם שֶׁל יְלָדֵי הַבֵּית מְאִירִים בְּכַמָּה וְכַמָּה יוֹתֵר מִיְלָדֵי לְאַמְזָע הַשְּׂבָעִים" - הָיָה מִשָּׂה נַח סֵחַ לְעֲצָמוֹ, מֵהִיכֵן עֵינֵיהֶם שֶׁל יְהוּדֵי יְרוּשָׁלַיִם כֹּה קוֹרְנוֹת, מֵהִיכֵן

לוקחים ילדיהם את הכחות להתמדת התורה כל היום ובחלק מן הלילה - היתה המחשבה מנקרת במוחו של הנער, האם מתוך הסעודות המצמצמות של פרוסות לחם כבר טבולות בשמן ומרוחות במיץ שום או שאר ירקות, מהיכן פניהם האצילים והרגועים בשבת ויום טוב האם מתוך מלבושיהם המטלאים, ומאין בכלל ומתוך מה נובע חיוכם המאשר של ילדי ירושלים בשעה שחוזרים לפני אביהם בנגנון החדר על קשיותיו של המהרש"א או פרושיו של הפני יהושע ששמעו מרבה.

קמצא קמצא נדלקה גם נשמתו של משה נח בשלהבת הקדש הירושלמי, וכל פליאותיו ותמיהותיו נעלמו מעצמם.

ירושלים עיר הנביאים, מושב המלכים, מדור התנאים, אותן הפיר מן התנ"ך וכן הגמרא, אשר אורה נשמה, ומהותה קדושה, כבשה את לבו בסערה.

ברבי יעקב קאפיל, אותו הועיד לו אביו לרב ומחנך, הוא רואה את מצילו, חמש עשרה שעות ביום הוא שוקד בעמלה של תורה, והוא מרגיש בעצמו שגם לו מספיקות אותן פרוסות טבולות בשמן, כח ועצמה רבה, גופו ונפשו בריאים כאולם, וכל כלו מאשר, והנה גם הוא מוצא את עצמו עולה בהר התורה קולט ומבין כל דבר חדוש, זכרונו אינו מאבד טפה, תפיסתו חדה, ועולה על כל בני גילו.

שלוש שנים הוא כבר לומד שעור עיון עם רבו ומטיבו רבי יעקב קאפיל, שלש שעות ומחצה בכל יום הוא יושב סמוך לו בבית המדרש "מנחם ציון" ועוסק בתורה עד שהבדל הגיל בינו לבין רבי יעקב קאפיל כמעט ופורח מתוך פלפולים סברות וחדושים. משה נח נעשה לבריה חדשה, כל מאויו הוא להמשיך בדרך זו, אך באחד הימים מרמז לו רבי יעקב קאפיל שהגיע פרקו, חז"ל קבעו "בן שמונה עשרה לחפה", ובירושלים של הימים ההם לא היו זרים מקביעה זו.

אבן יקרה בעיר הקדש

משה נח מבין את הרמז, אך האם מוטל עליו דבר מה בנוגע לכהן, האם הוא מסגל לעשותו בעצמו, רבי יעקב קאפיל קורא את מחשבותיו של הבחור, והוא מיעצו לילך ולהבחן אצל רב העיר הגאון רבי שמואל סאלאנט.

שבוע לאחר מכן משעמד נח לבחינה, כבר ירדה מן הפרק הדאגה לשדוך הגון. רבה של ירושלים רבי שמואל סאלאנט שנדהם לנוכח בקיאותו וחרifoותו של הבחור מלאמזע, היה שדכן עבירו, וימים אחדים בלבד לאחר בחינה זו נעשה משה נח חתן עם בתו של הצדיק מנקיי הדעת שבועיר, רבי יוסף קאוונער.

באגרת ובפרפת מזל-טוב שהריץ החתן לאביו ואמו בלאמז'ה, כתב בין השאר:

אבי מזרי ואמי מזרתי היקרים יחי.

רק עתה הנני משיג מה שעשיתם למעני אז פאשר גזרתם עלי להפרד מכם מאחי ומאחיותי, כי הרי רק תורה זו שלמדתי בדקקות היא שעמדה לי, והיא שתעמד לי כל ימי חיי בירושלים אשר איוותי למושב לי וזוגתי תחי' בעז"ה, היו דשנים ורעננים כל הימים, ומלא חפנים נחת ממני ומכל צאצאיתכם בכל עתים וזמנים.

מכאן נראה ואהבה, נש"ה

וכאשר באותה שנה יצא רבי שמואל סאלאנט לגולה לטובת מוסדות התורה בירושלים, וביקר בלאמז'ה, נכנס גם לבקור מיוחד לבית הוריו של משה נח הלא הם רבי הירש לייב וזוגתו עטל, ובשרם בשורה טובה:

"אבן יקרה, רכוש עצום, יש לכם בעיר הקדש".

עד כאן המעשה.

ובזכות השמירה ממאכלות אסורות נזקה להיות שמחים בבגן עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שישלח לנו אליהו הנביא בבשורת הגאולה השלמה - לשמחנו בבגן ירושלים עיר הקדש, ונודה לה שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשונו במהרה בימינו אמן.

ה"ק שלום יהודה גראס בלאאמו"ר הרה"ג הצ' מוהר"ר ישעי' זאב גראס זצ"ל בעמח"ס נפש ישעי' על מאכלות אסורות (ה"ח), חזון ישעי' על הלכות שחיטה (ב"ח), אמרי שלום על הל' טרפות, דברי יהודה על הל' נקור, מנחת יהודה על חמר אסור חלב עכו"ם, מדריו לצניעות על עניני צניעות, חנוך ישראל סבא על עניני חנוך, ועוד.

